

Arkagyij és Borisz Sztrugackij
A kölyök

*Аркадий Стругацкий, Борис Стругацкий: Малыш
Талисман, издательство «Детская Литература»,
Ленинград 1971*

*Hungarian translation © Apostol András, 1977
KOZMOSZ KÖNYVEK BUDAPEST, 1977
ISBN 963 211 196 6*

ELSŐ FEJEZET
PUSZTASÁG ÉS CSEND

– Tudod -jelentette ki Majka -, valami bolondos előérzet gyötör!

A rakétasikló mellett álltunk, Majka maga elé bámult, és a fagyos homokot rugdalta cipője sarkával.

Hamarjában nem tudtam mit válaszolni. Engem semmiféle előérzet nem gyötört, de egyébként nekem sem tetszett itt valami. Hunyorogva figyelni kezdtem a jéghegyet. Mint valami óriási cukorsüveg, tornyosult a látóhatár fölé, akárcsak egy vakítóan fehér, csipkézett szélű agyar, rettenetesen hidegen, mozdulatlanul, csorbíthatatlanul – nyoma sem volt benne festői villogásnak és színárnyalatoknak -, csak azt lehetett látni, hogyan fűrődött bele ebbe a lapos, védtelen partszakaszba százezer évvel ezelőtt, és hogyan készül még újabb százezer évig itt ágaskodni társai legnagyobb irigységére, miriádnyi csillogó pikkelyét szórva a nyílt óceánra. Zúzmara fedte, sima, szürkés-sárgás part vette körül, jobbról azonban ott volt az óceán, fém leheletével, tarajozó fagyos habjaival: a látóhatár szélén már tufefeketére válva, természetellenes dermedtségben. Balról, a forró gejzírek, és a mocsár fölött szürke, réteges köd gomolygott, amelyből alig lehetett kivenni az ágas-bogas tetejű halmokat, távolabb pedig meredek, sötét sziklafalak tornyosultak, elszórt hófoltokkal. A sziklák végighúzódtak a part mentén, ameddig a szem ellátott, a sziklák fölött pedig a felhőtlen, de szintén komoran fagyos és szürkéslila égen éppen most kelt fel a parányi lila nap, amely egy csepp meleget sem árasztott.

Vanderhouse kimászott a siklóból, nyomban a fejére húzta a prémsapkát, és odalépett hozzánk.

– Készen vagyok – közölte. – Hol van Komov?

Majka kurtán vállat vont, és elgémberedett ujjait lehelgette.

– Bizonyára mindjárt itt lesz – felelte szórakozottan.

– Ma hová megy? – kérdeztem Vanderhousétól. – A tóhoz?

Vanderhouse könnyedén felvetette a fejét, előretolta alsó ajkát, és álmosan nézett rám az orra hegye fölött, s ettől rögtön olyan lett, mint egy hiúszakállas, elaggott teve.

– Unatkozol te egyedül -jegyezte meg együtt-érzően. – De azért ki kell bírnod. Mi a véleményed?

– Persze hogy ez a véleményem. Vanderhouse még jobban hátravetette a fejét, és változatlanul valamiféle tevedőlyffel figyelte a jéghegyet.

– Hát igen – mondta szánakozóan. – Itt minden nagyon hasonlít a Földre, de ez nem a Föld. Mindig ez a baj a Föld típusú világokkal. Az ember állandóan becsapottnak érzi magát. Mintha kifosztották volna. De azért meg lehet ezt szokni, mi a véleményed, Majka?

Majka nem felelt. Ma valahogy egészen szomorúan viselkedett. Vagy lehet, hogy dühöngött. De hát Majkával ez gyakran megesik, szereti ezt csinálni.

Mögöttük halkán kattánva feltárult a fedélzeti nyílás ajtaja, és a homokra kiugrott Komov. Sietősen, menet közben gombolta be bundáját, odalépett hozzánk, és pattogó hangon megkérdezte:

– Készen vagytok?

– Készen – válaszolta Vanderhouse. – Ma hová megyünk, Gennagyij? Ismét a tóhoz?

– Igen – felelt Komov, miközben a gallér csatjával vesződött. – Ha jól értettem, Majka, maga ma a hatvannégyes körzettel foglalkozik. Az én célpontjaim: a tó nyugati partja, a hetes és a tizenkettes magaslat. A menetrendet majd útközben tisztázzuk. Popov, megkérem, küldje el a rádiótáviratokat, bent hagytam mindent a parancsnoki fülkében. A kapcsolatot a siklón keresztül tartja velem mindenki. Visszatérés helyi idő szerint tizennyolc nulla nullakor. Ha valami közbejön, értesítjük egymást.

Értem – dörmögtem nem nagy lelkesedéssel; nem tetszett nekem ez a félmondat arról, hogy valami közbejöhet.

Majka szótlanul odament a siklóhoz. Komovnak végül is sikerült bekapcsolnia a gallérját, végigsimította a mellén, és szintén odalépett a siklóhoz. Vanderhouse megszorította a vállamat.

– Aztán minél kevesebbet bámuld ezt a tájat – tanácsolta. – Amennyire csak lehetséges, ülj idehaza, és olvasgass. Vigyázz a vörös vértestecskéidre.

Sietve bemászott a siklóba, elhelyezkedett a vezetői ülésen, s búcsút intett. Majka nagy nehezen végre elmosolyodott, és szintén intett. Komov rám sem nézett, úgy bólintott. A kabin lámpa megmozdult, s én nem figyeltem tovább. A sikló zajtalanul indult el, lendületesen tört előre és a magasba, egy pillanat alatt kis fekete ponttá változott, s eltűnt, mintha nem is létezett volna. Egyedül maradtam.

Egy ideig még ott álltam, bundám zsebébe mélyesztve a kezemet, s figyeltem, hogy szorgoskodnak a fiaim. Ma éjszaka is jócskán dolgoztak, lefogytak, és kissé összementek, most pedig az energiapalánkot maximálisan kitárták, és mohón habzsolták a sápadt lötytyöt, amellyel a csenevész égítést őket éltette. Semmi más nem érdekelte őket. Semmi másra nem volt szükségük, még énrám sem – mindenesetre mindaddig, amíg a programozásuk tart. Igaz, valahányszor az esetlen testű, kövér Tom keresőjének látómezejébe kerültem, mindig felizzott rubinvörös homloklámpája, s ha úgy tetszett, ezt üdvözlésnek is vehettem, udvarias köszöntésnek, de én tudtam,

ez csak azt jelenti: “Nálam és a többieknél minden rendben. A feladaton dolgozunk. Nincs új utasítás?” Nem volt semmi újabb utasítás. Nagyon egyedül voltam, és rettenetesen halott csend vett körül.

Ez nem a süketkamra üres csöndje volt, amelytől az ember füle bedugul, és nem is a földi, városszéli est csodálatos csöndje, amely felfrissíti, szelíden átmossa az ember agyát, s amely elandalít, és eláraszt mindazzal a jóval, ami csak létezhet a világon. Ez különleges csönd volt -átható, áttetsző, mint a légüres tér, idegeket felajzó -, egy hatalmas, tökéletesen puszta világ csöndje.

Úzött vadként tekintetem körül. Bizonyára nem volna szabad így beszélnem magamról, egyszerűen azt kellene mondanom: körülnéztem. És mégis, a valóságban nem egyszerűen csak körülnéztem, hanem úgy néztem körül, mint akit üldöznek. A kiberek nesztelenül dolgoztak. Csendben sütött a lila nap. Ennek valahogy véget kellett vetni.

Például nekidurálhatnám magamat, és végrefelmászhatnék a jéghegyre. A jéghegy alig öt kilométernyire magasodott, de az általános szabályzat a legszigorúbban tiltotta, hogy az ügyeletes száz méternél messzebb eltávozzon az űrhajótól. Más körülmények között bizonyára pokolian csábított volna, hogy kockáztassak, és megszegjem a szabályzatot. De itt nem. Itt elmehetek öt kilométerre meg százhuszonötre is, semmi nem történik sem velem, sem az űrhajóval, sem a többi, tucatnyi űrhajóval, amelyek most a planéta többi klímaövezetében, tőlem délre állomásoznak. Ebből az ágas-bogas bozótból nem ugrik elő egyetlen vérszomjas szörny sem, hogy felfaljon – nincsenek itt szörnyek. Nem ront rám az óceán felől dühöngő tájfun, hogy ledöntse űrhajónkat, és rádobja ezekre a zord sziklákra – nem tapasztalhatunk itt sem tájfun, sem földrengést. Nem hív itt bennünket sürgősen a bázis sem, hogy biológiai riadót rendeljen el – nem lehetséges itt biológiai riadó, mert itt nincsenek sem vírusok, sem baktériumok, amelyek veszélyeztetnék a soksejtű élőlényeket. Nincsen itt, ezen a planétán semmi sem, csak az óceán, a sziklák és a törpefák. Itt nem érdekes megszegni a szabályzatot.

Még végrehajtani sem érdekes. Más normális, biológiailag aktív planétán az ördögnek sem álltam volna így, zsebre vágott kézzel, a leszállás után három nappal. Eszeveszetten loholtam volna ide-oda: átvizsgálom a műszereket, bekapcsolom és éjjel-nappal ellenőrzöm az őrfelderítőket. Az űrhajó és az építési terület körül Abszolút Biológiai Biztonság Övezetet létesítek. Megszervezem a fent nevezett ABBÖ védelmét a föld alatt is. Kétóránként ellenőrzöm és kicserélem a légszűrőket, külső és belső fedélzet; szűrőket és a legénység személyi szűrőjét. Elkészítem a hasadó anyagok temetőjét, s mellesleg az elhasznált szűrőket is. Négyóránként fertőtlenítem, gáztalanítom és semlegesítem a kibernetikai szerkezetek irányítórendszerét. Megszervezem az ABBÖ határain túl kibocsátott robotok egészségügyi információhálózatát. Meg különféle apróságokat végzek el: időjárási szondákat bocsátok fel, szeizmikus felderítéssel foglalkozom, elhárítom a barlangveszélyeket, tájfunokat, omlásokat, vízáradatokat, karsztos vetődéseket, erdőtüzeket, vulkánkitöréseket...

Elképzeltem magamat, amint szkafanderben, verejtékesen, kialvatlanul, dühödten és már kissé elbambulva átmosom a kövér Tom idegcsatlakozásait, miközben az őrfelderítő fölöttem köروز, és idióta makacssággal már vagy huszadszor közli, hogy

egy korhadt fatörzs mögül ismeretlen eredetű, szörnyű varangy mászik elő, fülhallgatómban pedig az egészségügyi szolgálat robotjainak rettenetesen izgatott vészjelei sikoltoznak, mert felfedezték, hogy egy helyi eredetű vírus rendellenesen reagál a Waltermanz-próbára, következésképpen elméletileg áttörheti a bioblokádot. Vanderhouse, orvoshoz és kapitányhoz illően bent ül az űrhajóban, és gondterhelten közli velem, hogy veszély fenyeget bennünket: belemerülünk az ingoványba. Komov pedig jeges nyugalommal adja hírül a rádión, hogy a sikló hajtóművét hangyákhoz hasonló, apró rovarok szétrágták, s a hangyák éppen a szkafanderen próbálnak áthatolni... Hű! Egyébként ilyen planétára egyáltalán el sem vinnének engem. Pontosan olyan planétára vittek, ahol nincsen szabályzat. Mivel ilyenre nincs is szükség.

A fedélzeti nyílás előtt megálltam, cipőtalpamról leráztam a rátapadó homokszemeket, ott toporogtam egy ideig, tenyeremet rátapasztottam az űrhajó meleg és lélegző testére, majd lenyomtam a zár gombját. Bent az űrhajóban csönd honolt, de ez mégis otthonos volt, az üres és kényelmes lakás csöndje. Ledobtam magamról a bundát, és egyenesen a parancsnoki fülkébe siettem. A magam műszerpultjánál nem időztem el – láttam, hogy minden rendben van -, hanem nyomban a rádió mellé ültem. A rádiótáviratok ott heverték a kis asztalkán. Bekapcsoltam a rejtjelezőt, és nekiláttam a szövegnek. Az első rádiótáviratban Komov közölte a Bázissal a feltételezett táborhelyek koordinátáit, beszámolt az ivadékokról, amelyeket előző nap a tóba eresztett, s azt tanácsolta Kitamurának, hogy ne nagyon siessen a hullókkal. Ezt többé-kevésbé értettem, de a második táviratból, amelyet a Központi Információbankhoz intézett, csupán annyit fogtam fel, hogy Komovnak különféle adatok kellenek a négykitevős, kétnormás humanoid y-faktoráról, ahol az index kilenc számjegyből és tizennégy görög betűből áll. Ez tökéletes és megfejthetetlen xenopszichológia volt, amihez én egyáltalán nem konyítottam, éppen úgy, mint minden más nulla indexű normális humanoid. És nem is volt erre szükségem.

Rejtjeleztem a szöveget, aztán átkapcsoltam a hivatalos csatornára, és egyetlen impulzussal továbbítottam az egészet. Utána nyilvántartásba vettem a táviratokat, s ekkor jutott eszembe, hogy már éppen itt az ideje, hogy én is elküldjem első jelentésemet. Azaz voltaképpen nem is jelentés volt ez... “Az ER-2-es, 15-ös normájú építőcsoport ennyi és ennyi százalékra teljesítette a tervet, dátum, aláírás.” Ennyiből állt az egész. Csak fel kellett állnom, és odalépni a saját műszerpultomhoz, hogy leolvassam a teljesítmény grafikonját, s rögtön megértettem, miért jutott eszembe ilyen váratlanul a jelentés. Nem a jelentésről volt itt szó, hanem, mint tapasztalt kibertechnikus, bizonyára megneszeltem a rendellenességet, pedig semmit sem láttam, semmit sem hallottam; Tom éppen úgy, mint tegnap, se szó, se beszéd, ismét megmakacsolta magát. Én pedig éppen úgy, mint előző nap, most is ingerülten nyomtam le az ellenőrző hívógombot: “Mi történt?” És éppen úgy, mint tegnap, a fennakadást jelző lámpa rögtön kialudt, s felvillant a rubinvörös fény: “Mindен rendben, a feladaton dolgozunk. Nincs új utasítás?” Utasítottam Tomot, hogy folytassák a munkát, és bekapcsoltam az ellenőrző képernyőt. Jack és Rex buzgón dolgozott, Tom is nekilendült, de az első pillanatokban valahogy furcsán mozgott, szinte féloldalt dőlt, de aztán rögtön felegyenesedett.

– Hé, öregem – szólaltam meg fennhangon -, úgy látszik, kidöglöttél, és meg kell egy kicsit tisztogatni... – Belepillantottam Tom munkanaplójába. Ma este volt esedékes a meg előző karbantartás. – No mindegy, estig majd valahogy elboldogulunk, mi a véleményed?

Tom nem tiltakozott. Egy ideig figyeltem, hogyan dolgoznak, aztán kikapcsoltam a képernyőt: jéghegy, a mocsár fölött gomolygó köd, sötét sziklák... Nem volt rájuk szükségem.

A jelentést azért mégis elküldtem, majd összeköttetésbe léptem az ER-6-tal. Vágyik nyomban jelentkezett, mintha várta volna a hívásomat.

– No mi újság ott nálatok? – kérdeztük mind a ketten. /

– Nálunk semmi – feleltem.

– Nálunk a gyíkok felfordultak – közölte Vágyik.

– Ej, ej – dohogtam -, de hiszen Komov, Mboga doktor legjobb tanítványa figyelmeztetett benneteket, ne siessetek úgy a hullókkal.

– Ki siet velük? – tiltakozott Vágyik. – Ha tudni akarod a véleményemet, ezek egyszerűen itt nem bírják a klímát. Akkora a hőség!

– Strandoltok? – érdeklődtem irigykedve. Vágyik hallgatott.

– Időnként megmerítkezünk – válaszolta kelletlenül. – Néhanapján.

Van ott valami?

– Üres az egész – mondta Vágyik. – Mint egy fene nagy fürdőkád... De te ezt nem érted. Normális ember el sem tud képzelni ekkora hatalmas fürdőkádat. Úsztam vagy öt kilométert a múlt kor, eleinte minden oké volt, aztán hirtelen meg- éreztem, hogy nem is medence, hanem maga az óceán! És rajtam kívül nincs benne egyetlenegy élőlény sem... Nem, öregem, te ezt nem értheted meg. Majdnem belefűltem.

– No igen – morogtam. – Egyszóval nálatok is...

Még egy-két percig fecsegtünk, aztán Vágyikot a Bázis hívta, és mi sürgősen elbúcsúztunk. Hívtam az ER-9-et. Hans nem jelentkezett. Persze hívhattam volna az ER-1-et, az ER-3-at, az ER-4-et és így tovább, egészen az ER-12-ig, és elcseveghettünk volna, hogy azt mondja, itt minden élettelen, pusztaság, de hát mi értelme lett volna ennek? Ha jobban belegondolok, semmi. Éppen ezért kikapcsoltam a rádiót, és átültem a saját műszerpultom elé. Egy ideig csak ültem ott, néztem az ellenőrző képernyőket, s azon töprengtem, hogy mi most duplán klassz dolgot cselekszünk: nemcsak megmentjük a Panta lakóit az elkerülhetetlen és teljes pusztulástól, hanem még ezt a planétát is megmentjük; ' a puhaságtól, a halotti csöndtől és az értelmetlenségtől. Aztán az ötlött az eszembe, hogy a Panta lakói ugyancsak furcsa lények lehetnek, ha ez a planéta felel meg nekik a legjobban, legalábbis ahogyan a xenopszichológusaink vélik. Bizonyára különös az életmódjuk ott a Pantán. Mindegyiküket ideszállítják, először persze nem mindet, hanem kettőt-hármat minden törzsből, s amikor ezek a megbízottak meglátják ezt a fagyott tengerpartot, jéghegyet, üres és jeges óceánt, a pusztát, lila eget, meglátják, és ezt mondják: "Gyönyörű! Éppen olyan, mint otthon!" Valahogy nem akarózik ezt elhinnem. Persze mire ideérkeznek, már nem lesz itt olyan nagy a pusztaság. A tavakban halak úszkálnak majd, a bokrok között állatok mászkálnak, a homokpadokon ehető rákok. Talán még a gyíkok is megmaradnak valahogy... Persze meg kell hagyni, hogy a Panta lakói nem nagyon válogathatnak. Ha például

kiderülne, hogy a mi Napunk fel fog robbanni, és a Föld színéről eltöröl minden életet, akkor én sem nagyon finnyáskodnék. Bizonyára ezt mondanám magamnak: nem baj, majd elboldogulunk valahogy. Egyébként a Panta lakóit senki sem kérdezte meg. Nem is értenek semmit, még nem alakult ki a kozmográfiájuk, még a legprimitívebb sem. Szinte meg sem tudják, hogy áttelepítették őket egy másik planétára...

Váratlanul ráeszméltem, hogy valamit hallok. Valamiféle surrogást, mintha egy gyík surrana el. A gyík nyilván azért jutott eszembe, mert az előbb erről beszéltem Vagyikkal, de a valóságban a zajt alig lehetett hallani, és nem is tudtam eldönteni, mitől származik. Aztán a fülke másik végében valami kattant – valahol folyjni kezdett a víz. A hallhatóság határán egy légy zúgott és vergődött, mint amikor pókhálóba keveredik, és ingerült hangok hadartak valamit. És a folyosón ismét átsurrant a gyík. Úgy éreztem, görcsöt kap a nyakam az erőfeszítéstől, és felálltam. Közben véletlenül lelöktem a műszerpult szélén heverő kézikönyvet, és az szörnyű robajjal a földre hullt. Felemeltem, és szörnyű robajjal visszadobtam a pultra. Pattogó indulót kezdtem el dudorászni, és kimért léptekkel kimasíroztam a folyosóra.

Csönd volt. Csönd és pusztaság. Vanderhouse minden este elmagyarázza nekünk hallatlanul világosan. Az ember olyan, mint a természet, nem bírja az ürességet. Ha ürességbe kerül, meg akarja tölteni. Látomásokkal, képzelt hangokkal népesíti be, ha nem áll módjában valami reálissal megtölteni. Ez alatt a három nap alatt nekem is részem volt elég sok hallucinációban. Lehet, hogy hamarosan megjelennek a látomások is?...

Elhaladtam a folyosón az üres kajütök mellett/ a könyvtár mellett, a fegyverraktár mellett, s amikor az egészségügyi szektorhoz értem, gyöngé illat csapta meg az orromat – friss, de ugyanakkor kellemetlen, akár a szalmiákszesz. Megálltam, és szaglászni kezdtem. Ismerős illat, de hogy mi – fogalmam sem volt. Benéztem a műtőbe. A bekapcsolt és állandóan készenlétben álló sebészszekrény – a mennyezetre erősített hatalmas fehér polip -hidegen meredt rám zöldes szemlencséjével, és készségesen felemelte manipulátorait. A szag itt erősebb volt. Bekapcsoltam a vészszellőztetőt, és továbbvonultam. Meg kell vallanom, az érzékeim nagyon kifinomultak. Hiszen a szaglásom soha nem volt valami remek...

Ellenőrző körutamat a konyhában fejeztem be. Itt is illat érződött, de ezek ellen nem volt semmi kifogásom. Bármit mondanak is, a konyhának illatoznia kell. Más úrhajókon egyforma szag uralkodik a konyhában is, a parancsnoki fülkében is. Nálam ez nincs így, és nem is lesz így soha. Nekem megvannak a magam szokásai. Tisztaság ide, tisztaság oda, de a konyhában szállongjanak csak mindenféle jó illatok. Finomak. Ingerlőek. Naponta négyszer kell összeállítanom a menüt, úgy, hogy azt is figyelembe kell venni: az étvágy itt tökéletesen hiányzik. Mert az étvágy és a pusztaság, a csend – úgy látszik, összeegyeztethetetlen dolgok...

A menüt egyébként alig félóra alatt összeállítottam. Viszont ezek keserves félórák voltak, de én megtettem minden tölem telhető. Utána bekapcsoltam a robotszakácsot, elmagyaráztam neki, mi lesz a menü, majd megnéztem, hogyan dolgoznak a fiaim.

Már a fülke ajtajából láttam, hogy valami rendkívüli esemény történt. A műszerpultomon mind a három munkarendszer teljes leállást jelzett. Odarohantam a műszerpulthoz, és bekapcsoltam az ellenőrző képernyőt. Elállt a szívverésem : az

építési terület üres volt. Ilyen még soha nem fordult elő. Még csak nem is hallottam róla, hogy megtörténhet. A fejemet csóválva a kijáráshoz siettem. A kibereket valaki elirányította... Kósza meteor... Mellen találta Tomot... Megzavarodott a programozás... Lehetetlen, lehetetlen. Beloholtam a zsilipbe, és felkaptam a bundát. A kezem alig lelte meg a karnyílást, a csatokat is alig találtam, s amíg a bundával viaskodtam, akárcsak Münchhausen báró a megveszekedett subájával, szemem előtt borzalmas képek cikáztak: egy ismeretlen és lehetetlen lény maga után vezeti az én Tomomat, mint valami kiskutyát, a kiberek engedelmesen másznak egyre beljebb a köd kellős közepébe, a gőzölgő lápba, belemerülnek a barna latyakba, és mindörökre elsüllyednek... Egyetlen lendülettel berúgtam a kapcsológombot, és kiugrottam az űrhajóból.

A szemem előtt minden összefolyt. A kiberek itt voltak az űrhajó körül. A rakodónyílásnál gyűltek össze mind a hárman, és gyengéden ide-oda lökdösték egymást, mintha mindegyik elsőként akarna bemászni a nyíláson. Ez elképzelhetetlen és rettenetes volt. Mintha minél előbb szerettek volna elbújni a rakodótérben, elrejtőzni valami elől, elmenekülni... A második természetnek ismerjük azt a jelenségét, amikor a robot megvadul, ez nagyon ritkán fordul elő, de arról még sohasem hallottam, hogy egy építőrobot megvadulhat. Ennek ellenére az idegeim pattanásig feszültek, úgyhogy még erre is felkészültem. De semmi sem történt. Tom észrevett, abbahagyta a toporgást, és bekapcsolta a fényjeleket: "Utasítást várok!" Erélyesen mutattam is neki: "Térj vissza a helyedre, folytasd a programot." Tom engedelmesen hátramenetbe kapcsolt, megfordult, és visszagördült az építőterületre. Jack és Rex természetesen követte. Én pedig ott maradtam a bejáratnál, a torkom kiszáradt, a térdem elgyengült, és nagyon szerettem volna leülni.

De nem ültem le. Megpróbáltam összeszedni magamat. A bundámat az előbb összevissza gomboltam be, a fülem didergett, a homlokomon és az arcomon pillanatok alatt megdermedt a veríték. Igyekeztem minden mozdulatomat ellenőrizve lassan letörölni az arcomat, rendesen begombolkozni, aztán a szememre húztam a kámzsát, és felráncigáltam a kesztyűt. Szégyellem bevallani, de természetesen félttem. Persze ez már nem maga a félelem volt, hanem az átélt félelem maradványa, szégyennel vegyesen. Egy kibertechnikus, aki megijedt a saját kiberjeitől... Tökéletesen tisztában voltam vele, hogy erről az esetről soha senkinek nem szólok egy szót sem. Az ördög vigye el, remegett a térdem, alig álltam a lábamon, és legszívesebben rögtön rohantam volna vissza az űrhajóra, hogy nyugodtan, megfontoltan átgondoljam a történeteket, és megmagyarázzam magamnak. És megnézzek egy-két kézikönyvet. A valóságban azonban bizonyára egyszerűen nem mertem a fiaim közelébe menni...

Erélyesen a zsebembe dugtam a kezemet, és elindultam az építési terület felé. A fiúk úgy dolgoztak, mintha mi sem történt volna. Szokása szerint Tom ismét figyelmeztetően újabb utasításokat kért tőlem. Jack a program szerint éppen a diszpécsertermet alapozta. Rex cikcakkban haladt végig a leszállópálya már kész szakaszán, és letisztogatta. Valami azért mégsem volt rendben a programjukkal. Különbféle köveket raktak ki a leszállópályára... Ezeket a köveket még nem láttam, semmi keresnivalójuk nem volt itt, a kövek nélkül is elegendő építési anyagot hoztunk. Igen, mióta Tom az előbb leállt, azóta a legutóbbi órában egyikük sem

csinálja pontosan azt, amit kellene. A leszállópályán mindenféle faág hever... Lehajoltam, és felemeltem egy ágat, majd ide-oda kószáltam, s közben a lábszáramat csapdostam vele. Végigsétáltam a leszállópályán. Vajon nem kellene-e most rögtön leállítanom őket, meg sem várva a kötelező karbantartás kitűzött idejét? Az ördögbe is, vajon nem szúrtam el valamit a programban? Felfoghatatlan... Az ágat a kőrakásra dobtam, amelyet Rex hordott össze, sarkon fordultam, és visszaindultam az űrhajóhoz.

MÁSODIK FEJEZET PUSZTASÁG ÉS HANGOK

A következő két órában annyi dolgom akadt, de annyi, hogy nem vettem észre sem a csöndet, sem a pusztaságot. Először is Hansszal és Vagyikkal tanácskoztam. Hansot álmából riasztottam fel, és nagy álmosan csak dörmögött, és mindenféle badarságot hordott össze az esőről meg az alacsony légnyomásról. Nem volt ennek semmi értelme. Vagyiknak sokáig kellett bizonygatnom, hogy nem tréfálok, és nem akarom felültetni. Ez annál is nehezebben sikerült, mért közben állandóan ideges nevetés gyötört. Végül is elhitte, hogy nincs kedvem tréfálkozni, hanem egészen más okok vezetnek. Akkor aztán ő is elkomolyodott, és közölte, hogy a vezérkiber nála is minduntalan leáll, de nincs ebben semmi különös: nagy a hőség, a munkálatok a technológiai normák felső határán folynak, s a műszaki rendszer még nem akklimatizálódott. Talán csak arról van szó, hogy az én körzetemben hideg van. Lehetséges, hogy csak ez volt az ok, de azt még nem fejtettem meg. Voltaképpen azt vártam, hogy Vagyikkal együtt derítem ki. Ezután Vagyik felhívta az ER-8-ason a nagyokos Ninont, és hármásban vitattuk meg a-lehetőségeket, de semmire sem jutottunk, viszont a nagyokos Ninon azt javasolta, hívjam fel a Bázis főkibermémökét, akinek éppen az építési rendszer a vesszőparipája, mondhatni, az egész az ő szüleménye. Persze ezt én magam is tudtam, de egyáltalán nem voltam elragadtatva az ötlettől, hogy önálló munkámnak már a harmadik napján konzultációval zaklassam a főmérnököt, ráadásul egyetlen, a szó szoros értelmében egyetlen értelmes ötlet nélkül.

Egyszóval letelepedtem a műszerpultomhoz, magam elé terítettem az egész programot, és nekiálltam átnyálazni minden utasítást, minden rendszercsoportot, minden erőteret. Meg kell mondanom, hogy egyetlen hibát sem találtam. A program általam összeállított részéért már eddig is kész voltam a fejemmel felelni, s most ráadásul még jó híremmel is kész voltam szavatolni. Az állandó érőterekkel a helyzet nem volt ilyen rózsás. Legtöbbjét alig ismertem, s ha mindegyiket még egyszer ellenőrzöm, bizonyára késleltetem a munkálatok előírt menetét. Éppen ezért kompromisszumra szántam el magamat. Ideiglenesen kikapcsoltam a programból minden erőteret, amelyre egyelőre nem volt szükség, kiválasztottam a program lehető legegyszerűbb változatát, majd betápláltam a vezérlőegységbe, és már éppen le akartam nyomni az indítóbillentyűt, amikor eljutott a tudatomig, hogy már jó ideje ismét hallok valamit – ami egészen szokatlan volt, egyáltalán nem idevaló, és hihetetlenül ismerős.

Egy kisgyerek sírt. Valahol messze, az űrhajó ' túlsó végében, sok-sok ajtón túl,

keservesen zokogott, el-elakadó hangon, levegőért kapkodva, egy kisgyerek sírt. Egy kisgyerek, egészen kis gyerek. Nem lehetett több egyévesnél. Lassan felemeltem a kezemet, és a tenyeremet a fülemre szorítottam. A sírás megszűnt. A kezemet nem vettem le a fülemről, és felálltam. Jobban mondva észrevettem, hogy már jó ideje állok, tenyeremet a fülemre szorítva, s hogy az ingem a hátamra tapadt, és a szám nyitva van. Becsuktam a számat, és óvatosan elvettem a tenyeremet a fülemről. A sírást nem hallottam. Ismét az az átkozott csönd volt, csak egy láthatatlan sarokban zümmögött a pókhálóba akadt légy. A zsebemből elővettem a zsebkendőmet, lassan kibontogattam, és gondosan megtörültem a homlokomat, arcomat és nyakamat. Aztán éppen olyan ráérősen összehajtogattam a zsebkendőt, és végigsétáltam a műszerpult előtt. Egyetlenegy gondolat sem maradt a fejemben. Körmömmel megkocogtattam a számítógép köpenyét, és megköszörültem a torkomat. Minden rendben, mindkét hangot hallottam. Visszaléptem a székemhez, és ekkor ismét felhangzott a gyereksírás. Nem tudom, meddig álltam ott földbegyökerezett lábbal, és mennyi ideig füleltem. A legszörnyűbb azonban az volt, hogy tökéletesen tisztán hallottam a sírást. Még azt is felismertem, hogy nem egy újszülött nyivákol értelmetlenül, és nem is egy négy-öt éves poronty sivalkodik sértődötten, hanem elcsukló hangon egy kisgyerek sír, aki még nem tud sem járni, sem beszélni, de már nem csecsemő. Van is egy ilyen unokaöcsém, alig múlt egyéves.

Fülsiketítően harsogott fel a rádióhívás csengője, s a váratlan hangtól a szívem majd kiugrott a helyéből. A műszerpultba kapaszkodva elvánszorogtam a rádióig, és bekapcsoltam a készüléket. A gyerek tovább sírt.

– No, hogy mint állsz? – érdeklődött Vágyik.

– Sehogyan sem – közöltem.

– Nem találtál ki semmit sem?

– Semmit – mondtam, és azon kaptam rajta magamat, hogy tenyeremmel eltakarom a mikrofont.

– Nagyon rosszul hallani – jegyezte meg Vágyik. – Akkor most mihez kezdesz?

– Majd megleszek valahogy – dörmögtem, és szinte nem is tudtam, mit beszélek. A gyerek továbbra is sírt, most már kissé halkabban, de azért jól kivehetően.

– Mi van veled, Sztasz? – kérdezte gondterhelten Vágyik. – Talán csak nem aludtál?

A legszívesebben azt mondtam volna: “Figyelj ide, Vagyka. Egy gyerek sír itt állandóan. Mihez kezdjek?” De azért még volt annyi eszem, hogy tudjam miként fogadták volna a bejelentésemet. Ezért csak megköszörültem a torkomat, és azt válaszoltam:

– Tudod mit, egy óra múlva majd jelentkezem. Valami alakulóban van itt, de még nem vagyok benne biztos...

– No, rendben – nyújtotta el a szót gondterhelten Vágyik, és kikapcsolta a készülékét.

Egy ideig még ott álldogáltam a rádiónál, aztán visszatértem a műszerpultomhoz. A gyerek egyszer-kétszer még felsírt, majd elcsendesedett. Tom ismét leállt. Ez az ócska láda ismét abbahagyta a munkát. Jack és Rex is tétlenkedett. Teljes erőmből lenyomtam az ellenőrző hívóbillentyűt. Semmi eredmény. Én magam is a legszívesebben sírva fakadtam volna, amikor ráeszméltem, hogy az irányítórendszer ki van kapcsolva. Én magam kapcsoltam ki két órával ezelőtt, amikor nekiláttam

felülvizsgálni a programot. Szép kis technikus vagyok! Esetleg jelentsem az egészet a Bázisnak, és kérem a leváltásomat? Az ördögbe is, ez sértené az önérzetemet... Azon kaptam magamat, hogy szörnyű feszültséggel várom, mikor kezdődik az egész előlről. Tudtam, hogy ha itt maradok a parancsnoki fülkében, akkor állandóan csak fülelni fogok, és képtelen leszek dolgozni, csak hallgatózom, és persze hogy hallani fogom, de még mennyire!

Erélyesen bekapcsoltam a megelőző karbantartást, a polcról előszedtem a szerszámosládát, és szinte kirohantam a fülkéből. Igyekeztem összeszedni magamat, s a bundával ezúttal igen hamar boldogultam. Az arcomba csapó jeges levegő is magamhoz térített egy kissé. Lépteim nyomán csikorgott a homok, és én körül sem nézve nekivágtam az építési területnek, egyenesen Tom felé. Nem néztem se jobbra, se balra. Jéghegy, köd, óceán – mindez most nem érdekelt. Vörös vértestecskéimet a közvetlen feladatok végrehajtására tartalékoltam. Már nem sok maradt belőlük, de feladataim száma nem csökkent, sőt talán inkább növekedett.

Mindenekelőtt ellenőriztem Tom reflexeit. Pompás állapotban voltak. “Kiváló!” – mondtam fennhangon, majd a szerszámosládából kivettem a műtőkést, és egyetlen mozdulattal, mint a vizsgákon, felhasítottam Tom hátsó koponyaládáját.

Nekibuzdulva dolgoztam, sőt szinte valamiféle dühvei, gyorsan, pontosan, kiszámított mozdulatokkal, mint valami gép. Egyet mondhatok: életemben még soha nem dolgoztam így. Ujjaim elgémberedtek, megdermedt az arcom, nemcsak úgy vaktában kellett lélegeznem, hanem okosan, hogy a zúzmara ne csapódjon le az operációs mezőre, mert eszem ágában sem volt bevinni a kibereket az űrhajó műhelyébe. Egyre jobban éreztem magamat, most már nem hallottam semmi zavaró hangot, s már el is felejtkeztem róla, hogy oda nem illő hangot hallhatok, és kétszer is berohantam az űrhajóba, hogy tartalék csatlakozásokat hozzak ki Tom koordináló rendszeréhez. “Teljesen újjászületsz – mondogattam. – Ezentúl nem szöksz meg a munka elől. Majd kigyógyítalak én, öregem, talpra állítalak, embert faragok belőled. Vagy nem akarsz ember lenni? De még mennyire, hogy akarsz! Az emberek között jó dolgod lesz, szeretni fognak, kényeztetni, dédelgetni. De miért is mondom én ezt neked? Hogyan is lehetnél ember ilyen axiomatika blokkal? Ilyen axiomatika blokkal nemhogy embernek vagy alkalmatlan, de még a cirkuszba sem vesznek fel. Ilyen axiomatika blokkal állandóan csak tépelődsz, elmerengsz, és megtanulod, hogyan kell elmélyülten piszkálni az orrodát. Megéri-e, gondolod? Mire jó ez? Mire kellenek ezek a leszállópályák, épületalapok? Majd megmutatom én neked, öregem...”

– Sura... – nyögött fel a közvetlen közelemben egy rekedt női hang. – Hol vagy, Sura... Nagyon fáj...

Megdermedtem. Bent hasaltam Tom bensejében, minden oldalról munkaizmmainak óriási kötegei vettek körül, csak a lábam lógott ki belőle, s hirtelen hihetetlen félelem fogott el, mint valami szörnyűséges álomban. Nem is tudom, hogyan sikerült megfékezni magamat, hogy ne üvöltsék és dobáljam magamat ide-oda hisztérikus rohamban. Talán egy kis időre elvesztettem az eszméletemet, mert sokáig semmit sem hallottam, semmire sem gondoltam, hanem csak közvetlen közelről mereven bámultam Tom kibontott idegtengelyének zöldes fényvel szikrázó felületét.

– Mi történt? Hol vagy? Semmit sem látok, Sura... – nyögdécselt az asszony, szinte görcsösen az elviselhetetlen fájdalomtól. – Valaki van itt... Válaszolj már, Sura!

Rettenetesen fáj! Segíts, semmit sem látok...

Rekedten sírt, és újra meg újra elismételte ezeket a szavakat, és nekem már úgy rémlett, látom is halálos verítékben fürdő, eltorzult arcát, s a rekedt suttogásából már nemcsak könyörgés áradt, nemcsak fájdalom, hanem düh, sürgetés, parancs. Szinte fizikailag éreztem, amint a jeges ujjak kinyúlnak az agyam felé, hogy belekapaszkodjanak, összeszorítsák és kioltásák. Félig ájultan, a fogamat összeszorítva bal kézzel kitapogattam a légszelepet, és teljes erőmből ránehezedtem. Vad, süvöltő robajjal tört felszínre a sűrített argon, én meg egyre csak nyomtam lefelé a szelepet, hogy eltüntessem, porrá zúzzam, megsemmisítsem azt a rekedt hangot bent az agyamban, s éreztem, hogy megsüketülök, és ez kimondhatatlan gyönyörűséggel töltött el.

Aztán felfedeztem, hogy ott állok Tom mellett, a hideg a csontomat égeti, s egyre csak elgémberedett ujjaimat melengetem a leheletemmel, és bambán mosolyogva ismételve: "Hangfüggöny, érthető, ügyé? Hangfüggöny..." Tom erősen jobb oldalára dőlve állt, a világot körös-körül beborította a zúzmara és a fagyott homokszemek hatalmas, mozdulatlan fellegé. Fázósan a hónom alá dugtam a kezemet, körbejártam Tomot, és megláttam, hogy az argonsugár mély gödröt vájt ki az építési terület szélén. Egy darabig elácsorogtam a gödörnél, állandóan a hangfüggönyt ismételve, de már éreztem, hogy ideje volna abbahagynom, s ráésem, hogy bunda nélkül állok kint a fagyban, s eszembe jutott, hogy a bundát pontosan oda dobtam le, ahol most a gödör tátong, s azon kezdtem törni a fejemet, nem maradt-e a zsebemben valami fontos holmi, de a fejem üres volt, így aztán könnyelműen legyintettem, és imbolyogva visszafutottam az úrhajóhoz.

A zsilibben mindenekelőtt egy új bundát vettem magamhoz, aztán átmentem a kajütömbé, de a bejáratnál köhintettem, mintegy figyelmeztetésképpen, hogy most benyitok, s amint beléptem, nyomban ledőltem az ágyamra, a fal felé fordultam, s fejem búbjáig magamra húztam a bundát. Közben nagyon jól tudtam, hogy tetteimnek nincs sok értelme, és a kajütbe egészen más célból mentem be, de ezt a célt már elfelejtettem, így aztán csak feküdtem ott, és elrejtöztem, mintha csak bizonyítani akarnám valakinek: pontosan ezért jöttem ide.

Ez azért minden bizonnyal valamiféle hisztérikus roham volt, s amikor kissé magamhoz tértem, még szinte örültem, hogy a hisztériám csak ilyen teljesen ártalmatlan formában nyilvánult meg. Egyébként azzal tisztában voltam, hogy itteni munkámnak befellegzett, és bizonyára a kozmoszban sem dolgozhatok ezután. Ez persze eszeveszetten bántott, és – mit szépítgessem! -szégyelltem magamat, amiért nem bírtam ki, és már az első gyakorlati feladat közben kudarcot vallottam, pedig úgy tetszett, kezdetnek a legveszélytelenebb és legnyugodtabb helyre küldtek. Az is bántott, hogy ilyen idegrocsonak bizonyultam, és szégyelltem magamat, mert annak idején önelégülten szánakoztam Kaszpar Manukjanon, aki feszült idegállapota miatt nem jutott túl a Bárka terv vizsgáján. A legsötétebb színben láttam a jövőmet – csöndes kis szanatóriumok, orvosi felügyelet, gyógykezelés, a pszichológusok óvatos faggatózásai és tengernyi együttérzés meg szánakozás, az együttérzés és szánakozás megsemmisítő áradata, amely mindenfelől elborítja az embert.

Egyetlen mozdulattal ledobtam magamról a bundát, és felültem. Rendben van, mondtam a csöndnek és pusztaságnak, megfogtatok. Nem lett belőlem Gorbovszkij.

Valahogy majd csak túlélem... Egyszóval ez a helyzet. Még ma mindenről beszámolok Vanderhousénak, holnap pedig nyilván már küldenek valakit helyettem. Az ördögbe is, mi történik az építési területemen? Tom mozgásképtelen, az ütemterv felborult, és ez az ostoba gödör a leszállópálya szélén... Hirtelen eszembe jutott, miért jöttem be a kajütömbé, kihúztam az asztal fiókját, előkotortam a hangkristályt, amelyen az irukani indulók voltak, és gondosan a jobb fülembe illesztettem. Hangfüggöny – mondtam magamnak utoljára. Hónom alá vettem a bundát, és ismét bebaktattam a zsilipbe, néhányszor mélyet lélegeztem, hogy tökéletesen megnyugodjak, aztán bekapcsoltam a kristályt, és kiléptem az úrhajóból.

Most már minden rendben volt. Körülöttem és bennem üvöltöttek a barbár kürtök, sikongtak a rézfúvósok, dübörögtek a dobok; Szetem ősi városán narancsszínű porral lépetten, nehézkes léptekkel vonultak át a telemi légiók; lángoltak a bástyák, összeroskadtak a háztetők, és az ellenség józan eszét megzavarva rémesen füttyültek a hadi sárkányok, a faltörő kosok. Az ezeréves múlt zajaival körülkerítve és elbástyázva ismét bebújtam Tom szerkezetébe, és most már minden fennakadás nélkül elvégeztem a megelőző karbantartást.

Jack és Rex már betemette a gödröt, és Tom tartályába már beleömlött' az utolsó liter argon is, amikor a tengerpart fölött rohamosan növekvő fekete pontot pillantottam meg. A sikló tért vissza. Az órára pillantottam – helyi idő szerint két perc hiányzott a tizennyolc órához. Kibírtam. Most már ki lehet kapcsolni az üstdobokat és dobokat, s újra átgondolhatom a helyzetet: érdemes-e nyugtalanítanom Vanderhousét, nyugtalanítanom a Bázist, hiszen nem olyan könnyű váltótársat találni számomra, meg aztán ez mégis rendkívüli eseménynek számítana, miközben a munkálatok az egész planétán késlekednének, különféle bizottságok szállnának ki, megkezdődnének az ellenőrző vizsgálatok és felülvizsgálatok, az egész ügy elakadna. Vágyik zordonan járna-kelne, mint az ördög, s ha ráadásul azt is elképzeltem, hogyan meredne rám a xenopszichológia doktora, a Kapcsolatok Bizottságának tagja, a Bárka terv teljhatalmú megbízottja, Gennagyij Komov, a tudomány felkelő csillaga, Mboga doktor kedvenc tanítványa, magának Gorbovszkijnak az új vetélytársa és harcostársa ... Nem, az egészséget alaposan át kell gondolnom. A közeledő siklót figyeltem, és úgy vélekedtem: mindezt a legalaposabban meg kell fontolnom. Először is egy egész este áll a rendelkezésemre, másodsor: az előérzetem azt súgja, hogy mindezt ideiglenesen elhalasztjuk. Végül az élményeim egyes-egyedül rám tartoznak, de a nyugalomba vonulásom már nemcsak rám tartozik, hanem mondhatni mindenkire. És aztán a hangfüggöny kiválóan bevált. Egyszóval az egészséget mégiscsak elhalasztjuk. Igen. Elhalasztjuk...

Am ezek a gondolatok egyszeriben kiröppentek a fejből, amikor megláttam Majka és Vanderhouse arcát. Komov arca változatlan volt, szokása szerint olyan tekintettel nézett körül, mintha körös-körül minden az övé volna, hozzátartozna és mindent már régen unna. Majka olyan sápadt volt, hogy szinte belekékült, mintha rosszul érezné magát. Komov kiugrott a homokra, és kurtán megtudakolta, miért nem válaszoltam a rádióhívásokra (tekintete ekkor a fülem mellett lévő hangkristályra tévedt, megvetően felnevetett, és meg sem várva a feleletet, bement az úrhajóba). Vanderhouse is kikecmergett a siklóból, odalépett hozzám, nem tudni, miért, szomorúan bólintott, és még soha nem hasonlított . ennyire egy elcsigázott, idős tevére. Majka azonban nem

mozdult a helyéről, meggörnyedve a prémgallérjába rejtette az állat, a szeme szinte üvegesen csillogott, és vörös szeplői feketének látszottak.

– Mi történt? – kérdeztem rémülten.

Vanderhouse megállt előttem. Fejét felszegte, alsó állkapcsa előremeredt. Átfogta a vállamat, és könnyedén megrázott. A szívem a torkomban dobogott, nem tudtam, mire véljem az egészet. Ismét megrázta a vállamat, és kijelentette:

– Nagyon szomorú lelet, Sztasz. Egy űrhajóroncsra bukkantunk.

Idegesen nyeltem egyet, és megkérdeztem:

– A miénk volt?

– Igen. A miénk.

Majka kimászott a siklóból, ernyedten intett, majd az űrhajó felé indult.

– Sok halott volt? – kérdeztem.

– Kettő – válaszolta Vanderhouse.

– Kik? – préseltem ki magamból a kérdést.

– Egyelőre nem tudjuk. Egy régi űrhajó. Sok sok évvel ezelőtt történt a szerencsétlenség.

Karon fogott, és együtt elindultunk Majka után. Egy kissé megkönnyebbültem. Először természetesen azt hittem, hogy az expedíciónkból zuhant le valaki. De mindegy...

– Soha nem tetszett nekem ez a planéta – tört ki belőlem.

Beléptünk a zsilipbe, levetkőztünk, s Vanderhouse körülményesen elkezdte tisztogatni a bundájáról a ráakaszkodó bogáncsokat és tüskéket. Nem vártam meg, amíg végez, hanem bementem Majkához. Majka az ágyán feküdt, lábát felhúзва a fal felé fordult. Ez a testtartás nyomban eszembe juttatott valamit, de azt mondtam magamnak : “Nono, csak nyugodtan, minden nyavalygás és szánakozás nélkül.” Letelepdedtem az asztalra, az ujjaimmal dobolni kezdtem, majd a lehető leghétköznapibb hangon megérdeklődtem :

– Figyelj csak, az űrhajó igazán régi volt? Vander azt állítja, hogy alig néhány évvel ezelőtt zuhant le. Ez igaz?

– Igaz – válaszolta kis szünet után Majka, a fal felé beszélve.

Rámeredtem. Éles macskakörömök barázdálták a lelkemet, de változatlan gyakorlatiassággal folytattam :

– Mennyi ez a néhány év ? Tíz ? Hús ? Ez vala mi badarság. Hiszen a planétát alig két évvel ezelőtt fedezték fel...

Majka nem válaszolt. Egy darabig ismét ujjaimmal doboltam az asztalon, majd egy kissé halkabban, de szintén gyakorlatiasan megtudakoltam:

– Persze ezek pionírok is lehettek... valamiféle kóbor felfedezők... Ketten voltak, ha jól értettem?

Ekkor Majka váratlanul feldobta magát, arccal felém fordult, és tenyerével a takaróra támaszkodott.

– Ketten! – kiáltotta. – Igen! Ketten voltak! Te érzéketlen tuskó! Te tökfilkó!

– Várj csak – mondtam ámulatlan. – Mi ütött beléd?...

– Miért jöttél ide? – folytatta Majka szinte suttogva. – Menj a robotjaidhoz, velük tárgyalj meg, hány év telt el a szerencsétlenség óta, hogy milyen badarság ez az egész, és miért voltak ketten, és nem hárman vagy heten...

– Várj már, Majka! – szakítottam félbe elkeseredetten. – Én egyáltalán nem így akartam...

Tenyérével eltakarta az arcát, és alig érthetően dünnyögte:

– Minden csontjuk pozdorjává zúzódott, de nem haltak meg azonnal... megpróbáltak kimenekülni... Ide figyelj – kérte, és levette tenyerét az arcáról –, menj el innen, kérlek. Nemsokára kimegyek. Nemsokára.

Óvatosan felkeltem és kimentem. Szerettem volna átölelni, valami kedveset, vigasztalót mondani, de a vigasztaláshoz nem értettem. A folyosón hirtelen elfogott a remegés. Megálltam, és vártam, amíg elmúlik. Micsoda nap ez a mai! És senkinek nem mesélhetem el. Bizonyára nincs is erre szükség. Kinyitottam a szememet, és megláttam, hogy a parancsnoki fülke ajtajában ott áll Vanderhouse, és engem figyel.

– Mi van Majkával? – kérdezte halkán.

Az arcomról nyilván leolvashatta a helyzetet, mert csak szomorúan bólintott, és visszahúzódott a fülkébe. Én pedig kibotorkáltam a konyhába. Csak úgy megszokásból. Mert az volt a szokás, hogy ha a sikló visszatér, mindnyájan nekiülünk ebédelni. De ma, úgy látszik, másképp lesz. Miféle ebédről lehet itt szó?... Ráförmedtem a szakácsra, mert úgy véltem, túlfőzte az ételeket. Valójában semmit sem főzött túl, az ebéd elkészült, szokás szerint jó kis ebéd, de ma a szokástól el kellett térni. Majka bizonyára nem eszik majd semmit sem, pedig ennie kell valamit. A szakácstól megrendeltem neki egy adag tejszínhabos gyümölcssalátát – ez az egyetlen kedvenc eledele, amiről tudok. Úgy döntöttem, hogy Komovnak semmi mást nem rendelek, egy kis ideig töprengtem, aztán Vanderhouse-nak sem kértem semmi egyebet, de minden eshetőségre felkészülten a menü közös részét kiegészítettem néhány pohár borral, hátha valaki így akar magába lelket önteni... Aztán visszamentem a parancsnoki fülkébe, és letelepedtem a műszerpultomhoz.

A fiaim szép pontosan dolgoztak. Majka nem tartózkodott a fülkében, Vanderhouse meg Komov sürgős rádióüzenetet fogalmaztak a Bázisnak. Vitatkoztak.

– Ez nem információ, Jakov – dohogott Komov. – Nálam is jobban tudja, ennek meghatározott formája van, az úrhajó állapota, a roncsok állapota, a szerencsétlenség feltételezett oka, különleges leletek... és így tovább.

– Persze hogy így van – hagyta rá Vanderhouse. – De azt is ismerje el, Gennagyij, hogy ez a formáság csak biológiailag aktív planétákon érvényes. Ebben a konkrét helyzetben...

Akkor jobb, ha nem küldünk semmiféle üzenetet. Inkább ülünk be a siklóba, menjünk vissza a szerencsétlenség színhelyére, és még ma megírjuk a teljes jegyzőkönyvet...

Vanderhouse fejét csóválta.

– Nem, Gennagyij, ezt a leghatározottabban ellenzem. Egy ilyen bizottságnak legalább három emberből kell állnia. Meg aztán már alkonyodik, és nem tudjuk részletesen átvizsgálni a környéket... És egyáltalán ilyesmit csak tiszta fejjel szabad elvégezni, nem pedig a munkanap végén. Mi a véleménye, Gennagyij?

Komov összeszorította vékony ajkait, és könnyedén megdőngette öklével az asztalt.

– Milyen rosszkor jött ez – jelentette ki bosszúsan.

– Az ilyen dolgok mindig rosszkor jönnek – vigasztalta Vanderhouse. – Nem számít, holnap majd hármában odarepülünk...

És akkor ma semmit sem jelentünk a Bázisnak? – vágott közbe Komov.

– Ehhez aztán nincs jogom – állapította meg sajnálkozva Vanderhouse. – Meg aztán miért ne jelentenénk?

Komov felállt, kezét összekulcsolta a háta mögött, és felülről nézett le Vanderhouséra.

Hát hogy nem érti meg, Jakov – mondta, most már leplezetlen ingerültséggel. – Egy régi típusú űrhajó, ismeretlen űrhajó, és a fedélzeti napló adatait letörölték... Ha egy ilyen jelentést küldünk – felragadta az asztalról a papírlapot, és meglobogtatta Vanderhouse orra előtt -, akkor Szidorov azt fogja hinni, hogy nem akarjuk vagy nem tudjuk önállóan elvégezni a szakértői vizsgálatot. Még egy gond szakad a nyakába, bizottságot kell összehívnia, megfelelő embereket kiválogatnia, elhessegetnie a kíváncsiskodó naplopókat... Nevetséges és buta helyzetbe kerülünk. Meg aztán hogy dolgozunk itt, Jakov, ha elárasztanak bennünket a kíváncsi naplopók?

– Hm – töprengett el Vanderhouse. – Egysszóval nem akarja, hogy illetéktelen személyek megjelenjenek az építési részlegünkön? Jól értettem?

– Egészen jól-jelentette ki erélyesen Komov.

Vanderhouse vállat vont.

– Nos, akkor... – Tétovázott egy darabig, majd visszavette Komovtól a papírlapot, és néhány szót hozzáírt a szöveghez. – így megfelel? “Az ER-2 a Bázisnak – hadarta. – Sürgős. A százkettes körzetben szerencsétlenül járt Pelikán típusú földi űrhajót találtunk, regiszterszáma ez és ez, az űrhajóban két ember holtteste, feltehetően férfi és nő, a fedélzeti napló adatait letörölték, a részletes szakértői vizsgálatot... – Vanderhouse hangja félerősödött, és figyelmeztetően felemelte az ujját is – holnap kezdjük.” Mi a véleménye, Gennagyij?

Komov néhány másodpercig elmélázva himbálta magát.

– Nos, akkor legyen így – jelentette ki végül. – Bármilyen jó lesz, csak ne zavarjanak minket. Hadd menjen el így a távirat.

Aztán váratlanul nekilódult, és kiment a fülkéből. Vanderhouse felém fordult.

– Légy szíves add le ezt a táviratot, Sztasz. És már itt az ideje, hogy ebédeljünk. Mi a véleményed? – Felállt, és tünődve elismételte titokzatos mondatainak egyikét: – Ha van alibi, a holttestek is előkerülnek.

Rejtjeleztem a táviratot, és sürgős impulzushullámon továbbítottam. Valahogy nem éreztem jól magamat. Az imént, alig egy perccel előbb valami behatolt a tudatalattimba, és úgy kínozott, mint valami túske. Ott ültem a rádió előtt, és füleltem. Igen, így már egészen más dolog fülelni, amikor tudom, hogy az űrhajó tele van emberekkel. Például a körfolyosón most Komov siet végig. Mindig ilyenek a léptei, mintha állandóan rohanna valahová, de közben tudja, hogy azt is megtehetné, hogy nem siet, mert nélküle úgysem kezdődik el semmi sem. Most pedig Vanderhouse dörmög valamit, de nem érteni a szavait. Majka válaszol neki, a hangja már a régi, magas és büszke, tehát már megnyugodott, vagy legalábbis összeszedte magát. És nincs már sem csönd, sem pusztaság, sem légyzúgás a pókhálóban... És ekkor rádöbbenem, milyen túske gyötör: a haldokló asszony hangja, amit lázálmomban hallottam, és a halott asszony a lezuhant űrhajóban... Véletlen egybeesés, persze... Szörnyű egyezés, mit is mondjak...

HARMADIK FEJEZET

HANGOK ÉS KÍSÉRTETEK

Bármilyen elképesztő, de úgy aludtam, mint a bunda. Szokásom szerint reggel a többieknél egy félórával előbb keltem fel, kiugrottam a konyhába, megnéztem, hogy áll a reggeli, aztán a parancsnoki fülkébe igyekeztem, és megnéztem, mit mívelnek a fiaim, majd pedig kisettem a szabad ég alá, elvégezni a reggeli tornámat. A nap még nem bukkant elő a hegyek mögül, de már teljesen kivilágosodott, és hideg volt. Az orrlyukaim összetapadtak, a szempillám elderesedett, én pedig teljes erőmből hadonásztam, leguggoltam, felálltam; egyáltalán igyekeztem minél előbb túljutni az egészen és visszarothonni az úrhajóba. Ekkor észrevettem Komovot. Úgy látszik, ma nálam is korábban kelt fel, már kint járt valahol, és éppen most jött vissza az építési terület felől. Szokása ellenére most nem rohant, hanem töprengett valamin, és szórakozottan csapdosta lába szárát valamiféle ágacskával. Én már befejeztem a tornámat, amikor ő is odaért mellém, és rám köszönt. Természetesen én is üdvözöltem, s már éppen be akartam bújni az úrhajó ajtaján, amikor megállított a kérdése:

– Mondja csak, Popov, amikor egyedül marad, itt szokta-e hagyni az úrhajót?

– Hogyhogy? – Nemcsak a kérdésen hökkentem meg, hanem magán a tényen is, hogy Gennagyij Komov leereszkedik hozzám, és az is érdekli, mivel töltöm az időmet. Köztünk eléggé bonyolult volt a kapcsolat. Én nem nagyon kedveltem őt.

– Úgy, hogy eltávozik-e valahová? Például elmegy a mocsárig? Vagy a halmokig...

Nem szeretem, ha úgy társalognak velem, hogy közben valahová elnéznek a messzeségbe, csak éppen nem rám. S közben csuklyás meleg bundát viselnek, én pedig sporttrikóban didergek. Ám Gennagyij Komov mégiscsak Gennagyij Komov, így aztán fázósan átöleltem a vállamat, és egy helyben ugrándozva így válaszoltam:

– Nem. Erre nincs időm. Kisebb gondom is nagyobb, mint a sétafikálás.

Ekkor végül Komov kegyeskedett megjegyezni, hogy megfázom, és a kezében tartott kis ágacskával udvariasan az úrhajó ajtajára mutatva így szólt:

– Tessék... Hideg van idekint.

De a zsilipben ismét megállított.

És a robotok sem hagyják ott az építési területet?

– A robotok? – Fogalmam sem volt, hova akar kilyukadni. – Nem. Minek mennének el?

– Nos, nem is tudom... Például építési anyagért.

Az ágacskát gondosan odatámasztotta a falhoz, és nekiállt kigombolni a bundáját. Kezdett bennem felforni a düh. Ha valamiképpen kiszáglászta, hogy az építési rendszerembe valami hiba csúszott be, akkor ez először is nem órá tartozik, másodszer pedig nyíltan is megkérdezhetné. Miféle vallatás ez, végül is...

– A kibernetikus rendszer adott típusának az építőanyaga – válaszoltam a lehető legszárazabb hangon – a kibernetikus rendszer lába alatt lévő talaj. Jelen esetben a homok.

– És a kövek – vetette oda hanyagul, s felakasztotta a bundát a fogasra.

Ezzel érzékeny ponton talált el. De ez egyáltalán nem tartozott órá, így aztán kihívóan válaszoltam:

– Igen! Ha úgy alakul, kövek is.

Komov most először nézett a szemembe.

– Attól tartok, félreértett, Popov – jelentette ki váratlan szelídséggel. -Nem kívánok beleszólni a munkájába. Egészen egyszerűen kétségeim támadtak, ezért fordultam magához, mint az egyetlen emberhez, aki megoldhatja őket.

Nos, rendben van, ha szépen szólnak hozzám, én is szépen válaszolok.

– Persze voltaképpen a kövekre nincs szükségük – feleltem. – Tegnap a rendszer egy kicsit megbolondult, és a gépek szerteszét dobálták ezeket a köveket az építési területen. Fogalmam sincs, mit akartak vele kezdeni. Aztán persze mindet összeszedték.

Komov bólintott.

– Igen, láttam. És miféle üzemzavarról beszél?

Röviden beszámoltam neki a tegnapi eseményekről, de az intim részletekre persze nem tértem ki. Komov hallgatta, bólogatott, majd felkapta a kis ágacskát, megköszönte a felvilágosítást, és otthagytott. És csak később, a közös kajütben döbbsentem rá, amikor a köleskását ettem a hideg tejjel, hogy végül is nem tudtam meg, ugyan milyen kétségei támadtak Mboga doktor kedvencének, és hogyan sikerült nekem megfejteni. És sikerült-e egyáltalán? Abba hagytam az evést, és Komovra pillantottam. Nem, úgy látszik, nem sikerült.

Gennagyij Komov általában úgy viselkedik, mint aki nem e világon jár-kel. Állandóan a látóhatárt kémleli, és különféle, pokolian magasztos gondolatok kergetőznek a fejében. A földre csak olyankor ereszkedik alá, amikor valaki vagy valami véletlenül vagy szándékosan akadályozza a kutatásait. Akkor aztán biztos kézzel, néha szinte egészen kíméletlenül elhárítja az akadályt maga elől, és ismét visszaszáll az Olümposztra. , Legalábbis ezt mesélik róla, de most szó sincs ilyenről. Ha az ember az idegen planéták pszichológiájának a problémájával foglalkozik, ráadásul sikeresen, és a legelső frontvonalban harcol, és önmagát sem kíméli; s ha ezenközben, mint mondani szokás, a planéta egyik legkiválóbb "jövőmestere", akkor sok mindent meg lehet neki bocsátani, és viselkedését is el lehet neki nézni. Végül is nem lehet mindenki olyan elbűvölő egyéniség, mint Gorbovszkij vagy Mboga doktor. Másrészt az utóbbi napokban egyre gyakrabban gondoltam vissza csodálkozva és keserűen Tanya lelkes áradásaira, aki egy álló évig dolgozott együtt Komovval, és feltehetően szerelmes is volt bele: szerinte Komov rendkívül közlékeny, szellemes társalgó és így tovább. Úgy nyilatkozott róla, hogy ő a társaság lelke. De hogy miféle társaság az, amelynek ilyen lelke van, azt el sem tudtam képzelni.

Egyszóval Gennagyij Komovról mindig azt tartottam, hogy nem e világon jár. Ma reggeli közben azonban önmagát is felülmúlta. Az ételét jól megsózta. Megsózza, megkóstolja, és a tányérját szórakozottan a szemétdobóba rakja. A mustárt összetéveszti a vajjal. Az édes kekszet bekeni mustárral, megkóstolja, és szórakozottan a tányér után küldi. Jakov Vanderhouse kérdéseire nem válaszol, de mint a pióca, nyaggatja Majkát, s azzal gyötri, hogy vajon a terepvizsgálatok közben mindig kettesben maradnak-e, vagy néha elválnak. Ráadásul néha idegesen körülnézett, egy ízben fel is ugrott, kirohant a folyosóra, majd néhány perc múlva úgy jött vissza, mintha mi sem történt volna – s aztán ismét mustárral kente be a kekszet, míg azt az átkozott mustárt végképp el nem vették tőle.

Majka is idegeskedett. Szaggatottan válaszolgatott, a tányérjába meredt, és az egész

reggeli alatt egyetlenegyszer sem mosolyodott el. Egyébként megértem a lelkiállapotát. Az ő helyében én is idegeskedtem volna egy ilyen út előtt. Elvégre Majka egyidős velem, s bár jóval tapasztaltabb, de ez egyáltalán nem olyan tapasztalat, mint amilyen ma vár rá.

Egyszóval Komov nyilvánvalóan idegeskedett, Majka is idegeskedett, s amikor rájuk tekintett, Vanderhouse is a nyugtalanság jeleit mutatta, s előttem is világos lett, hogy egyáltalán nem helyénvaló most felvetnem, hogy én is szeretnék részt venni a szakértői vizsgálatban. Megértettem, hogy ma ismét a csönd és a puszta munkanapja vár rám, s ettől én is ideges lettem. Az asztal körül a légkör egyszeriben feszültté vált. Ekkor Vanderhouse, mint az úrhajó parancsnoka és orvosa, úgy döntött, hogy levezeti ezt az ideges légkört. Hátraszegte a fejét, előretolta állat, és orra fölött hosszasan ránk bámult. Hiúz-szerű pofaszakállja felborzolódott. Bevezetésül néhány anekdotát mesélt el az úrhajósok életéből. Ősrégi, szakállas anekdoták voltak ezek, de kényszerítettem magam, hogy mosolyogjak, Majkának meg sem moccantak az arcizmai, Komov pedig egészen furcsán reagált. Figyelmesen ^ és komolyan hallgatta végig az anekdotákat, a csattanóknál bólintott, majd töprengve végigmérte Vanderhousét, és meggyőződéssel azt javasolta:

– Tudja, Jakov, a maga pofaszakállához nagyon jól illene néhány szőrpamacs a fülére.

Ez jó bemondás volt, és más körülmények között örültem volna a szellemességnek, de most teljesen tapintatlannak találtam. Egyébként Vanderhouse szemlátomást egészen másképpen vélekedett. Elégedetten elmosolyodott, begörcbített ujjjaival a pofaszakállát csipegette, előbb a bal oldalt, aztán a jobb oldalt, majd a következő históriát mesélte el:

Egy földi ember megjelenik az egyik civilizált planétán, kapcsolatot teremt az Őslakosokkal, és mint az örökmozgó szerkesztésének és felhasználásának legjelentősebb földi tudósa, felajánlja nekik a szolgálatait. Az őslakosok persze szájtátva bámulnak a szuperintelligens jövevényre, s utasításai nyomán rögtön munkához látnak. Megépítik az örökmozgót. Ám az örökmozgó nem mozog. A földi ember forgatja a kerekeket, bemászik a fogaskerekek és csapok közé, s átkozódik, hogy az építők mindent elszúrtak. “Őnöknek elmaradt a technológiájuk – mondja -, például ezeket a csatlakozásokat újra el kell készíteni, de nemcsak megbütykölni, hanem kidobni az egészet. Mit szólnak hozzá?” Az őslakosok majd föld alá bújnak szégyenükben. Nekilátnak, mindent újra megcsinálnak, kicserélnek. És alighogy befejezik, a Földről megérkezik egy orvosi rakéta, s a szanitécek elkapják a feltalálót, beadják neki a szükséges injekciót, s az orvos elnézést kér az őslakosoktól, majd a rakéta felszáll. Az őslakosok szomorúak és zavartak, szégyellnek egymás szemébe nézni, már éppen szétszélednének, amikor látják ám, hogy az örökmozgó mozog. Igen, barátaim, az örökmozgó működni kezdett, s azóta is működik, mintegy százötven éve.

Nekem tetszett az egyszerű történet. Az nyilvánvaló, hogy Vanderhouse maga találta ki, valószínűleg az imént. Legnagyobb csodálkozásomra Komovnak is tetszett a történet. Már a mese közepén abbahagyta a mustáros pohár keresgélését az asztalon. Vanderhouséra meredt, s le nem vette róla hunyorgó tekintetét, amíg az' be nem fejezte a történetet. Aztán valami olyasmit mondott, hogy elméletileg érdekesnek

találja az ötletet, miszerint a kapcsolat egyik partnere beszámíthatatlan. Mindenesetre a kapcsolatfelvétel általános elmélete nem számolt ilyen eshetőséggel, bár a huszadik század elején egy bizonyos Strauch felvetette: mi lenne, ha skizoid egyedeket is bevinnének az űrhajók legénységébe? Már akkor tudták, hogy a skizoid típusok rendkívül jól tudnak előítélet-mentesen asszociálni. A normális ember az ismeretlen jelenségek káoszában akarva, nem akarva valami ismerősét igyekszik felfedezni, amit már előbb is tud, valami sztereotípiát, a skizoid alkat ezzel szemben nemcsak mindent úgy lát, ahogyan az létezik, hanem képes új sztereotípiát is létrehozni, amely az észlelt káosz rejtett természetéből fakad. Egyébként ez a tulajdonság – folytatta kissé belemelegedve Komov – a legkülönbébb típusú intelligenciák skizoid képviselőire is vonatkozik: S mivel elméletileg egyáltalán nem kizárt az a lehetőség, hogy a kapcsolatfelvétel tárgya éppen egy skizoid individuum, s mivel a kellő időben fel nem ismert skizoid jelleg a kapcsolatfelvétel közben igen súlyos következményekkel járhat, az ön által felvetett probléma, Jakov, határozottan megérdemli a tudományos érdeklődést.

Vanderhouse fölényesen mosolyogva kijelentette, hogy Komovnak ajándékozza ezt az ötletet, s azt mondta, hogy ideje felszedelőzködni. Ezekre a szavakra Majka, aki eddig tátott szájjal, nagy érdeklődéssel figyelte Komovot, teljesen le-hervadt. Én is lehervadtam: a skizoidokról folytatott eszme-futtatás kellemetlen gondolatokat ébresztett bennem. És az egész akkor történt. Vanderhouse és Majka már kilépett a közös kajútból, de Komov még ott piszmogott az ajtóban, majd hirtelen megfordult, erősen megragadta a könyökömet, és hideg, szürke szemével valahogyan ijedten és áthatóan belenézett az arcomba, és halkán, hadarva megkérdezte:

– Miért olyan levert, Sztasz? Történt valami?

Elképedtem. Egy csapásra kinyúvasztott ennek a skizoidszakértőnek a természetfeletti találékonyysága. Mégis sikerült valahogy összeszednem magamat. Túlságosan is sok függött ettől a pillanattól. Elhárító mozdulattal és mérhetetlen álmélgodással visszakérdeztem:

– Miről beszél, Gennagyij Jurjevics?

Tekintete továbbra is ott kószált az arcomon, s még halkabban, még jobban hadarva megkérdezte:

– Fél egyedül maradni?

Ekkor már erősen ültem a nyeregben.

– Félek? – kérdeztem. – No, ez túl erős kifejezés, Gennagyij Jurjevics. Mégsem vagyok már gyerek...

Eleresztette a könyökömet.

– Nem akar velünk jönni?

Vállat vontam.

– Nagyon szívesen mennék, de tegnap volt egy kis fennakadásom a robotokkal. Azt hiszem, mégiscsak jobb, ha itthon maradok.

– Nos, rendben van! – mondta bizonytalanul, majd sarkon fordult és kiment.

Még egy darabig ott álldogáltam a közös kajútban, amíg végképp össze nem szedtem magamat. A fejem kavargott, de úgy éreztem magamat, mintha kitűnőre vizsgáztam volna.

Társaim búcsút intettek és elrepültek, én pedig még utánuk sem néztem. Nyomban

visszatértem az űrhajóba, kiválasztottam egypár sztereó hangkristályt, a fülemre erősítettem őket, és le-roskadtam a műszerpultom előtt álló karosszékbe. Figyeltem fiaim munkáját, olvastam, felvettem a rádiótávíratokat, elbeszélgettem Vagyikkal és Ninonnal (vigasztalásomra szolgált, hogy Vagyiknál is bömbölt a zene),-aztán kitaláltam, hogy kitakarítom a helyiségeket, aztán pompás menüt állítottam össze, arra számítva, hogy ugyancsak szükség lesz rá lelkierőnk helyrebillentéséhez – s mindezt dübörgő zenekísérettel, a fuvolák rikoltozásával és a neofonok sivalkodásával. Egyszóval nagy igyekezettel, kíméletlenül ütöttem agyon az időt, a magam és környezetem hasznára. Am az időtöltés közben állhatatosan marcangolt a gondolat: honnan szerzett tudomást Komov a megingásomról, és mit szándékozik tenni ennek kapcsán? A sarokba szorított. Kétségei, miután kint járt az építési területen, elmefuttatása a skizoidokról és a különös közjáték a közös kajüt ajtajában... Az ördögbe is, hiszen felajánlotta, hogy repüljek velük, tehát bizonyára félt itthagyni egyedül! Hát mégis ennyire észrevenni rajtam? De hiszen Vanderhouse semmit sem vett észre...

Körülbelül ilyen ki nem mondott gondolatok között telt el munkanapom nagy része. Tizenöt órákor, sokkal korábban, mint vártam, a sikló visszaérkezett. Alig volt időm letépni a fülemlről a hangkristályokat és elrejtetni, amikor az egész társaság betódult az űrhajóba. A zsilipben fogadtam őket gondosan kitervelt, mérsékelt szívélyességgel, nem tettem fel a lényegre vonatkozó egyetlen kérdést sem, csak azt tudakoltam meg, nem kíván-e valaki egy kis szíverősítőt. Igaz, attól tartok, a hatórás zenebona után kissé túl hangosan beszéltem, úgyhogy Majka, aki legnagyobb öröömre egészen jól nézett ki, kissé csodálkozva meredt rám, Komov pedig egyetlen pillantással tetőtől talpig végigmért, és egy szót sem szólva nyomban bezárkózott a kajütjébe.

– Szíverősítőt? – kérdezte elmélázva Vanderhouse. – Tudod, Sztasz, én most nyomban neki ülök a szakértői jelentésnek a parancsnoki fülkében, úgyhogy ha arra jársz, behozhatsz egy pohárka frissítőt, az jót tenne, mi a véleményed?

Azt feleltem, hogy már viszem is. Vanderhou-se átment a parancsnoki fülkébe, Majka meg én a közös kajütbe indultunk, ahol két pohár frissítőt töltöttem ki, az egyiket odaadtam Majkának, a másikat átvittem Vanderhousénak. Amikor visszaértem, Majka a pohárral a kezében le és fel sétált a közös kajütben. Igen, sokkal nyugodtabb volt, mint reggel, de mégis érződött benne valami feszültség, izgalom, így aztán, hogy segítsek rajta, megkérdeztem:

– No, mi a helyzet az űrhajóval?

Majka nagyot húzott az italból, megnedvesítette a szája szélét, valahová elnézett mellettem, és így válaszolt:

– Tudod, Sztasz, nem olyan egyszerű ez.

Vártam a folytatást, de Majka hallgatott.

– Hogyhogy nem egyszerű? – faggattam tovább.

– Ez az egész! – Bizonytalan mozdulatot tett a pohárral. – Kasztrált világ. Sáp-kóros. Emlékezz a szavamra: ez az űrhajó nem véletlenül zuhant le, mi sem véletlenül bukkantunk rá, és egyáltalán ez az egész ötletünk, az egész terv kudarcra van ítélve ezen a planétán! – Felhajtotta az italt, és a poharat lerakta az asztra. -Az elemi biztonsági szabályokat sem tartjuk be, az itt dolgozók zöme, az olyanok, mint te vagy én... s mindez azért történik így, mert a planéta biológiailag passzív. Mintha ez volna

a legfontosabb! Hiszen bárki, akinek egy csepp ösztöne van, az is azonnal megérzi, hogy itt valami nincs rendjén. Valamikor virágozott itt az élet, aztán egy csillag fellobbant, és egyetlen pillanat alatt mindennek vége lett... Biológiailag passzív planéta? Igen! Nekrotikusan viszont annál aktívabb. A Panta is ilyen lesz egy idő múltán. Göcsörtös fák, fonnyadt fű, és körös-körül mindenütt az ősi halál. Érzem a halál illatát, érted? Sőt még ennél is rosszabb: érzem a hajdani élet illatát! Nem, Sztasz, emlékezz a szavamra, nem maradnak itt életben a Panta lakói, nem lesz ebben semmi örömük. Új lakóhely egy egész emberiségnek? Nem, nem új lakóhely ez, hanem ódon kastély, tele kísértetekkel...

Megborzongtam. Majka észrevette, de félreértette.

– Ne aggódj! – mondta bánatosan mosolyogva. – Tökéletesen jól vagyok. Csak megpróbálom megfogalmazni az érzéseimet és a sejtelmemet. Látom, nem értesz meg, de ítélj meg saját magad, miféle sejtelmek ezek, ha olyan szavak jönnek a számra, mint nekrotikus meg kísértetek...

Ismét le s fel járkált a közös kajütben, majd megállt előttem, és így folytatta:

– Másrészt persze a planéta paraméterei csodásak, rendkívüliek. A biológiai aktivitás majdnem a nullával egyenlő, az atmoszféra, hidroszféra, az éghajlat, a termikus egyensúly, mintha csak a Bárka terv számára rendelték volna így.

De a fejemet teszem rá, hogy a terv szervezői közül senki sem járt itt, és ha igen, akkor egy fityinget sem ér az intuíciója... Persze ezek mind tapasztalt vén rókák, mindnyájan különféle poklokban edződtek... 'és pompásan megsejtik az anyagi veszélyeket! De ezeket... – Pattintott egyet az ujjával, sőt egészen eltorzult az arca az erőlködéstől, amiért nem tudja magát kifejezni. – Egyébként honnan tudhatom, hátha valaki közülük is megsejtett valami rendellenességet, de hát az ember hogy magyarázza meg azoknak, akik nem jártak itt? De ugye te megértesz legalább egy cseppet?

Zöld szemével rám meredt, én pedig, egy ideig habozva, azt füllentettem neki:

– Nem egészen. Azaz persze, egy s másban igazad van... a csönd, a pusztaság...

– No látod – mondta. – Még te sem érted. No rendben van, hagyjuk az egészet. – Letelepedett az asztalra velem szemközt, és váratlanul a homlokomra bökött az ujjával, és felnevetett.

– Jól kibeszéltem magamat, meg is könnyebbültem tőle. Komovval, jól tudod, nem lehet így társalogni, Vandernez meg jobb nem is fordulni ilyesmivel, rögtön bekerget az egészségügyi szektorba ...

A mindkettőnkelt eltöltő feszültség egyszeriben megenyhült, és a társalgás könnyebb mederbe terelődött. Elpanaszoltam neki, hogy tegnap milyen kellemetlenségeim voltak a robotokkal, elmeséljem hogyan fürdött meg Vágyik egyedül az óceánban, és megérdeklődtem, hogyan s mint haladnak a lakásépítkezéssel. Majka elmondta, hogy négy lakóhelyet jelöltek ki, általában véve remek helyek, és más körülmények között minden Panta-lakó szívesen töltené itt az életét, de minthogy ez az egész ötlet úgyis kudarca van ítélve, kár is beszélni róla. Emlékeztettem rá Majkát, hogy mindig híres volt természetes szkepticizmusáról, és ez a kételkedése nem mindig igazolódott be. Majka tiltakozott, hogy most nem az ő természetes szkepticizmusáról van szó, hanem a természet szkepticizmusáról, meg hogy egyáltalán zöldfülű vagyok, kezdő s hogy előtte, a tapasztalt Majka előtt állandó vigyázzban kellene állnom. Erre azt feleltem

neki, hogy valóban tapasztalt ember soha nem áll le vitatkozni a kibertechnikussal, mert az úrhajón a kibertechnikus az a tengely, amely körül úgyszólván az élet körforgása zajlik. Erre Majka megjegyezte, hogy a legtöbb forgási tengely csak képzelt fogalom, csupán a geometriai pontok összessége... Aztán azon kezdtünk vitatkozni, hogy van-e valami különbség "a forgási tengely" és "a körforgás tengelye" között, egyszóval locsogtunk, locsogtunk, és a külső szemlélő számára bizonyára eléggé kedves látványt nyújthattunk, de nem tudom, hogy Majka egész idő alatt mire gondolt, nekem viszont állandóan azon járt az eszem, nem kellene-e azonnal átvizsgálnom az egész biztonsági rendszert. Az igaz, hogy a rendszereket csak biológiai veszélyre programozták be, s nem lehetett tudni, alkalmasak-e nekrotikus veszélyek elhárítására, de jobb félni, mint megijedni, segíts magadon, isten is megsegít, és egyáltalán: lassan jársz, tovább érsz.

Egyszóval amikor Majka ásítózni kezdett, és álmoságra panaszkodott, elküldtem, hogy ebéd előtt szundítson egyet, én pedig a könyvtárba baktattam, előkerestem az értelmező szótárt, és megnéztem, mit is jelent pontosan a "nekrotikus". Az értelmezés leverő volt, s úgy döntöttem, azonnal megkezdem a védekező rendszer kiépítését. Igaz, előbb bekukkantottam a parancsnoki

– Elfogadom. Áttérek a következő szövegmódosításra.

– Egy pillanat – szól közbe Vanderhouse. – És te, Majka?

Majka vállat vont.

– Őszintén szólva nem érzem a különbséget. Egyébként elfogadom.

– A következő szövegmódosítás – folytatta türelmetlenül Komov. – Nem kell kikérnünk a Bázis véleményét, hogy mit csináljunk a holttestekkel. Egyébként is ennek nincs semmi keresnivalója a szakértői jelentésben. Külön rádiótáviratban közöljük, hogy a pilóták holttestét konténerbe, üvegréteg alá helyezzük, és a közeljövőben átküldjük a Bázisra.

– De azért... – kezdte zavart képpel Vanderhouse.

– Ezt majd holnap megcsinálom – szakította félbe Komov. – Én magam.

– Nem kellene itt eltemetnünk őket? – kérdezte halkán Majka.

– Nem ellenzem – vágta rá nyomban Komov. – De a szabály az, hogy ilyen esetekben a holttesteket visszaszállítják a Földre. Tessék? – fordult Vanderhousehoz. Vanderhouse már éppen szólásra nyitotta a száját, de aztán csak a fejét ingatta. Végül mégis kijelentette:

– Semmi.

– Tehát azt javaslom – folytatta Komov –, ezt a témát hagyjuk ki a zárójelentésből. Egyetért, Jakov?

– Mondjuk – hagyta rá Vanderhouse. – És te, Majka?

Majka habozott, és én megértettem a lelkiállapotát. Valahogy minden olyan gyakorlatiasan folyt le. Igaz, nem tudom, hogyan szokott az ilyesmi lezajlani, de szerintem ilyen kérdésekben nem szabad szavazással dönteni.

– Pompás – mondta Komov, mintha mi sem történt volna. – Most következik a pilóták halálának az oka és körülménye. A boncolási jegyzőkönyv és a fényképanyag nekem tökéletesen elegendő, s a következő megfogalmazást javaslom: "A holttestek helyzete arról tanúskodik, hogy a pilóták halálának oka: az úrhajó becsapódása a

planéta felszínébe. A férfi előbb halt meg, mint az asszony, csak annyi ideje volt, hogy törölte a fedélzeti napló bejegyzéseit. A pilótaülésből már nem volt ereje kimászni. Az asszony viszont még élt egy ideig, s megpróbálta elhagyni az űrhajót. A halál a zsilipkamrában érte utol.“ Tovább pedig az ön szövege szerint.

– Hm... – dűnnyögött Vanderhouse kétkedően. – Nem túlságosan határozott állítás ez, mi a véleménye, Gennagyij ? Ha tartjuk magunkat a boncolási jegyzőkönyvhöz, amelyet ön sem kifogásolt, akkor szegény asszony egyszerűen nem juthatott el a zsilipkamráig.

– És mégis ott volt -jelentette ki hűvösen Komov.

– Hiszen éppen ez a körülmény... – kezdte meggyőzően Vanderhouse, és kezét a mellére szorította.

– Figyeljen ide, Jakov – mondta Komov. – Senki sem tudja, mi mindenre képes az ember kritikus körülmények közepette. Különösen egy nő. Emlékezzen vissza Martha Priestley vagy Kolesznyicsenko történetére. És emlékezzen vissza magára a történelemre, Jakov.

Csend lett, Vanderhouse szerencsétlen képpel ült ott, és kíméletlenül tépdeste a pofaszakállát.

– Én egyáltalán nem csodálkozom azon, hogy az asszonyt a zsilipkamrában találtuk meg – szólalt meg végül Majka. – Én más dolgot nem értek. A férfi miért törölte a fedélzeti napló adatait? Hiszen lezuhantak, ő haldoklik...

– Ez éppen... -kezdte bizonytalanul Vanderhouse. – Ez elképzelhető. Haldoklik, a műszer pultba kapaszkodik, véletlenül lenyomja a billentyűt...

– A fedélzeti napló kérdése a különleges jelentőségű tények közé tartozik. Én magam azt gondolom, hogy ezt a rejtélyt soha nem fejtjük meg... ha ez egyáltalán rejtély, és nem a körülmények véletlen összejárása. Nos, folytassuk – mondta, és sietősen összeszedte az előtte heverő papírlapokat. – Voltaképpen nekem nincs is több megjegyzésem. A földi mikro-flóra és mikro-fauna minden jel szerint elpusztult, mindenesetre semmi nyoma nem maradt... Nos, lássuk csak... a személyi iratok. Nem a mi feladatunk j megvizsgálni, egyébként is olyan állapotban vannak, hogy még csak tovább rongálnánk őket. Holnap konzerválom, és idehozok mindet... Igen! Popov, van itt magának is valami. Ismeri a Pelikán típusú űrhajók kibernetikus berendezését?

– Igen, természetesen – feleltem, és sietősen eltoltam magam elől a tányért.

– Tessék, itt van a megtalált kibernetikus felszerelés leírása – tolt elém egy halom papírt. – Legyen szíves, ellenőrizze, minden a helyén van-e.

Átvettem a listát. Mindenki várakozóan meredt rám.

– Igen – szólaltam meg -, úgy látom, minden a helyén van. Még a felderítő iniciátorok is megvannak, pedig rendszerint soha nincs meg mind... De valamit nem értek. Mi az, hogy “javító robot, varróalkalmatosságának átalakítva“?

– Jakov, magyarázza meg – rendelkezett Komov.

Vanderhouse felszegte a fejét, és előretolta az állat.

– Hát tudod, Sztasz – kezdte mintegy álmódóva -, nehéz dolog itt bármit is megmagyarázni. Egy egyszerű javítókiber, amelyből varrógépet csináltak. Egy gépet, amely varr, érted? Valamelyiküknek, nyilván az asszonynak volt néhány szokatlan hobbi.

- Aha – mondtam csodálkozva. – És ez valóban javítókiber?
- Kétségtelenül – jelentette ki magabiztosan Vanderhouse.
- Akkor itt minden megvan – mondtam, és visszaadtam a listát Komovnak. – Csak az a csodálatos, hogy semmi sem hiányzik. Nyilván egyetlenegyszer sem szálltak le a nagygravitációjú planétákon.
- Köszönöm – mondta Komov. – Ha elkészül a zárójelentés tisztázata, megkérem, írja alá a kibertechnikai felszerelés hiánylistáját.
- De hiszen nincs hiány – tiltakoztam.

Komov ügyet sem vetett rám, hanem Vanderhouse magyarázta meg:

- A résznek ez a címe: Kibertechnikai felszerelések hiánylistája. Egyszerűen beírod, hogy hiány nincs.
- Nos, rendben van... – szólalt meg Komov, és halomba rakta a szétszórt papírlapokat. – Nagyon kérem, Jakov, tegye rendbe az egészet, az tán aláírjuk, és még ma továbbítani lehet. Most pedig, ha senkinek sincs semmi hozzátennivalója, elmegyek.

Senkinek sem volt semmi hozzátennivalója, tehát Komov elment. Vanderhouse nehéz sóhajjal felkelt, a tenyerén latolgatta a jelentés papírhalmozát, ránk meredt, majd felkapta a fejét, és ő is távozott.

- Vander nyilván elégedetlen -jegyeztem meg, és teleszedtem a tányéromat pecsenyével.
- Én is elégedetlen vagyok – mondta Majka.
- Valahogy minden olyan méltatlanul alakult. Nem tudom jól megmagyarázni, lehet, hogy ez gyerekes dolog. .. de kellett volna... hallgatnunk kellett volna egy percig... Mi meg egy-kettő gyereünk: a holttestek helyzete, a kibernetikai felszerelések hiánya, listája, topográfiai paraméterek ... Fúj! Mint az iskolában a gyakorlati foglalkozáson...

Tökéletesen osztottam a nézetét.

- Hiszen Komov jelenlétében az ember ki sem nyithatja a száját! – folytatta dühösen Majka.
- Neki minden világos, neki minden érthető, pedig voltaképpen semmi sem olyan világos. A meteoritügy sem teljesen világos, s különösen nem világos a fedélzeti napló esete. És én nem is hiszem, hogy Komovnak minden olyan világos! Szerintem valamit forogat a fejében, és ezt Vander is sejti, csak nem tudja, hogyan akaszkodjon bele... vagy talán azt hiszi, hogy ez lényegtelen.
- Talán valóban lényegtelen... – dörmögtem tétován.
- Nem is mondom, hogy lényeges! – tiltakozott Majka. – Nekem egyszerűen nem tetszik Komov viselkedése. Nem értem őt. És egyáltalában: nem tetszik nekem! Már teleduruzsolták róla a fületem mindenfélével, most meg csak jövök-megyek, és várom, hogy meddig kell még mellette dolgoznom... Az életben soha többé nem fogok vele dolgozni!

- No, már nincs is hátra olyan sok – szoltam rá békítően. – Még vagy húsz nap...

Ebben maradtunk. Majka elment, hogy rendbe tegye méréseit és házvázlatait, én pedig átmentem a parancsnoki fülkébe, ahol kis meglepetés várt: Tom közölte, hogy az épület alapozását befejezték, s javasolta, kezdjük el magát az építést. Magamra kaptam a bundát, és kiszaladtam az építési területre.

A nap már lement, sűrűsödött az alkonyi homály. Furcsa itt a szürkület: sötétlila, mint a felhígított tinta. Hold nincs, de pompásan árad az északi fény, de még milyen! A szivárványszínű gigantikus legyezők ott nyiladoznak a fekete óceán fölött, összekunkorodnak és kiterülnek, villognak és libegnek, mintha szélben lengedeznének, fehér, zöld és rózsaszínben olvadoznak, majd hirtelen kialszanak, a szemünkben zavaros foltokat hagynak, aztán ismét feltámadnak, és akkor eltűnnek a csillagok, eltűnik a szürkület, körös-körül mindent elöntenek a természetellenes, de tökéletesen tiszta színek – a láp fölött a köd vöröseskékre festődik, a jéghegy csillog a távolban, mint egy hatalmas borostyánkő, a parton pedig zöld árnyékok vágatnak vadul.

Dühösen megdörgöltem deresedő arcomat és orromat, s a csodálatos világításban megszemléltem az épület kész alapjait. Tom lerázhatatlanul ott loholt a sarkamban, és készségesen közölte a szükséges számokat, amikor pedig az északi fény kialudt, változatlanul készségesen bekapcsolta a reflektorokat. Körös-körül halotti csend volt, csak a fagyott homok csikorgott a lábam alatt. Aztán hangokat hallottam: Majka és Vanderhouse jött ki levegőzni és gyönyörködni az égi látványosságban. Majkának nagyon tetszett az északi fény – ez volt az egyetlen dolog, ami tetszett neki ezen a planétán. Eléggé távol voltam az űrhajótól, mintegy száz méterre, nem láttam őket, csak a hangjukat hallottam teljesen tisztán. Egyébként eleinte csak fél füllel figyeltem rájuk. Majka a fák megsérült koronájáról beszélt. Vanderhouse pedig a fedélzeti kváziélővilág eróziójáról magyarázott valamit. Úgy látszik, ismét a Pelikán pusztulásának az okait boncolgatták. Volt valami furcsa a beszélgetésükben. Ismétlem: eleinte nem nagyon figyeltem rájuk, csak később fogtam fel, miről van szó. Úgy beszélgettek, mintha nem is hallanák egymást. Például Vanderhouse azt mondta: “Az egyik planetáris hajtóművük épen maradt, egyébként nem manőverezhettek volna az atmoszférában...” Majka meg csak hajtogatta a magáét: “Nem, Jakov, legalább tíz-tizenöt éve. Nézze meg ezeket az üledékeket...”

Leereszkedtem az egyik elkészült alapba, hogy közelebről szemügyre vegyem az alját, s amikor kimásztam, a beszélgetés sokkal összefüggőbbé vált, de változatlanul alig értettem. Mintha valami színdarabot próbáltak volna.

– Hát ez meg mi? – kérdezte Majka.

– Szerintem játékszer – felelte Vanderhouse.

– Énszerintem is. De mire való?

– Hobbi. Nincs ebben semmi csodálatos, eléggé elterjedt hobbi.

Egyébként ez úgy hangzott, mint amikor a Bázison csevegtünk az indulásra várva. Vágyik például minden átmenet nélkül egyszer csak felordított az ebédlőben: “Kapitány! Úgy döntöttem, hogy a farokrészt lekapcsolom, és belemerülök a hipertérbe!” Mire valamelyikünk szellemeskedve rögtön rávágta: “Döntését jóváhagyom, kapitány! Ne feledje a fejrészt, kapitány!” “És így tovább.

A furcsa beszélgetés azonban csakhamar félbeszakadt. Jól hallhatóan kattant a fedélzeti nyílás zárja, és ismét csönd lett. Megszemléltem az utolsó alapokat is, megdicsértem Tomot a jó munkáért, és ráparancsoltam, hogy irányítsa át Jacket a következő munkaszakaszra. Az északi fény már kialudt, és a leszálló sötétségben csak a kiberek iránylámpáit lehetett látni. Úgy éreztem, hogy az orrom hegye már-már leválik, könnyű léptekkel az űrhajóhoz futottam, kitapogattam a zár gombját, és

gyorsan beugrottam a zsilipkamrába. Pompás dolog ez a zsilip. Az úrhajó legcsodálatosabb helyisége. Bizonyára azért, miért ez az első terme az úrhajónak, ahol az ember már otthon érzi magát: úgy érzi, az idegen, jeges, fenyegető külvilágból hazaért a meleg, megszokott, tiszta otthonba. A homályból a fénybe. Ledobtam magamról a bundát, és menet közben krákoktam, a tenyeremet dörzsöltem, s a parancsnoki fülke felé indultam.

Vanderhouse már ott ült, papírjaiba temetkezett, és bánatosan lehorgasztott fejjel a zárójelentés soron lévő oldalát tisztázta. A rejtjelező gép szorgalmasan kattogott az ujjai alatt.

– A fiaim már végeztek az alapokkal – dicsekedtem.

– Aha – mormogta Vanderhouse.

– Mi van azokkal a játékszerekkel? – kérdeztem.

– A játékszerekkel... – ismételte szórakozottan Vanderhouse. – A játékszerekkel? – visszhangozta a kérdést, és tovább kattogtatta a rejtjelezőt. – Ó, szóval a játékszerekkel... – Félrerakta a kész papírlapot, és másikat vett elő.

Vártam egy darabig, majd elismételtem a kérdést :

– Egyszóval mi van azokkal a játékszerekkel?

– Hogyhogy mi van a játékszerekkel?... -ismételte jelentőségteljesen, és fejét felkapva rám meredt. – Ha így teszed fel a kérdést, nos, tudod. .. Egyébként ki tudja, miféle játékok ezek. Ott a Pelikánon... Bocsáss meg, Sztasz, előbb befejezem ezt, mi a véleményed?

Lábujjhegyen odalopakodtam a műszerpultomhoz, figyeltem egy ideig Jack munkáját, aki már a meteorológiai állomás falait építette, később pedig éppen úgy lábujjhegyen kimentem a fülkéből, és bekukkantottam Majkához.

Majka kajütjében minden elképzelhető fényforrás be volt kapcsolva, ő maga pedig törökülésben az ágyon ült, és elmélyülten foglalkozott valamivel. Az asztalon, az ágyon, a padlón szanaszét heverték szelvénycsíkok, térképek, vázlatok, kinyitható légifelvételek, feljegyzések és skiccek, Majka pedig szép sorban átvizsgált mindent, jegyzeteket készített, néha elővette a nagyítót, néha pedig a gyümölcslével teli palackot, amely egy széken állt mellette. Figyeltem egy darabig, s kivárva a megfelelő pillanatot, elfoglaltam az üveg helyét a széken, úgyhogy amikor Majka oda sem nézve vissza akarta tenni a palackot, pontosan a kinyújtott kezembe rakta.

– Köszönöm – mondtam, és jót húztam belőle.

Majka felnézett.

– Ó, te vagy az? – kérdezte méltatlankodva. – Mit akarsz?

– Csak úgy bekukkantottam – mondtam kedélyesen. – Szórakozol?

– Eszemben sincs – tiltakozott, és elvette tőlem a palackot. – Ülök itt magamba roskadva, tegnap este egy cseppet sem dolgoztam, annyi minden összegyűlt... Miféle szórakozás ez?

Visszaadta a palackot, én meg gépiesen húztam belőle, de valami homályos nyugtalanság kínozott, s ekkor mintha hályog hullott volna le a szememről: Majka otthoni ruhában volt, kedvenc pulóvere és sort volt rajta, a fején kendő, s a kendőből kilátszó haja nedvesen csillogott.

– Zuhanyoztál? – kérdeztem bambán.

Majka válaszolt valamit, de nem értettem, mit. Felálltam. Gondosan az asztalra

raktam a palackot. Dörmögtem valamit, de már nem emlékszem, mit. Valamiképpen kint találtam magamat a folyosón, aztán bent a kajütömben, s nem tudom, miért, kikapcsoltam a felső világítást, aztán felgyújtottam az éjszakai lámpát, végigdőltem az ágyon, és arccal a fal felé fordultam. Ismét rázott a hideg. Emlékszem, a fejemben gondolatfoszlányok kavarogtak, ilyen például: “Most már mindennek vége, minden hiába, és ez végleges és helyrehozhatatlan.” Azon kaptam magamat, hogy ismét fülelek valamire. Ismét hallottam valamit, valami nem odaillőt. Akkor felpattantam, az éjjeliszekrényből előkotortam egy altatót, s a nyelvem alá tettem. Aztán ismét ledőltem. A falon gyíkok futkároztak, az elhomályosuló mennyezet lassan körbeforgott, az éjszakai lámpa hol pislákol, hol meg elviselhetetlen éles fénnel felvillan, s a vergődő legyek kétségbeesetten zúgtak a sarkokban. Mintha bejött volna Majka, aggodalmaskodva megnézett, betakart és eltűnt, majd Vágyik jelent meg, a lábához telepedett, és haragosan rám förmedt: “Mit henteregsz itt? Egy egész bizottság vár rád, te meg itt döglesz.” “Hangosabban szólj neki! – mondta Ninon. – Valami történt a fülével, nem hall jól.” Faképet vágtam, s azt feleltem, hogy mindez hülyeség. Felkeltem, és együtt beléptünk a szétroncsolódott Pelikánba, ahol minden szerves élet szétbomlott, éles szalmiákszag terjengett, mint a múltkor a folyosón. De ez egyáltalán nem a Pelikán Volt, hanem inkább az építési terület, ott tolongtak a fiaim, a leszállópálya csodálatosan csillogott a napfényben, és én egyre csak attól féltem, hogy Tom rálép az útjában heverő két múmiára, azaz mindenki azt hitte, hogy azok múmiák, valójában pedig Komov és Vanderhouse volt, és én csak amiatt aggódtam, hogy ezt senki ne vegye észre, mert ők beszélgettek, de csak én hallottam őket. Majka elől az ember nem titkolhat el semmit sem. “Hát nem látják, hogy rosszul van?” – kérdezte, és a számra meg az orromra szalmiákszeszbe mártott nedves kendőt rakott. Majdnem megfulladtam, a fejemet ráztam, és felültem az ágyon.

A szemem nyitva volt, és az éjjeli lámpa fényénél rögtön észrevettem, hogy valaki áll előttem. Szorosan az ágy mellett állt, fölém hajolva figyelmesen vizsgálta az arcomat. A félhomályban sötétnek, majdnem feketének láttam – csapott vállú, arc nélküli kísértetfigura, elmosódó körvonalak, és éppen olyan homályos és elmosódó visszfény táncolt a mellén, a vállán.

Pontosan tudtam, mivel végződik az egész, és feléje nyújtottam a kezemet, de a kezem áthatolt rajta, mint a levegőn, mire az alak megrázkódott, olvadni kezdett, és nyomtalanul eltűnt. Hátradőltem, és behunytam a szememet. Egyébként tudják, hogy a török basának nagy a hasa? Bizony, nagy a hasa... Csuromvíz voltam, és elviselhetetlenül kapkodtam levegőért. Majdnem megfulladtam.

NEGYEDIK FEJEZET

KÍSÉRTETEK ÉS EMBEREK

Későn ébredtem, nehéz fejjel és azzal az erős elszánással, hogy reggeli után nyomban Vander-houséval félrevonulok valahová, és mindent kitalálok. Azt hiszem, még soha életemben nem éreztem magamat ilyen szerencsétlennek. Nekem befellegzett, éppen ezért már a reggeli tornagyakorlatot sem végeztem el, csak egy nagy ionzuhanyt vettem, s bebotorkáltam valahogy a közös kajütbe. Már a küszöbön belém hasított, hogy tegnap este a sok kellemetlenség közepette elfelejtettem a szakácsot

beprogramozni a reggelire, s ez végképp fejbe kólintott. Dörmögtem valami üdvözlésfélét, s éreztem, hogy a bánattól és szégyentől ég a képem, olyan az arcom, akár a főtt rák. Aztán leültem a helyemre, és csüggedten szétnéztem, igyekeztem kerülni a többiek tekintetét. A menü, nyíltan bevallom, valósággal szerzetesi volt, afféle böjti kaja. Mindenki fekete kenyeret evett, és tejet ivott hozzá. Vanderhouse sóval szórta meg a kenyérdarabkát. Majka vajjal kente meg a kenyerét, Komov csak úgy szárazon majszolta, még tejet sem töltött magának.

Nekem nem volt étvágyam – még csak a gondolattól is elborzadtam, hogy most rágcsáljak valamit. Fogtam egy pohár tejet, és felhajtottam. Fél szemmel láttam, hogy Majka engem figyel, és nagyon szeretné megkérdezni, mi van velem, és egyáltalán. De mégsem kérdezett semmit, s Vanderhouse bőbeszédűen arról kezdett elmélkedni, hogy orvosi szempontból milyen hasznos dolog a kímélő koszt, s milyen jó, hogy ma éppen ez a reggelink, s nem valami más. Részletesen elmagyarázta nekünk, mi az a böjt és mi a nagyböjt, s nem minden tisztelet nélkül nyilatkozott a korai keresztényekről, akik pompásan értették a dolgukat. Mellékesen azt is elmesélte, mi az a farsang, ám csakhamar észbe kapott, hogy túlságosan színesen ecseteli a kaviárral meg lazaccal és más finomságokkal töltött palacsintákat, abbahagyta a témát, és kissé zavartan ismét a pofa-szakállával kezdett foglalkozni. A társalgás csak nem akart megindulni. Én magam miatt aggódtam, Majka meg miattam aggódott. Ami pedig Komovot illeti, szemlátomást rosszkedvű volt, akárcsak tegnap. A szeme vörös volt, jobbra csak az asztalt bámulta, időnként felkapta a fejét, körülnézett, mintha szóltak volna hozzá. A kenyeret csak morzsolgatta szörnyűségesen, úgyhogy szerettem volna rácsapni a kezére, mint a gyerekeknél szokás. Így ültünk mi ott csüggedten, az egész társaság, szegény Vanderhouse is kidőlt, de azért igyekezett felvidítani bennünket. Éppen valami hosszadalmas históriába bonyolódott bele, amit menet közben talált ki, és sehogyan sem tudta befejezni, amikor Komov váratlanul furcsa, fojtott hangot hallatott, mintha egy darab száraz kenyér akadt volna a torkán. Rápillantottam az asztal felett, és megijedtem. Komov szálegyenesen ült, mindkét kezével az asztal szélébe kapaszkodott, vörös szemei majd kiugrottak a helyükből, mereven elnézett mellettem, és rohamosan sápadt. Megfordultam. Elállt a lélegzetem. A fal mellett, a filmpolc és a sakkasztalka között ott állt a tegnapi kísértetem.

Most tökéletesen világosan láttam. Ember volt, mindenesetre humanoid, kicsinyke, sovány, és egészen meztelen. A bőre sötét volt, majdnem fekete, és csillogott, mintha olaj borítaná. Az arcát nem figyeltem meg, vagy nem jegyeztem meg, de nyomban észrevettem, akárcsak éjszakai lázálomban, hogy az emberke furcsán csapott vállú, és homályos körvonalú. És a szeme: nagy, sötét, teljesen mozdulatlan, vak szem, akárcsak a szobroké.

– Ott van, ott van! – horkantott fel Komov.

Ujjával az ellenkező irányba mutatott, és akkor ott a szemem láttára szinte a levegőből állt össze egy újabb alak. Ugyanaz a meredten álló, fénylő kísértet, de most lendületes nekifeszülésben, futás közben merevedett meg, mint a vágózó a startnál. És ugyanabban a pillanatban Majka az alak elé ugrott. Nagy robajjal borult fel a karosszék, s Majka csatakiáltással robogott át a kísérteten, nekivágódott a videofon ernyőjének, mire észrevettem, hogy a kísértet kezd széteszlani, de Komov már felkiáltott:

– Az ajtót! Az ajtót!

Még láttam, hogy valami kicsiny és a közös kajüt fehér falához hasonló sápadt alak nesztelen futásban meggörnyedve kisuhan az ajtón, és eltűnik a folyosón. Akkor aztán én is utána rohantam.

Most már szégyellem az egészét, de akkor egyáltalán nem érdekelt, miféle teremtmény ez, hogyan került ide, és miért jött – csak végtelen megkönnyebbülést éreztem, s tudtam, hogy ettől a perctől fogva végérvényesen befejeződtek a lázálmaim meg félelmeim, s elfogott a szenvedélyes vágy, hogy utolérjem, elkapjam, megrázzam és visszahurcoljam ezt az alakot.

Az ajtóban összeütköztem Komovval, levertem a lábáról, belebotlottam, majd négykézláb rohantam végig a folyosón, de a folyosó már üres volt, csak szúrósan és ismerősen terjengett a szalmiákszesz szaga, mögöttem Komov kiáltozott valamit, szaporán kopogtak a cipősarkak, mire felugrottam, átrohantam a zsilipkamrán, s kint termettem a lilás napsugárzásban.

Azonnal megláttam az alakot. Az építési terület felé rohant, könnyedén futott, meztelen talpa alig érintette a fagyos homokot, pontosan olyan csapott vállú volt, amilyennek láttam, és valahogy furcsán mozgatta futás közben a könyökét, de most már nem látszott sötétnek és sápadtfehérnek, hanem világoslilának, és sovány vállán, oldalán csillogott a napsugár. Egyenesen a kiberjeim felé száguldott, mire lelassítottam a futásomat, mert azt hittem, hogy most mindjárt hátrahőköl, és vagy jobbra, vagy balra elkanyarodik, de nem ijedt meg tőlük, vagy tízlépésnyire Tómtól elvágatott, s nem akartam hinni a szememnek, amikor ez a behemót tökfilkó engedelmesen odapislogta neki a megszokott “utasításokat várok” jelzést.

– A láphoz! – kiáltotta mögöttem elfúló hangon Majka. – Szorítsd a láphoz!

Az aprócska bennszülött enélkül is a lép felé iramodott. Meg kell hagyni, pompásan futott, és a közöttünk lévő távolság csak igen lassan csökkent. A szél füttyült a fülemben, távolról Komov kiáltozott valamit, de Majka hangja elnyomta a szavait.

– Balra, balra tarts! – sivitotta szenvedélyesen.

Balra tartottam, kiugrottam a leszállópályára, a már kész szakaszra, amelynek a felülete sík és kényelmesen rücskös volt, s itt már jobban boldogultam. Lassan-lassan közelebb nyomultam. “Nem menekülsz előlem – hajtogattam magamban. – Nem, barátocskám, nem bújsz ki a kezem közül. Majd aztán mindenért leszámolok veled...” Mereven néztem szaporán lihegő lapockacsontjait, fel-felvillanó meztelen lábát és a háta mögé libbenő párafelhőket. Már a sarkában jártam, és már-már ujjongtam. A leszállópálya véget ért, de a lép fölött terjengő szürke ködlepelig alig száz méter volt hátra, és én utolértem.

Az alak odaért az ingovány széléhez, a törpebozót csüggeteg ágaihoz, és megtorpant. Néhány másodpercig álldogált, és tétován visszapillantott rám, és én ismét láttam nagy, sötét szemét, amely most egyáltalán nem volt meredt, hanem ellenkezőleg: nagyon is elevenen csillogott, szinte nevetett. Hirtelen leguggolt, karjával átölelte a térdét, és bucskázott egyet. Először nem is fogtam fel, mi történt. Az előbb még itt állt egy ember, egy furcsa figura, lehet, hogy egyáltalán nem is ember, de külsejét tekintve mégis ember, és ez az ember hirtelen eltűnt, csak valamiféle ostoba szürke gombolyag gurul az ingoványon, a járhatatlan mély lápon át, és szerteszét csapkodja a sarat meg a zavaros vizet. De még hogy gurult! Alig értem oda a partra, amikor a

gombolyag már eltűnt a ködfoszlányok mögött, és csak elcsendesülő surrogások, csobbanások és vékony, átható füttyök hallatszottak a szürkés ködrétegből.

Nagy dobogással befutott Majka is, és nehezen kapkodva a levegőt, megállt mellettem.

– Elment – állapította meg dühösen.

– Elment – mondtam én is.

Néhány másodpercig álltunk ott, belemeredtünk a piszkos színű ködgomolyagokba. Aztán Majka letörölte a verítéket a homlokáról, és kijelentette:

– Itthagytam csapot-papot...

– Én meg az ilyen szálláscsinálót hagyom itt – vágtam rá, és körülnéztem.

Így áll a helyzet. Az esztelenek futottak, az okosak meg, tudják, álltak, és néztek bennünket. Majkával ketten maradtunk. Komov és Vanderhouse apró figurája ott sötétlett az úrhajó mellett.

– Jó kis futóverseny volt, nem mondom – jegyezte meg Majka, és szintén az úrhajó felé nézett. – Legalább három kilométer, mi a véleménye, kapitány?

– Osztom a nézetét, kapitány – válaszoltam.

– Idefigyelj – mondta töprengve Majka. – Lehet, hogy mindez csak képzelődés volt? Megráztam a vállát. A szabadság, egészség, lelkesedés, a ragyogó perspektívák érzése új erővel tört fel bennem.

– Mit értesz ehhez, te zöldfülű! – csattantam fel, s majdnem sírtam örömben, és közben teljes erőmből egyre csak ráztam a vállát. – Mit értesz te a hallucinációkhoz! De nem is kell, hogy érts hozzájuk! Élj boldogan, és semmi ilyesmin ne törd a fejedet!

Majka zavartan pislogott, megpróbálta kiszabadítani magát, de végül is alaposan megráztam, és átölelve a vállát, az úrhajó felé hurcoltam.

– Várj csak – háritott el gyengéden Majka. – Mit csinálsz, hé?... Eressz már el, micsoda marhamód kedveskedsz!

– Menjünk, menjünk-sürgettem. – Menjünk! Mboga doktor kedvence mindjárt méltatlankodik, a szívem pedig azt súgja, hogy hiába rendeztük meg ezt a futóversenyt, el is hagyhattuk volna...

Majka egyetlen lendülettel kiszabadította magát, elálldogált még egy pillanatig, majd leguggolt, fejét lehajtotta, karjával átfogta a fejét, és előredőlt.

– Nem – mondta, és ismét felegyenesedett. – Ezt nem értem.

– Nem is kell – mondtam. – Komov majd mindent szépen megmagyaráz nekünk. Először azonban jól letol bennünket, mert megszakítottuk vele a kapcsolatot, de a végén mégiscsak elmagyarázza...

– Figyelj csak rám, én fázom! – jelentette ki Majka, és egy helyben kezdett ugrándozni. – Futunk egyet?

Futásnak eredtünk. Első lelkesedésem lelohadt, s azon töprengtem, mégis mi történt. Kiderült, hogy ez mégiscsak lakott planéta! De még mennyire lakott – emberszabású nagy lények lakják, akik talán értelmesek, talán esetleg civilizáltak...

– Sztasz – mondta futás közben Majka. – Lehet, hogy ez egy Panta-lakó volt?

– Honnan került volna ide? – csodálkoztam.

– Hát... sok mindenhonnan jöhetett... Még nem ismerjük a terv minden részletét...

Talán már megkezdték az áttelepítést.

– Ugyan menj már – feleltem. – Egyáltalán nem hasonlított a Panta lakóihoz, az ottaniak jól megtermettek, vörös bőrűek... Meg aztán, az ördögbe is, ruhát viselnek, ez meg teljesen pucér volt!

Megálltunk a fedélzeti nyílás előtt, Majkát előreengedtem.

– Brrr! – didergett, a vállát melengetve. – No, bemegyünk kihúzni a gyufát?!

– Egy félméterest – lódítottam.

– Színeset – tette hozzá Majka.

– Hetvenöt milliméterest – mondtam én.

Belopakodtunk a parancsnoki fülkébe, de nem sikerült észrevétlennek maradni. Már vártak ránk. Komov le s fel sétált a fülkében, karját a háta mögött összefonta, Vanderhouse pedig belemeredt a semmibe, az állat előretolta, és a pofaszakállát ráncigálta: jobboldalt a jobb kezének ujjával, baloldalt a bal kezének ujjával. Amikor Komov meglátott bennünket, megtorpant, de Majka nem hagyta szóhoz jutni.

– Elment – jelentette gyakorlatiasan. – Elment a lápon át, mégpedig egészen szokatlan módon...

– Hallgasson – szakította félbe Komov.

“No, most kezdődik a haddelhadd“ – gondoltam, és felkészültem a villámokra meg mennydörgésekre. De tévedtem. Komov szólt, hogy ülünk le, ő maga is mellénk telepedett, és először hozzám fordult.

– Hallgatom, Popov. Mondjon el mindent. A legapróbb részletekig.

Érdekes, egy cseppet sem csodálkoztam. A kérdés ilyenén felvetését tökéletesen természetesnek tartottam. És én mindent elmeséltem – a surrogásokat, az illatokat, a gyermeksírást, az asszony kiáltozását, a furcsa párbeszédet tegnap este és a fekete kísértetet ma éjszaka. Majka szájtátva hallgatta, Vanderhouse elkomorodott, és helytelenítően csóválta a fejét, Komov pedig rezzenéstelenül az arcomba nézett – összehunyorított szeme ismét átható és hideg volt, az arca kőkemény, az alsó ajkát harapdálta, s időnként feszülten összekulcsolta az ujjait, ropogtatta az ízületeit. Amikor befejeztem, csend lett. Majd Komov megkérdezte:

– Biztos abban, hogy kisgyerek sírt?

– Igen, igen. Mindenesetre ahhoz hasonlított...

Vanderhouse nagy szuszogva felsóhajtott, és tenyerével megtapogatta a karosszék karfáját.

– És mindezt kibírtad! – ijedezett Majka. – Szegény Sztaszik!

– Meg kell neked mondanom, Sztasz... – kezdte meggyőzően Vanderhouse, de Komov közbeszólt:

– És a kövek? – kérdezte.

– Hogyhogy a kövek? – Nem értettem a kérdést.

– Honnan kerültek elő a kövek?

– Az építési területen? Bizonyára a kiberek cipelték ide. De mi köze van ennek az ügghöz?

– A kiberek honnan hozhatták a köveket?

– Nos hát... – kezdtem, de elhallgattam. Valóban, honnan hozhatták?

Körös-körül homokos tengerpart – folytatta Komov. – Sehol egyetlen kavics. A kiberek nem távoztak el az építési területről. Hogyan kerültek a kövek a

leszállópályára, és honnan kerültek oda a faágak? – Ránk pillantott és felnevetett. – Mindezek persze csak szónoki kérdések. Még azt is hozzátehetem, hogy a tat mögött, pontosán a tájolószerkezet alatt egy nagy kőrakást találtam. Rendkívül érdekes kőrakást. És még azt is hozzátehetem... Bocsásson meg, befejezte, Sztasz? Köszönöm. Most pedig hallgassák meg, velem mi történt.

Kiderült, hogy Komovnak sem volt könnyű az élete. Igaz, kissé másfajta természetű megpróbáltatások érték. Intellektuális megpróbáltatások. Megérkezésünk másnapján, amikor a Panta halait eresztgette be a tóba, mintegy húszméternyire maga előtt szokatlan élénkvörös foltot vett észre, amely szétterjedt, majd eltűnt, mielőtt Komov megközelítette volna. Másnap a 12-es magaslat tetején egy döglött halat talált, nyilván azok közül származott, amelyeket előző nap a vízbe bocsátott. A negyedik nap hajnalán azzal a világosan megfogalmazható érzéssel ébredt fel, hogy a kajütben valaki idegen tartózkodik. Senki idegent nem talált, de hallotta, ahogyan becsukódik a fedélzeti nyílás. Kiment az űrhajóból, s először is felfedezte a tatnál a kőrakást, másodszor pedig a köveket és faágakat az építési területen. A velem folytatott beszélgetés után véglegesen meggyőződött róla, hogy az űrhajó körül valami nincs rendjén. Már majdnem bizonyos volt benne, hogy a kutatócsoportok a planétán nem vettek észre valamilyen fontos tényezőt, és csak azért nem tette meg a legerélyesebb lépéseket, mert mélységesen meg volt róla győződve: az értelmes életet lehetetlen nem észrevenni. Csupán óvintézkedéseket tett, nehogy az űrhajó körzetét megtámadják "a kíváncsi naplopók". Éppen ezért igyekezett minden erejéből úgy megfogalmazni a szakértői jelentést, hogy a legkisebb kétségeket se ébressze fel. Közben az én izgatott és levert állapotom pompásan bizonyította előzetes feltételezését, miszerint az ismeretlen lények képesek behatolni az űrhajóba. Már várta ezt a behatolást, és ma reggelre végre meg is kapta.

– Foglaljuk össze – jelentette ki, mintha előadást tartana. – Az előzetes kutatásokkal ellentétben, legalábbis a bolygónak ebben a térségében fejlett gerincesek laknak, ráadásul minden alapunk megvan annak feltételezésére, hogy ezek a lények értelmesek. Szemlátomást trogloditák, akik alkalmazkodtak a föld alatti élet körülményeihez. Mindannak alapján, aminek a szemtanúi voltunk, az átlagos bennszülött anatómiailag az emberre hasonlít, fejlett mimikri készséget fejlesztett ki, s nyilván ezzel kapcsolatban képes védelmi elhárító fantomok létrehozására. Meg kell mondanom, hogy a gerincesek családjában efféle képességet eddig csupán a Pandora néhány rágcsálójánál tapasztaltunk, a Földön pedig csak a fejlábú puhatestűek egynémely fajtájánál. Most különösen azt emelném ki, hogy a nem emberi, sőt nem is humanoid képességek ellenére az itteni bennszülött nemcsak anatómiai és fiziológiai szempontból, hanem neurológiailag is szokatlanul, meglepően közel áll a földi emberhez. Befejeztem.

– Hogyhogy befejezte? – kiáltottam fel ijedten. – És a hangjaim, amelyeket hallottam? Hallucináltam?

Komov felnevetett.

– Nyugodjon meg, Sztasz – folytatta. – Maga tökéletesen egészséges. A maga "hangjait" könnyen meg lehet magyarázni, ha feltételezzük, hogy a bennszülött hangképző szerve a miénkhez hasonló. A hangképző szerv hasonlósága plusz a fejlett utánzási készség plusz hipertrófiás fonetikai emlékezet...

– Egy pillanat – vágott közbe Majka. – Azt értem, hogy kihallgathatták a beszélgetéseinket, de honnan a női hang?

Komov bólintott.

– Igen, azt kell feltételeznünk, hogy jelen voltak az asszony haldoklásánál.

Majka füttyentett egyet.

– Túlságosan nyakatekert magyarázat – dünnyögte kétkedően.

– Akkor más magyarázatot kérek – tiltakozott hűvösen Komov. – Egyébként minden bizonnyal hamarosan megtudjuk a szerencsétlenül jártak nevét. Ha a pilótát Alekszandrnak hívták...

– Nos, rendben – feleltem. – De a gyerek sírt.

– Biztos abban, hogy gyerek sírt?

– Mivel lehet ezt összetéveszteni?

Komov rám meredt, felső ajkára szorosan rátapasztotta az ujjait, majd fojtottan ugatni kezdett. Pontosan ugatni kezdett – más szóval nem tudom ezt a hangot jellemezni.

– Mi volt ez? – kérdezte. – Kutya?

– Olyasmi – válaszoltam tisztelettelően.

– No látja, pedig a Leonidas egyik nyelvjárásában -mondtam egy mondatot.

Le voltam taglózva. Majka is. Egy ideig mindnyájan hallgattunk. Kétségtelenül minden úgy történt, ahogyan Komov kifejtette. Mindenre volt magyarázat, minden nagyon egyezett, de... Kétségtelenül nagyon kellemes volt tudni azt, hogy minden félelmen túl vagyunk, és hogy éppen a mi csoportunknak sikerült felfedeznie egy újabb humanoid fajt. Ám ugyanakkor ez döntő fordulatot hozott sorsunkban. Meg nemcsak a mienkben. Először is még a gyerek is láthatta, hogy a Bárka tervnek befellegzett. Ez a planéta foglalt, a Panta lakói számára egy másikat kell keresnünk. Másodszor: ha véglegesen kiderül, hogy a bennszülöttek értelmesek, akkor bennünket nyilván azonnal elszállítanak innen, s helyünkbe megérkezik a Kapcsolatok Bizottsága. Mindezt nemcsak én láttam ilyen világosan, hanem természetesen a többiek is. Vanderhouse lehangoltan cibálta a pofaszakállát, és kijelentette:

– Miért volnának értelmesek? Szerintem egyelőre még semmi sem, bizonyítja, hogy valóban értelmes lények. Mi a véleménye, Gennagyij?

– Én nem állítom, hogy feltétlenül értelmes lények – tiltakozott Komov. – Én csak annyit mondtam: minden alapunk megvan ahhoz, hogy feltételezzük, miszerint ez így van.

– Ugyan miféle alapok ezek? – folytatta továbbra is lehangoltan Vanderhouse. Egy csepp kedve sem volt itthagyni ezt a helyet, ahová már jól befészkelte magát. Mindenki ismerte ezt a gyengéjét: nem szeretett kimozdulni onnan, ahová egyszer befészkelte magát. – Ugyan miféle alapok ezek? Vajon a külső hasonlóság...

– Nemcsak az anatómiáról van itt szó – mondta Komov. – A tájolószervezet alatt a köveket nyilvánvaló rend szerint rakta össze, ez valamiféle jelzés. A kövek és a faágak a leszállópályán... Nem akarok semmit sem kategorikusan kijelenteni, de ez rendkívüli módon a kapcsolatkeresésre emlékeztet, a primitív kultúrájú humanoid kapcsolatot akar teremteni velünk. A titkos felderítés s ezzel egyidejűleg a félig ajándékozási gesztus, félig figyelmeztetés...

– Igen, ez valami olyasmi lehet – dörmögte Vanderhouse, és teljesen apatikus lett.

Ismét hallgattunk egy sort, aztán Majka halkán megkérdezte:

– Azt honnan lehet tudni, hogy fiziológiailag és idegrendszerileg különösen hasonlítanak ránk?

Komov elégedetten bólogatott.

– Ezt is csak közvetett adatok alapján feltételezzük – magyarázta. – Ám ezek eléggé nyomós érvek. Először is a bennszülöttek képesek behatolni az űrhajóba. Az űrhajó befogadja őket. Csak az összehasonlítás kedvéért megemlítem, hogy sem a Tagore, sem a Panta lakói nem birkóztak meg az űrhajó zárjával, pedig rendkívül hasonlítanak az emberre. A fedélzeti nyílás egy szerűen nem nyílik ki előttük...

A homlokomra csaptam.

– Az ördögbe is! Tehát a kiberjeimnek nem volt semmi bajuk! Csak a bennszülöttek szaladgáltak Tom előtt, ő meg leállt, mert félt,“ hogy nekimegy az embernek... Ők meg nyilván élő lénynek vélték Tomot, hadonásztak, és véletlenül jelt adtak: “Veszély! Azonnal az űrhajóba!“ Ez nagyon egyszerű jel... – Megmutattam. – És a fiaim szépen betolongtak a raktérbe... Természetesen csak így lehetett... Hiszen a saját szememmel láttam, amikor Tom úgy reagált a bennszülöltre, mint az emberre.

– Azaz? – csattant Komov kérdése.

– Egyszóval amikor a bennszülött megjelent Tom keresőjében, Tom leadta a jelzést: “Utasításokat várok.“

– Ez igen értékes megfigyelés – jegyezte meg Komov.

Vanderhouse nagyot sóhajtott.

– Hát igen – mondta Majka. – Vége a Bárkának. Kár.

– Most mi lesz? – kérdeztem csak úgy, mindenkitől.

Senki sem válaszolt. Komov felemelte jegyzetlapjait, alatta lapult a diktafon doboza.

– Elnézésüket kérem – jelentette be kedves mosollyal -, de hogy ne hiába vesztegessük az időnket, a vitánkat felvettem. Köszönöm a pontosan feltett kérdéseiket. Sztasz, legyen szíves, az egészet kódolja, és a sürgősségi hullámhosszon küldje egyenest a Központba, a másolatát pedig a Bázisnak.

– Szegény Szidorov – szólalt meg halkán Vanderhouse. Komov egy kurta pillantást vetett rá, majd ismét a papírlapra bámult.

Majka hátratólta a karosszékét.

– Mindenesetre az én szálláscsináló tevékenységemre itt már nincs szükség – mondta. – Megyek szedelőzködni.

– Egy pillanat – állította meg Komov. – Elhangzott a kérdés, hogy most mi lesz. Felelek. Mint a Kapcsolatok Bizottságának teljhatalmú megbízottja, átveszem a parancsnokságot. Egész körzetünket feltételezett kapcsolat-felvételi körzetnek nyilvánítom. Jakov, kérem, fogalmazza meg a megfelelő rádiótávíratot. A Bárka terv munkálatait leállítom. A robotok abbahagyják a munkát, és bekerülnek a raktérbe. Az űrhajót csak személyes engedéllyel lehet elhagyni. A mai hajtóvadászat minden bizonnyal már nehézségeket gördített a kapcsolatfelvétel elé. Újabb félreértések egyáltalán nem kívánatosak. Egyszóval, Majka, kérem, a siklót helyezze el a hangárban. Sztasz, kérem, vizsgálja át a kibernetikus rendszert... – Felemelte az ujját.

– De először továbbítsa a vita szövegét... – Elmosolyodott, és még mondani akart valamit, de ekkor recsegni kezdett a rádiókészülék rejtjelfejtője.

Vanderhouse kinyújtotta hosszú karját, kitépte a vételi nyílásból a táviratlapot, és átfutotta. Felhúzta a szemöldökét.

– Hm – mondta. – Röptében elkapták. Gennagyij, maga véletlenül nem induktor? Átadta a táviratlapot Komovnak, aki szintén átfutotta. Az ő szemöldöke is felfutott a homlokára.

– Ezt már én sem értem – dünnyögte, és a táviratlapot az asztalra dobta, sétálni kezdett a fülkében, s a karját összefonta a háta mögött.

Felvettem a táviratlapot, Majka izgatottan szuszogott a fülemben. A távirat szövege valóban váratlanul ért.

SÜRGŐS NULLA CSATORNA KÖZPONT KAPCSOLATOK BIZOTTSÁGA
GORBOVSZKIJ – A BÁRKA BÁZIS PARANCSNOKÁNAK SZIDOROV-NAK –
AZONNAL LEÁLLÍTANI A TERV MINDEN MUNKÁLATÁT FELKÉSZÜLNI A
SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY ÉS BERENDEZÉS LEHETSÉGES EVAKUÁLÁSÁRA
– KIEGÉSZÍTÉS – A KAPCSOLATOK BIZOTTSÁGA TELJHATALMÚ
MEGBÍZOTTJÁNAK KOMOVNAK AZ ER-2 KÖRZETÉT VÁRHATÓ KAPCSOLATFELVÉTEL KÖRZETÉNEK
NYILVÁNÍTOM ÖNT NEVEZEM KI A FELELŐS VEZETŐNEK –
GORBOVSZKIJ

– Ez aztán igen! – kiáltott fel lelkesen Majka. – Micsoda ragyogó fickó ez a Gorbovszkij!

Komov megtorpant sétája közben, és majd felöklelt bennünket a tekintetével.

– Kérem, mindenki lásson hozzá, és hajtsa végre utasításaimat. Jakov, kérem, keresse elő a szakértői zárójelentésünk másolatát.

Vanderhouseval belemélyedtek a jelentés tanulmányozásába. Majka kiment, hogy a helyére vigye a siklót, én pedig a rádió mellé telepedtem, és rejtjeleztem a beszélgetésünket. Ám alig telt el két perc, és a rejtjelfejtő ismét kopogni kezdett. Komov faképnél hagyta Vanderhouse-t, és a készülékhez robogott. Áthajolt a vállamon, és mohón olvasta a szalagon megjelenő sorokat.

SÜRGŐS NULLA CSATORNA KÖZPONT KAPCSOLATOK BIZOTTSÁGA
BADER AZ ER-2 KAPITÁNYÁNAK VANDERHOUSE-ÉNEK – AZONNAL
IGAZOLJÁK HOGY AZ ŪRHÁJÓBAN KÉT ISMÉTLEM KÉT HOLTTESTET
TALÁLTAK – ISMERTESSÉK A SZAKÉRTŐI ZÁRÓJELENTÉSÜKBEN
EMLÍTETT FEDÉLZETI NAPLÓ ÁLLAPOTÁT – BADER

Komov odadobta a papírlapot Vanderhouse-nak, és nagyujja körmét kezdte rágni.

– Nos, hát erről van szó – szólalt meg. – Egy szóval ... – felém fordult. – Sztasz, most mivel foglalkozik?

– A rejtjelezést csinálom – feleltem komoran.

Semmit sem értettem.

– Kérem a diktafont – rendelkezett Komov.

– Egyelőre abba hagyjuk. – A zsebébe dugta a diktafont, és gondosan begombolta a zsebére. – Egyszóval ez a helyzet, Jakov. Válaszoljon arra, amit kérdeztek. Sztasz, adja le az igazolást. Később pedig, Jakov, arra kérem... Maga ehhez jobban ért. Tegyen meg nekem egy szívességet, kukkantson bele a filmtárunkba, és nézze át a fedélzeti naplóra vonatkozó szabályzatot.

– Kívülről tudok mindent a fedélzeti naplóról – tiltakozott elégedetlenül Vanderhouse. – Inkább azt mondja meg, mi érdekli.

– Pontosan nem is tudom, mi érdekli. Az érdekli, véletlenül vagy szándékosan törölték-e a napló bejegyzéseit. Ha szándékosan, akkor miért. Látja, Badert is érdekli... Ne lustálkodjon, Jakov. Mégiscsak van valami a szabályzatban, hogy mikor kell megsemmisíteni a fedélzeti naplót.

– Nincsenek ilyen rendelkezések – morogta az orra alatt Vanderhouse, de azért elvonult, hogy megtegye a kért szívességet.

Komov nekiült, hogy megírja az igazolást, én pedig gyötrődve képzelődtem, mi is történik itt, miért ez a nagy pánik, és a Központ vajon miért kételkedik a zárójelentés tökéletesen precíz megfogalmazásaiban. Csak nem azt hiszik, hogy a földi ember holttestét összetévesztettük valamelyik bennszülöttével, és egy plusz hulláról adtunk jelentést?... De az ördögbe is, Gorbovszkij hogyan találta ki, mi zajlik itt nálunk? Elmélkedéseimnek nem volt se füle, se farka, és szomorúan bámultam az ellenőrző képernyőket, amelyeken minden olyan világos és egyszerű, s elkeseredetten gondoltam arra, hogy az ostoba ember, igen szomorúan, a kiberre emlékeztet. Én is itt ülök, , bambán végrehajtom az utasításokat: azt mondták, rejtjelezzek – én rejtjelezzek, azt mondták, hagyjam abba – abbahagyom, de hogy mi történik, mire jó mindez, s mivel végződik – semmit sem értek. Éppen úgy, mint Tom: szegény fickó lőt-fut úgy, hogy beleizzad, igyekszik végrehajtani utasításaimat, de fogalma sincs róla, hogy tíz perc múlva megérkezem, az egész társaságot be-' terelem a raktér be, s a munkája már egy hajítófát sem ér, ő maga is feleslegessé válik...

Komov átadta az igazoló jelentést, én pedig rejtjeleztem a szöveget, továbbítottam, s már éppen át akartam ülni a saját műszerpultomhoz, amikor a Bázis hirtelen jelentkezett.

– ER-2? – érdeklődött egy nyugodt hang. – Itt Szidorov beszél.

– Tessék, itt ER-2! – válaszoltam azonnal. – Itt Popov kibertechnikus. Kivel óhajt beszélni, Mihail Albertovics?

– Komovot adja, legyen szíves.

Komov már ott ült mellettem.

– Hallgatlak, Athosz – mondta.

– Mi történt ott nálatok? – kérdezte Szidorov.

– Bennszülöttek – válaszolta kissé késlekedve Komov.

– Részletesebben, ha lehetséges – kérte Szidorov.

– Mindenekelőtt vedd figyelembe, Athosz – kezdte Komov -, hogy fogalmam sincs, egyszerűen nem értem, Gorbovszkij honnan szerzett tudomást a bennszülöttekről. Mi is mindössze két órája kezdünk eligazodni a dolgokban. Készítettem neked egy jelentést, már el is kezdtük a rejtjelezést, de minden úgy összezavarodott, hogy egészen egyszerűen kénytelen vagyok arra kérni téged, várjatok egy kicsit. Az imént az öreg Badertől kaptam egy jó ötletet... Egyszóval légy egy kis türelemmel.

– Értem – válaszolta Szidorov. – De azért a bennszülöttek létezése bizonyított tény?

– Tökéletesen – jelentette ki Komov.

Hallatszott, hogy Szidorov felsóhajt.

– Nos, akkor nincs mit tennünk – mondta.

- Kezdünk mindent előlről.
- Nagyon sajnálom, hogy így alakult – mondta Komov. – Becsületszavamra sajnálom.
- Nem tesz semmit – válaszolta Szidorov. – Majd csak túléljük ezt is. – Hallgatott egy sort.
- Mit szándékozol most tenni? Megváród a bizottságot?
- Nem. Még ma munkához látok. Nagyon kérlek, az ER-2 legénysége hadd maradjon itt.
- Magától értetődik – mondta Szidorov. – No, akkor nem is zavarlak tovább. Ha szükséged lesz valamire...
- Köszönöm, Athosz. És ne keseregj, még minden jóra fordul.
- Reméljük.

Elköszöntek. Komov tovább rágta nagyujjának a körmét, és valamiféle érthetetlen ingerültséggel nézett rám, majd ismét róni kezdte a fülkét. Lassan derengeni kezdett előttem, miről is van szó. Komov és Szidorov régi jó barátok voltak, együtt tanultak, valahol együtt is dolgoztak, de Komovnak mindig minden sikerült, Szidorovot pedig a háta mögött balfácán Athosznak nevezték el. Nem tudom, miért alakult így, Komov mindenesetre most bizonyára nagyon kényelmetlenül érezhette magát. És itt van Gorbovszkij rádiótávíráta. Az volt a látszat, mintha Szidorov megkerülésével Komov értesítette volna a Központot...

Csendben átkecmeregtem a műszerpultomhoz, és leállítottam a kibereket. Komov az asztalnál ült, rágta a körmét, és a szanaszét heverő papírlapokkal vesződött. Engedélyt kértem, hogy elhagyhassam az űrhajót.

– Miért akar kimenni? – mondta Komov, de aztán észbe kapott. – Ó, persze, a kibernetikus rendszer... Tessék, menjen csak. De mihelyt végez, azonnal térjen vissza.

A fiaimat betelereltem a raktérbe, leszereltem őket, mindet rögzítettem esetleges hirtelen start esetére, és egy darabig még elálldogáltam a fedélzeti nyílásnál, néztem az elnéptelenedett építési területet, a soha fel nem épülő meteorológiai állomás fehér falait, a jéghegyet, amely változatlanul eszményi és közönyös volt... A planétát most egészen másnak láttam. Mintha megváltozott volna. Valamiféle értelem jelent meg ebben a ködben, a törpenövényzetben, a lilás színű, hóborította, sziklás kaptatókban. A csönd persze megmaradt, de a pusztaság már eltűnt, és ez jó dolog volt.

Visszamentem az űrhajóra, bekukkantottam a közös kajütbe, ahol Vanderhouse mérgesen turkált a filmtárban. Én majd szétpattantam az érzésektől, s benéztem Majkához, hogy megvigasztalódjam. Majka egy hatalmas térképet terített le a kajüt padlójára, és a közepén hasalt. A szemén nagyító. Fel sem nézett, amikor beléptem.

– Semmit sem értek – mondta haragosan. – Nincs is hol lakniuk. Minden pontot felkutattunk, amely csak egy kicsit is alkalmas letelepedésre. Csak nem a lábban hengergőznek?!

– Miért ne? – kérdeztem és leültem.

Majka törökülésben helyezkedett el, és a nagyítón át rám meredt.

– Humanoid nem élhet a lábban – jelentette ki nyomatékosan.

– Miért ne? – ellenkeztem. – Nálunk a Földön voltak olyan törzsek, amelyek tavakon éltek, cölöpépítményeken...

– Ha ebben a lópán legalább egyetlenegy ilyen építményt találánk... – mondta Majka.

– De lehetséges, hogy a víz alatt élnek, mint a vízipókok, valamiféle légharangban. Majka eltöprengett.

– Nem – jelentette ki sajnálkozva. – Akkor sáros lett volna, és a sarat behordta volna az űrhajóba...

– És ha a bőréről lepereg a víz? A víz meg a sár... Láttad, hogyan fénylett? És meglépett előlünk, de hová? Mire jó az effajta helyváltoztatási mód?

Vitatkozni kezdtünk. Rengeteg feltevással hozakodtam elő, és a súlyuk alatt Majka kénytelen volt elismerni, hogy elméletileg a bennszülötteket semmi sem akadályozza abban, hogy légharangokban éljenek, bár személy szerint ő, Majka mégiscsak hajlamos azt feltételezni, miszerint Komovnak van igaza, aki a bennszülötteket barlanglakóknak tartja.

– Láttad, miféle szakadékok vannak itt – mondta Majka. – Azokba kéne most bemásznunk... – És sorra mutogatta a térképen. Ezek a helyek még a térképen is barátságatlanak látszottak, először törpefákkal borított lankák jöttek, mögöttük feneketlen mély szakadékokkal barázdált előhegyek, majd maga az örök hóval borított, vad és kietlen hegygerinc, a gerincen túl pedig végtelen tágas sziklafennsík, kopár, és tökéletesen élettelen: mély kanyonok szabdalták szét keresztül-kasul. Teljesen fagyott, kihűlt világ volt ez, az ágas-bogas ásványok világa, és attól a gondolattól, hogy itt élni lehet, és mezítláb ezen a közúzalékon tapodni, végigfutott a hátamon a hideg.

– Nincs ebben semmi szörnyű – vigasztalt Majka. – Megmutathatom neked a terep infrafelvételeit, itt, a plató alatt tágas föld alatti melegtartalékok vannak, úgyhogy ha a bennszülöttek barlangokban laknak, a hidegtől semmiképpen sem szenvednek.

Rögtön belekapaszkodtam a szavaiba.

– És mit esznek?

– Ha léteznek barlangi emberek, akkor léteznek barlangi állatok is. Meg mohák, gombák, és még sok olyan növény létezhet, amelyek infravörös fényben is elvégzik a fotoszintézist.

Elképzeltem magamnak ezt az életet, amely szálnalmas paródiája volt csak annak, amit mi életnek nevezünk, a makacs, de lankadt harcot a létezésért, az élmények rettenetes egyhangúságát, és szörnyen megsajnáltam a bennszülötteket. Kijelentettem, hogy eléggé nemes és hálás feladat erről a fajról gondoskodni. Majka más véleményen volt, azt mondta, hogy ez egészen más eset, mert a Panta lakói pusztulásra vannak ítélve, s ha mi nem segítenénk rajtuk, akkor egyszerűen eltűnnének, megszűnne a történelmük; ami pedig az itteni népességet illeti, ha akarom, vemhes, ha akarom, nem, nem biztos, hogy szükségük van ránk. Talán nélkülünk is elboldogulnak.

Ez régi vita volt közöttünk. Szerintem az emberiség elég sokat tud ahhoz, hogy megítélje, történelmileg melyik fejlődésnek vannak távlatai, és melyiknek nincsenek. Majka más véleményen volt. Azt hajtogatta, hogy rettenetesen keveset tudunk. Már tizenkét értelmes fajjal vettük fel a kapcsolatot, közülük három nem humanoiddal. De hogy milyen a kapcsolatunk ezekkel a nem humanoid fajokkal, talán még maga Gorbovszkij sem tudja: felvettük-e velük valóban a kapcsolatot vagy sem, s ha igen,

akkor kétoldalú egyetértés alapján, vagy pedig egyszerűen a nyakukba varrtuk magunkat, vagy esetleg ők egyáltalán nem tekintenek bennünket észtestvéreiknek, csupáncsak a természet ritka jelenségének, mint valami szokatlan meteoritokat. A humanoidákkal a helyzet világos: a kilenc humanoid faj közül csak három volt hajlandó együttműködésre. A Leonidas lakói például készséggel megosztották velünk információikat, ám a mi földi tudásunkat nagyon udvariasan, de határozottan visszautasították. Úgy tetszett, tökéletesen világos tény: a kváziszerves mechanizmusok sokkal ésszerűbbek és ökonomikusabbak a megszelídített állatoknál, de a Leonidas lakói elutasítják ezeket a mechanizmusokat. Miért? Egy ideig vitatkoztunk az okokon, majd belegabalyodtunk, az álláspontunk felcserélődött (ez Majka és köztem gyakran előfordult), aztán Majka végül is kijelentette, hogy az egész marhaság.

– Nem ez a lényeg. Tudod, mi a fő feladata minden kapcsolatfelvételnek? – kérdezte Majka. – Tudod-e, hogy az emberiség miért törekszik már kétszáz éve a kapcsolatfelvételre, s miért örvendezik, ha létrejön, s miért kesereg, ha sem mi sem sikerül?

Persze hogy tudtam.

Az értelem tanulmányozása – feleltem. – A természeti fejlődés legmagasabb rendű termékének a tanulmányozása.

– Ez általában véve igaz – jelentette ki Majka. – De ezek csak szavak, mert bennünket voltaképpen nem az értelem érdekel úgy általában, hanem a saját emberi értelmünk, más szavakkal minket csak saját magunk érdekel. Már ötvenezer éve igyekszünk megérteni, kik vagyunk, de belülről kiindulva ezt a feladatot nem oldhatjuk meg, mint ahogy lehetetlen saját magunkat a hajunknál fogva felemelni. Kívülről kell nézni magunkat, idegen szemmel, egészen idegen szemmel...

– Voltaképpen mire kell ez? – érdeklődtem támadóan.

– Arra, hogy az emberiség galaktikussá váljék – válaszolta nyomatékosan Majka. – Szerinted milyen lesz száz év múlva az emberiség?

– Szerintem? – Vállat vontam. – Hát éppen olyan, mint te... A biológiai forradalom lezajlott, legyőztük a galaktikus küszöbértékeket, kijutottunk a nulla világba – egyszóval szélesan elterjedt kapcsolatlátás, megvalósultak a P-absztrakciók...

– Nem azt kérdeztem tőled, hogy szerinted milyen eredményeket ér el száz év múlva az emberiség. Azt kérdeztem tőled, hogy szerinted milyen lesz száz év múlva az emberiség.

Gondterhelten pislogtam. Nem nagyon értettem a különbséget. Majka diadalmasan tekintett rám.

– Hallottál már Komov elméletéről? – kérdezte.- A vertikális fejlődésről meg a többiekről...

– Vertikális fejlődés? – Valamire halványan emlékeztem. – Várj csak... Azt hiszem, Borovik és Mikava, ugye?

Majka az asztalfiókban kezdett valamit keresgélni.

– Te akkor a bárban táncoltál Tányecskáddal, Komov pedig a könyvtárban összehívta a fiúkat... Tessék! – és átnyújtott egy hangkristályt. – Hallgasd végig!

Kelletlenül a fülemre erősítettem a hangkristályt, és hallgatni kezdtem. Valamiféle előadás szólt, Komov tartotta, s a feljegyzés szó közepén kezdődött. Komov ráérősen,

egyszerűen, nagyon érthetően beszélt, úgy látszik, alkalmazkodott a hallgatóság színvonalához. Rengeteg példát sorolt fel, szellemeskedett. Körülbelül a következőket mondta:

A földi ember már teljesítette valamennyi feladatát, és most galaktikussá válik. Az emberiség százezer évig haladt előre a szűk barlangban, torlászokon, bozótokon keresztül, s odaveszett az omladékok alatt, gyakran zsákutcába került, de előtte mindig ott kéklött az ég, a fény, a cél, és végül is kijutottunk a barlangból a kék ég alá, és szétszéledtünk a síkságon. Igen, ez a síkság eléggé nagy, van merre szétszélednünk. De most már látjuk, hogy ez síkság, és fölöttünk az ég. Egy új dimenzió. Igen, a síkságon is jól érezzük magunkat, és kedvünkre megvalósíthatjuk a P-absztrakciókat. Úgy tetszik, semmiféle erő nem kergethet minket felfelé, az új dimenzióba... Ám a galaktikus ember nem egyszerűen olyan földi ember, aki a galaktikus térségben a földi törvények szerint él. Valamivel több. Más létezési törvényekkel, más életcélokkal. Viszont mi nem ismerjük sem ezeket a törvényeket, sem ezeket a célokat. Úgyhogy jelenleg voltaképpen a galaktikus embereszmény megfogalmazásáról van szó. A földi ember eszménye tízezer éveken át alakult ki az elődök, planétánk legkülönbözőbb életformáinak a tapasztalata alapján. A galaktikus ember eszményét, úgy látszik, az élet galaktikus formáinak, a Galaktika különféle értelmes lényei történelmének tapasztalatára kell alapoznunk. Egyelőre még azt sem tudjuk, hogyan fogjunk hozzá a feladathoz. Pedig meg kell oldanunk, méghozzá úgy, hogy a minimumra csökkentsük a lehetséges áldozatok és tévedések számát. Az emberiség soha nem tűz ki maga elé olyan feladatokat, amelyeket nem tud megoldani. Ez mélységesen igaz megállapítás, de ugyanakkor gyötrelmes is...

A feljegyzés mondat közepén maradt abba.

Őszintén szólva nem nagyon fogtam fel az egészet. Hogy jön ide most a galaktikus eszmény? Szerintem az emberek a kozmoszban egyáltalán nem változnak át galaktikus emberré. Én inkább azt mondanám, hogy az emberek a kozmoszba magukkal viszik a Földet – a földi kényelmet, a földi normákat, a földi erkölcsöt. És ha már sor kerül rá, akkor nekem és minden ismerősömnek a jövő eszménye a mi kis planétánk, amelyről a Galaktika szélső határáig eljutottunk, és talán majd eljutunk azon túl is. Valahogy ilyesféleképpen akartam kifejtetni nézeteimet Majkának, de ekkor észrevettük, hogy a kajütben, nyilván már jó ideje, ott van Vanderhouse. Ott állt a falhoz támaszkodva, tépdeste hiúzszerű pofaszakállát, és arcán szórakozott-merengő tevetekintettel méregetett bennünket. - Felálltam, és hellyel kínáltam.

Köszönöm – szólalt meg Vanderhouse. – De inkább elálldogálok.

– Magának mi erről a véleménye? – kérdezte harciasán Majka.

– Miről?

– A vertikális fejlődésről.

Vanderhouse hallgatott egy ideig, majd felsóhajtott és kijelentette:

– Nem lehet tudni, ki fedezte fel a vizet, de az bizonyos, hogy nem a halak.

Eltöprengtünk a szavain. Aztán Majka arca felragyogott, felemelte az ujját, és megszólalt:

– Ó!

– Ezt nem én mondtam – tiltakozott melankolikusan Vanderhouse. – Ez egy régi aforizma. Már régen megtetszett nekem, csak még eddig nem volt alkalmam idézni.

-Hallgatott egy darabig, majd így folytatta: – Ami a fedélzeti naplót illeti: képzeljék, a szabályzatban csakugyan volt egy ilyen rendelkezés.

– Miféle fedélzeti naplóról beszél? – kérdezte Majka. – Hogy jön ide a fedélzeti napló?

– Komov megkért, keressem ki a szabályzatban azokat a pontokat, amelyek előírják a fedélzeti napló megsemmisítését -jelentette ki szomorúan Vanderhouse.

– És? – kérdeztük egyszerre.

Vanderhouse ismét hallgatott egy sort, majd legyintett.

– Szégyen – mondta. – Kiderült, hogy van egy ilyen utasítás. Jobban mondva volt. A régi utasítási kódexben. Az újban nincs. Honnan tudhattam volna? Nem vagyok én történész...

Hosszasan töprengett. Majka türelmetlenül megborzongott.

– Hát igen – folytatta Vanderhouse. – Egyszóval ha az embert szerencsétlenség éri egy ismeretlen planétán, amelyen értelmes lények laknak, akár humanoidák, akár nem humanoidák, de akik kétségtelenül elérték a gépi civilizáció fokára, akkor az űrhajós köteles megsemmisíteni minden kozmográfiai térképet és fedélzeti naplót.

Összenéztünk Majkával.

– Ez a szegény fickó, a Pelikán parancsnoka – magyarázta Vanderhouse – bizonyára pompásan ismerte ezeket az ódon utasításokat. Hiszen jó kétszáz esztendő, még az űrhajózás kezdetén eszeltek ki, csak úgy elméletileg, mert igyekeztek mindennel számolni. De hát lehet mindennel számolni? – Felsőhajtott. – Persze kitalálhattuk volna, miért jutott erre a sorsra a fedélzeti napló.

Komov is kitalálta... Tudják, hogyan fogadta a közlésemet? Nem válaszoltam. Hogyan fogadta?

– Bólintott, és mással kezdett foglalkozni – jelentette ki Majka.

Vanderhouse elragadtatással bámult Majkára.

– Pontosan így! – felelte. – Bólintott, és azonnal mással kezdett foglalkozni. Én az ő helyében egy álló napig örvendeztem volna, hogy ilyen találékony vagyok...

– És ebből mi következik? – kérdezte Majka.

– Tehát vagy humanoidák, vagy nem humanoidák, de már a gépi civilizáció fokán. Semmit sem értek. Te értesz valamit? – fordult hozzám.

Engem rettenetesen szórakoztatott Majkának ez a szokása, hogy büszkén kijelenti, miszerint semmit sem ért. Én is gyakran megteszem ezt.

– Kerékpáron karikáztak oda a Pelikánhoz – mondtam.

Majka türelmetlenül legyintett.

– Itt nincs gépi civilizáció – dünnyögte. – Nem humanoidák sincsenek...

A belső kommunikációs rendszeren megszólalt Komov hangja:

– Vanderhouse, Glumova, Popov! Kérem, jelenjenek meg a parancsnoki fülkében.

– Elkezdődött! – ugrott fel Majka.

Betódultunk a parancsnoki fülkébe. Komov az asztalnál állt, és éppen a plasztiktokba rakta be a hordozható transzlátort. A kapcsolók helyzetéből ítélve a transzlátort a fedélzeti számítógépre kapcsolta rá. Komov arca szokatlanul gondterhelt volt, valami rendkívül emberi vonás jelent meg rajta, s eltűnt róla a szokott és már unalomig ismert jeges töprengés.

– Azonnal indulok – jelentette be. – Elsőként a felderítő csapatból. Jakov, maga lesz

a parancsnok. A legfontosabb: ügyelni kell, hogy a fedélzeti számítógép állandóan be legyen kapcsolva, és meg kell szervezni a fennakadás nélküli működését. Ha a bennszülöttek megjelennek, azonnal értesítsenek. Javaslom, hogy a figyelő képernyőknél három műszakos figyelést szervezzenek meg. Majka, máris üljön a képernyő elé. Sztasz, ott vannak a rádiótávirataim. Minél előbb továbbítsa valamennyit. Úgy vélem, nem szükséges magyarázgatni, miért nem léphet ki senki sem az űrhajóból. Kész. Munkára fel!

Odaültem a rádióhoz, és munkához láttam. Komov és Vanderhouse a hátam mögött valamiről suttogva tárgyaltak. Majka a parancsnoki fülke másik felében beigazította a körkörös figyelő képernyőket. Átnéztem a táviratokat. Igen, amíg mi filozofálgattunk, Komov derekasan dolgozott. Majdnem minden távirat válasz volt valamire. Mivel más utasítást nem kaptam, én magam döntöttem el sürgősségi sorrendjüket.

ER-2 KOMOV – KÖZPONT GORBOVSZKIJ-NAK KÖSZÖNÖM A SZÍVÉLYES JAVASLATOT, DE ÚGY VÉLEM NINCS JOGOM ELSZAKÍTANI ÖNT SOKKAL FONTOSABB FELADATAITÓL -ÁLLANDÓAN ÉRTESEM AZ ESEMÉNYEK ALAKULÁSÁRÓL

ER-2 KOMOV – KÖZPONT BADERNAK BÁRKA 2. TERV FŐXENOLÓGUSÁNAK TISZTSÉGÉRŐL KÉNYTELEN VAGYOK LEMONDANI JAVASLOM AMIREDZSIBIT

ER-2 KOMOV – BÁZIS SZIDOROVNAK KÖNYÖRGÖK MENTS MEG ENGEM AZ ÖNKÉNTESÉKTŐL

ER-2 KOMOV – EURÓPAI SAJTÓKÖZPONT DOMBINI TUDOMÁNYOS KOMMENTÁTORNAK LÁTOGATÁSÁT KORAINAK TARTOM -FELVILÁGOSÍTÁSOKÉRT KÉREM FORDULJON A KÖZPONT KAPCSOLATOK BIZOTTSÁGÁHOZ

És így tovább ebben a hangnemben. Vagy öt távirat ment a Központi Adatbankhoz. Ezekből egy kukkot sem értettem.

Éppen a munka kellős közepén tartottam, amikor a rejtjelező ismét kattogni kezdett.

– Honnan? – kérdezte a fülke másik végéből Komov. Majka mellett állt, és a terepet figyelte.

– KÖZPONT TÖRTÉNELMI OSZTÁLY... – olvastam.

– No végre-valahára! – mondta. Komov, és odalépett hozzám.

– BÁRKA TERV – olvastam – ER-KETTŐ VANDERHOUSÉNAK KOMOVNAK – INFORMÁCIÓ AZ ÖNÖK ÁLTAL FELFEDEZETT ILYEN ÉS ILYEN LAJSTROMSZÁMÚ ŰRHAJÓ A ZARÁNDOK EXPEDÍCIÓ ŰRHAJÓJA ÁLLOMÁSHELYE DEIMOSZ INDULÁSI IDŐ KÉTSZÁZHARMINCEGY JANUÁR MÁSODIKA UTAZÁSI CÉLJA SZABAD KUTATÁS A C ZÓNÁBAN UTOLSÓ HÍVÁS KÉTSZÁZHARMINCEGY MÁJUS HATODIKÁN AZ ÁRNYÉK KÖRZETBŐL A LEGÉNYSÉG TAGJAI MÁRIA LUJZA SZEMJONOVA ÉS ALEKSZANDR PAVLOVICS SZEMJONOV

KÉTSZÁZHARMINCHÁROM ÁPRILIS EGYTŐL AZ UTASLISTÁN PIERRE ALEKSZANDROVICS SZEMJONOV – A ZARÁNDOK ARCHÍVUMA...

Még valami következett ezután, de Komov már harsogva nevetett mögöttem, mire elképedve fordultam hátra. Komov nevetett, Komovnak ragyogott az arca.

– Éppen így gondoltam! – mondta diadalmasan, mi pedig szájtátva bámultuk. – Pontosan így gondoltam! Hiszen ez ember! Értik, fiúk? Ez ember!

ÖTÖDIK FEJEZET EMBEREK ÉS NEM EMBEREK

– Mindenki a helyére! – vezényelt vidáman Komov, majd felkapta a tokban lapuló készüléket, és kivonult.

Majkára pillantottam. A parancsnoki fülke közepén állt, földbe gyökerezett a lába, és elhomályosuló tekintettel, némán mozgó szájjal töprengett.

Vanderhouséra néztem. A szemöldöke felszaladt a homlokára, a pofaszakálla meredezett, és életében először most nem említsre emlékeztetett, hanem a vízből kiráncigált ördögghalra. Az ellenőrző képernyőn megjelent Komov: a készülék súlya alatt is fürgén lépkedett az építési területen.

– Egyszóval ez a helyzet! – szólalt meg Majka. – Most már értem, mire kellettek a játékszerek...

– Mire? – érdeklődött élénken Vanderhouse.

– Játszott vele – magyarázta Majka.

– Kicsoda? -firtatta Vanderhouse. – Komov?

– Nem, Szemjonov.

– Szemjonov? – visszhangozta a kérdést álmélgodva Vanderhouse. – Hm... És aztán?

– Az ifjabb Szemjonov – szoltam közbe türelmetlenül. – Az utas. A gyerek.

– Miféle gyerek?

– Szemjonovék gyereke! – mondta Majka. – Értik már, miért volt varrógépük? Kis kötény kék, csecsemőingek, pelenkák...

– Pelenkák! – ismételte letaglózva Vanderhouse. – Egyszóval gyerekük született! Igen, igen, igen! Még törtem is a fejemet, hol szedték fel az utasukat és- ráadásul a névrokonukat. Eszembe se jutott... No hát persze!

Felhangzott a rádió hívójele. Gépiesen válaszoltam. Vágyik jelentkezett. Sietősen és halkán beszélt, nyilván félt, hogy bemérik...

– Mi történik nálatok, Sztasz? Csak gyorsan, mert rögtön felszedelözködünk...

– Ezt nem lehet ilyen gyorsan elmondani – válaszoltam ingerülten.

– Csak egy mondatban. Megtaláltátok a Zarándokok úrhajóját?

– Miféle Zarándokokét? – lepödttem meg. – És hol?

– Nos hát azokat... akiket Gorbovszkij keres...

– Ki találta meg?

– Hát ti! Ugye megtaláltátok? – A hangja hirtelen megváltozott. – Ellenőrzöm a hangolást

– jelentette ki szigorúan. – Az adásnak vége.

– Mit találtak meg? – kérdezte Vanderhouse.

– Miféle újabb úrhajóról van szó?

Legyintettem.

– Csak kíváncsiskodók... Egyszóval a gyerek harminchárom áprilisában született, s legutoljára harmincnégy májusában jelentkeztek... Jakov, milyen gyakran kellett nekik kapcsolatba lépni, a Földdel?

– Havonta egyszer – felelte Vanderhouse. – Ha az űrhajó szabad kutatóúton van...

– Egy pillanat – szoltam közbe. – Május, június...

– Tizenhárom hónap – mondta Majka.

Nem hittem neki, és utána számoltam.

– Igen, annyi – állapítottam meg.

– Hihetetlen, ugye?

– Voltaképpen mi hihetetlen? – érdeklődött óvatosan Vanderhouse.

– A szerencsétlenség napján – folytatta Majka – a csecsemő egyéves és egyhónapos volt. Hogyan maradhatott életben?

– A bennszülöttek – mondtam. – Szemjonov letörölte a fedélzeti napló bejegyzéseit. Tehát látott valakit. Kár volt Komovnak az előbb ugatnia! Valódi gyereksírást hallottam! Mintha soha még nem hallottam volna gyereksírást! A bennszülöttek mindent feljegyeztek, s amikor a gyerek felnőtt, meghallgattatták vele...

– A lejegyzéshez készülék szükséges – jegyezte meg Majka.

– No, akkor nem lejegyezték, csak megjegyezték – válaszoltam. – Ez lényegtelen.

– Aha – szólalt meg Vanderhouse. – Akár humanoidákat, akár nem humanoidákat látott, azok a gépi civilizáció szintjén álltak. És letörölte a fedélzeti napló adatait. A Szabályzat értelmében.

– Hát ez itt nem nagyon emlékeztet a gépi civilizációra – mondta Majka.

– Egyszóval nem humanoidák... – Hirtelen ötlet villant át az agyamon. – Gyerekek!

– mondtam. – Ha ezek itt nem humanoidák, akkor ez olyan eset, hogy én nem is tudom... Átmeneti ember, értitek? Ember és nem ember, humanoid és nem humanoid! Ilyen még nem volt. Ilyenről még álmodni sem mert soha senki.

Valósággal ujjongtam. Majka is ujjongott. Belekápráztunk a szédítő perspektívákba. Homályos, bizonytalan, de vakítóan ragyogó távlatok. Nemcsak arról volt szó, hogy a történelemben először lehetővé vált a nem humanoidákkal való kapcsolatfelvétel. Az emberiség páratlan tükröt kapott, s feltárult előtte az ajtó egy eladdig tökéletesen megközelíthetetlen, elérhetetlen világba, amelynek alapvetően más a pszichológiája, és Komov halvány sejtései a vertikális fejlődésről végre kísérleti alapot nyertek...

– Miért vesződnének a nem humanoidák egy embergyerekkel? – tette fel töprengve a kérdést Vanderhouse. – Mire jó ez nekik? És mit értenek belőle?

A perspektívák kissé elhalványodtak, de Majka nyomban rávágta, kissé kihívóan:

A Földön ismerünk olyan eseteket, amikor nem humanoidák embergyerekeket neveltek.

– De ez a Földön történt! – válaszolta szomorúan Vanderhouse.

Igaza volt. Minden ismert nem humanoid faj távolabb állt az embertől, mint a farkasok vagy akár a nyolckarú polipok. Még az olyan nagy tekintélyű tudós is, mint Krüger, azt bizonygatta, hogy a Garrota értelmes meztelen csigái az embert minden technikai fejlettségével egyetemben nem tekintik a reális világ jelenségének, hanem csupán saját fantasztikus fantáziájuk gyümölcsének...

– De azért mégis megmaradt és felnőtt! – mondta Majka.

Neki is igaza volt.

Nekem az alaptermészetem a kételkedés. Nem, szeretek elrugaszzkodni a valóságtól és mértéktelenül fantáziálni. Majka pontosan az ellentétem. De itt most már nem volt semmi helye a további feltételezgetésnek. Egy egyéves gyerek. Jeges pusztaság. A gyerek egyedül marad. És az tökéletesen világos, hogy önmaga erejéből nem maradhatott életben. Másrészt a fedélzeti napló megsemmisített feljegyzései. Mit lehet itt még kitalálni? Valamiféle látogatóban lévő humanoidák a közelben tartózkodtak, felnevelték a gyereket, aztán továbbrepültek... Hiszen ez ostobaság...

– Lehet, hogy nem is maradt életben? – kérdezte Majka. – Talán csak ennyi maradt belőle, a sírása meg a szülei hangja?

Egy pillanatig úgy éreztem, minden összedőlt. Majka mindig kitalál valamit. De rögtön észbe kaptam.

– És hogyan hatol be az űrhajóba? Hogyan irányítja a kiberjeimet? Nem, gyerekek, vagy megtaláltuk az emberiség pontos, értitek, pontos eszményi mását a kozmoszban, vagy ez a gyerek egy kozmikus Maugli. Nem tudom, melyik a hihetőbb.

– Én sem tudom – jelentette ki Majka.

– Én sem – állapította meg Vanderhouse.

A hangszóróban felhangzott Komov hangja:

– Figyelem a fedélzeten! Figyelőállást foglaltam el. A látási viszonyok jók. Látnivaló nem sok van. Rádiótáviratok nem érkeztek?

Rápillantottam a készülék vételi tartályára.

– Egy egész halommal – közöltem.

– Egy egész halommal – mondta Vanderhouse a mikrofonba.

– Sztasz, továbbította már a távirataimat?

– Még... nem mindet – feleltem, és sietve visszaültem a rádió mellé.

– Még nem mindet – ismételte Vanderhouse a mikrofonba.

– Micsoda istálló! – jelentette ki Komov. – Elég volt a bölcselkedésből, tessék munkához látni. Majka, figyelje a képernyőt. Felejtkezzen el mindenről, és csak a képernyőt figyelje. Popov pedig tíz percen belül továbbítsa a távirataimat. Jakov, olvassa el, mi jött a címemre...

Amikor befejeztem a rádióadást, és körülnéztem, mindenki lázasan dolgozott. Majka a megfigyelő képernyő előtt ült – a panorámaernyőn Komov volt látható: egy parányi figura, egészen a tenger partján. A láb fölött köd gomolygott, s az űrhajótól hét kilométernyi sugarú körben, háromszázhatvan fokos körben körös-körül semmit sem lehetett látni. Komov háttal ült nekünk, nyilvánvalóan azt várta, hogy a mi Mauglink majd a lápból bukkan elő. Majka lassan forgatta körbe a fejét, figyelte a terepet, s időről időre egy-egy gyanús terepszakaszt maximálisra felnagyított, ilyenkor a kis monitorok képernyőjén hol egy csüggeteg bokor tűnt fel, hol egy dűne lilás árnyéka a szikrázó homokon, hol pedig valami elmosódó folt a törpefák ritkás ligetében.

Vanderhouse monoton hangon duruzsolt a mikrofonba:

– “A pszichotípus variánsai kettőspont tizenhat n per harminckét théta vagy tizenhat m... mint mama... per harmincegy epszilon...”

– Ennyi elég – szakította félbe Komov. – A következőt.

– “Föld. London. Cartwright, tisztelt Gennagyij, ismételten emlékeztetem ígéretére,

miszerint ismerteti...“

– Elég. A következőt.

– “Sajtóközpont...”

– Elég. Tovább. Jakov, csak azt olvassa, ami a Központból vagy a Bázisról jött.

Szünet, Vanderhouse keresgél.

– “Központ, Bader, a kért nulla készüléket a Bázisra küldöm, tájékoztasson előzetes elképzeléseiről, először a bennszülöttek lakóhelyének egyéb valószínű zónáiról...”

– Elég. Tovább...

Ekkor jelentkezett a Bázis, Szidorov kérte Komovot.

– Komov éppen kapcsolatban van, Mihail Albertovics – feleltem mentegetőzve.

– A kapcsolat megkezdődött?

– Még nem. Most várjuk.

Szidorov a torkát köszörülte.

– No, rendben van, akkor majd később hívom. Nem sürgős. – Hallgatott egy ideig. – Izgulnak?

Próbáltam megfigyelni magamat.

– Nem is annyira izgulunk, mint inkább... Valahogy furcsa az egész. Mintha álmodnánk. Mint a mesében.

Szidorov felsóhajtott.

– Nem zavarok tovább – mondta. – Sok sikert kívánok.

Megköszöntem. Aztán a műszerpultra könyököltem, az államat feltámasztottam a tenyeremmel, és ismét megpróbáltam megfigyelni magamat. Igen, valahogy furcsa érzés. Ember – nem ember. Bizonyára nem lehet semmiképpen embernek nevezni. Ha az embergyereket farkas neveli fel, farkas lesz belőle. Ha medvék nevelik fel, akkor medve. És ha az embergyereket egy polip kezdené nevelni? Nem falná fel, hanem felnevelné... De nem is ez a lényeg. A farkas is, a medve is, a polip is értelem nélküli lény. Mindenesetre hiányzik belőlük az az értelem, amit a xenológusok értelemnek neveznek. És ha a mi Mauglinkat értelmes lények nevelték, de amelyek azonban bizonyos értelemben polipok voltak? Vagy még idegenebbek, mint a polipok?... Hiszen értenek ahhoz, hogy védőfantomokat alkossanak, megtanulták a mimikrit -az emberi szervezet erre teljesen képtelen, tehát ez valami mesterséges hasonulás... Várjunk csak, mire kell neki a mimikri? Ki ellen kell védekeznie? Hiszen a planéta lakatlan! Tehát nem lakatlan.

Elképzeltem a hatalmas barlangokat, amelyekben áttetsző lila fény dereng, elképzeltem a homályos zugokat, ahol halálos veszély leselkedik, és elképzeltem a kisfiút, aki a csuszamos fal mentén kúszik előre, készen arra, hogy bármely pillanatban futásnak eredjen, beleolvadjon a homályos derengésbe, s csak ingatag, szétfolyó árnyát hagyja ott az ellenségnek. Szegény srác. Haladéktalanul ki kell menteni innen. Stop, stop, stop! Mindez hülyeség. Ez nem lehetséges. Nem lehetséges, hogy egy ilyen bonyolult, bölcs és tapasztalt élet mellett ne zsigogjon körös-körül valamiféle egyszerűbb, ostobább élet. Hányféle élőlényfajtát fedeztünk fel itt? Tizenegyet vagy tizenkettőt – a vírustól az embergyerekekig bezárólag. Nem, ez nem lehetséges. Valami másról van itt szó. No mindegy, hamarosan úgyis megtudjuk. A srác majd mindent elmesél. És ha nem? Vajon az emberi farkaskölykök olyan sok mindent meséltek az embereknek a farkasokról? Mire számít Komov? Szerettem

volna azonnal, most rögtön megkérdezni Komovtól, hogy mire számít.

Vanderhouse felolvasta az utolsó táviratot is, végignyúlt a karosszékben, tarkójára kulcsolta a kezét, és töprengve így szólt:

– Hiszen én ismertem Szemjonovékat. Meg kell mondanom, rendkívüli, de ugyanakkor kissé furcsa emberek voltak. A múlt romantikája vonzotta őket. Sura persze hogy ismert minden ósdi szabályzatot, örökösen azokat citálta. Mi kissé nevetségesnek és butának tartottuk őket, de a férfi valamiféle gyönyörűségét lelte ebben... Katasztrófa, haláltusa, rettenetes szörnyek nyomulnak be az úrhajóba.. Meg kell semmisíteni a fedélzeti naplót, eltüntetni a nyomokat a világtérben – hiszen a fonal túlsó végén ott a Föld. Igen, ez nagyon jellemző rá. – Hallgatott egy sort. – Egyébként sokkal több ilyen fickó van, aki keresi a magányt, mint ahogy képzeljük. Hiszen a magány nem is olyan rossz dolog, mi a véleményetek?

– Nekem ugyan nem kellene – válaszolta kurtán Majka, s nem vette le a szemét a képernyőről.

– Mert még fiatal vagy – érvelt Vanderhouse. – Amikor Sura Szemjonov olyan idős volt, mint te, ő is szeretett barátkozni sok mindenkivel, hogy sok mindenki barátkozzon vele. És hogy együtt dolgozzanak egy nagy, lármás társaságban. És hogy agytornákat rendezzenek, s állandó vidám feszültségben éljenek, és hogy folyton vetélkedjenek, mindegy, miben – szárnyasugrásban, vagy hogy megadott idő alatt ki mond több szellemességet, különféle táblázatok befűzésében... mindenben. Közben pedig teli torokkal saját szerzeményű kuplékat énekeljenek neofonkísérettel... – Vanderhouse felsóhajtott. – Az első igazi szerelem megjöttével ez rendszerint elmúlik... Egyébként semmi pontosat nem tudok erről. Csak azt tudom, hogy húszéves korukban Surik és Mary beléptek a szabad kutatók csoportjába. Bevallom, azóta egyetlenegyszer sem láttam őket. Egy ízben beszélünk a videón... Akkor én diszpécser voltam, és Sura éntőlem kért engedélyt, hogy továbbinduljanak a Pandoráról. – Vanderhouse ismét felsóhajtott.

– Egyébként Sura apja, Pavel Alekszandrovics még ma is él. Ha majd visszatérünk, feltétlenül fel kell keresnem... – Ismét hallgatott egy kicsit.

– Ha tudni akarjátok – folytatta -, én mindig elleneztem a szabad kutatást. Archaizmus. Egyedül barangolnak a kozmoszban, veszélyes az egész ügy, a tudományos eredmény elenyésző, néha még zavarnak is... Emlékeztek Kammerer esetére? Állandóan csak hetvenkednek, hogy így meg úgy meghódították a kozmoszt, hogy úgy járunk-kelelünk a kozmoszban, mintha otthon volnánk. Ez soha nem lesz így. A kozmosz mindig kozmosz marad, az ember pedig mindig csak ember. Az igaz, hogy tapasztaltabb lesz, de semmiféle tapasztalat nem elég ahhoz, hogy otthon érezze magát a kozmoszban... Szerintem Sura és Mary az égvilágon semmit sem talált a kozmoszban, mindenesetre semmi olyat, amiről érdemes lenne mesélni akár a közös kajüt asztala körül.

– De azért boldogok voltak – jegyezte meg Majka, de nem fordult meg.

– Miből gondolod?

– Mert különben hazatértek volna! Miért kellett volna bármit is keresniük, ha egyszer anélkül is boldogok voltak? – Majka haragosan tekintett Vanderhouséra. – Egyáltalán mit érdemes keresni a boldogságon kívül?

– Válaszolhatnám neked, hogy aki boldog, az semmit sem keres – mondta Vanderhouse -, de nem készültem fel ilyen mély értelmű vitára, azonban te sem, mi a véleményed? Előbb vagy utóbb kiterjesztjük a boldogság fogalmát a nem humanoidákra is...

– Hé, a fedélzeten! – csattant fel Komov hangja. – Tessék figyelni!

– Éppen ezt akartam mondani – szólalt meg Vanderhouse, és Majka ismét a képernyő felé fordult.

Most már hárman figyeltük a képernyőt. A napkorong egészen alábukott, a hegytetők fölött gördült, s a halmokra már árny vetült. Fényesen világított a leszállópálya, s a lóp fölött terjengő köd most súlyos és mozdulatlan tömegnek rémlett, a teteje pedig, amelyen áthatolt a napsugár, áttetsző lilává változott. Körös-körül semmi sem moccan, még Komov sem.

– Öt óra – jegyezte meg halkán Vanderhouse.

– Nem kellene harapnunk valamit? Gennagyij, ön hogy eszik majd?

– Nekem semmi nem kell – mondta Komov.

– Hoztam magammal ennivalót. Maguk csak egyenek, mert később talán nem lesz rá idejük.

Felálltam.

– Készítetek valamit. Ki mit kér?

Ekkor Vanderhouse felkiáltott:

– Látom!

– Hol? – kérdezte nyomban Komov.

– A parton jön felénk, a jéghegy irányából. Az úrhajó és tartózkodási pontjának a vonalától mintegy hatvan fokkal balra.

– Aha! – mondta Majka is. – Én is látom. Valóban erre jön.

– Nem látom! – jelentette ki türelmetlenül Komov. – A távolságmérőn adja meg a koordinátáit.

Vanderhouse bedugta a fejét a távolságmérő keretébe, és feldiktálta a koordinátákat. Most már én is láttam: a fekete víz legszélén ráérősen, szinte kelletlenül egy furcsán csapott vállú, zöldes figura közeledett.

– Nem, nem látom! – mondta bosszankodva Komov. – Tájékoztassanak, mi történik.

– No, egyszóval... – kezdte Vanderhouse, és megköszörülte a torkát. – Lassan közeledik, ránk néz... a kezében valamiféle vesszőnyaláb... Most megállt, lábával a homokban kotorászik ... Brrr, ilyen hidegben anyaszült meztelenül. .. Most megint elindult... Maga felé néz, Gennagyij... Érdekes, az anatómiája nem emberi, jobban mondva nem egészen emberi... Most ismét megállt, és egyre csak maga felé bámul. Igazán nem látja még most sem, Gennagyij? Pedig rézsútosan van mifelénk, most magához sokkal közelebb áll, mint hozzánk...

Pierre Alekszandrovics Szemjonov, a kozmikus Maugli egyre közeledett. Most már alig volt kétszáz méternyire, amikor a monitoron Majka beadta felnagyított képét, még a szempilláit is jól szemügyre lehetett venni. A lenyugvó nap éppen két hegycsúcs között sütött át, és ismét kivilágosodott, hosszú árnyak vetültek a tengerpartra.

Egy kölyök volt, olyan tizenkét éves forma, szögletes mozgású kamasz, csontos, nyakigláb, éles vállú és éles könyökű, de ezzel véget is ért a hasonlósága a

megszokott gyerekképpel. Az arca már nem volt gyerekarc – emberi vonásai ellenére tökéletesen mozdulatlan, megkövült, fagyott arc volt, mint valami álarc. Csak a szeme élt, nagy, sötét szeme, hol balra, hol jobbra lövellt a pillantása, mintha a maszk szemrésén pillogna át. Nagy fülei voltak, elállóak, a jobb szemmel láthatóan nagyobb, mint a bal, és a bal fülétől a nyakán át egészen a kulcscsontjáig egyenetlen forradás húzódott – a szélei durván, rosszul forradtak össze. Kusza, rőt haja rendetlen csimbókokban lógott a homlokába meg a vállára, tüskéként meredt szanaszét, kakastaréjként ágaskodott a feje búbján. Kellemetlen, félelmetes arc, s ráadásul halotti, kékeszöld árnyalatú, fénylő bőr, mintha olajjal volna bekenve. Egyébként az egész teste ugyanígy fénylett. Anyaszült meztelen volt, és mikor egészen közel ért az úrhajóhoz, a nyalábnyi gallyat ledobta a homokra, és akkor látni lehetett, hogy a teste csupa ín, és nyoma sincs rajta a gyermek megindító védtelenségének. Csontos volt, de nem vézna – elképesztően, felnőtt módra inas, de nem izmos, nem atléta, hanem pontosan inas, és feltárultak szörnyű forradásai – egy mély forradás a bal oldalán húzódott egészen a derekáig, ettől lett csapott vállú, egy másik forradás a jobb lábán volt, és a melle közepén egy mélyedés. Igen, szemlátomást nem volt könnyű itt az élete. A planéta minden igyekezetével rágta-morzsolta az embergyereket, és úgy látszik, a végén mégis magához hasonította.

Már alig húszlépcsnyire volt a holttér peremén. A vesszőnyaláb a lába előtt hevert, ő maga pedig karját leeresztve állt ott, és az úrhajót vizsgálta: természetesen nem láthatta a televíziós felvevőlencséket, de úgy tetszett, a szemünkbe néz. A testtartása sem volt emberinek mondható. Nem is tudom, hogyan magyarázzam el. Egészen egyszerűen az emberek nem állnak ilyen testtartásban. Sohasem. Sem pihenés közben, sem várakozva valamire, sem ha izgatottak. A bal lábát egy kissé hátravetette, és térdben egy picit meghajlította, de teljes testsúlyával éppen erre támaszkodott. És közben a bal vállát nyomta előre. Az éppen diszkoszt vető embernél figyelhető meg ez a testtartás egyetlen pillanatra – sokáig nem álldogálhatunk így, kényelmetlen, meg nem is szép, de ő csak állt ott, álldogált néhány percig, aztán váratlanul leguggolt, és a vesszők között kezdett válogatni. Azt mondtam, hogy leguggolt, de ez nem így volt: a bal lábára ereszkedett, a jobb lábát pedig be sem hajlítva előrenyújtotta – még nézni is kényelmetlen volt, különösen amikor ott bajlódott a vesszőkkel, és a kezének a jobb lábával is segített. Aztán ránk emelte az arcát, kinyújtotta a kezét – mindkét öklében egy-egy vessző volt -, és ekkor olyasmi kezdődött, aminek a leírására nem is vállalkozom.

Csak azt mondhatom, az arca megelevenedett, és nemcsak hogy megelevenedett: a mozgások szinte felrobbantották. Nem tudom, hány izom van az ember arcán, de neki mindegyik mozgásba jött, és mindegyik önállóan, mindegyik szakadatlanul és mindegyik rendkívül bonyolultan hullámzani kezdett. Nem is tudom, mihez hasonlítsam. Talán a hullámtarajokhoz a napsütötte vízen, de a tarajok egyformák és kaotikusak, egyformák kaotikusságukban, itt pedig a mozgások tűzijátékán átvilágított valami szabályos ritmus, valamiféle értelmes sorrend, ez nem fájdalmas, görcsös rángás, agónia, pánik. Az izmok tánca volt ez, ha szabad így kifejeznem magamat. Ez a tánc az arcon kezdődött, majd átterjedt a vállra, mellre, rázendítettek a kezek, és a száraz vesszők is remegni kezdtek összeszorított öklében, egymást keresztezve, összefonódva viaskodtak – surrogva, dobpergésszerűen, zizegve, mintha

egy egész mezőnyi tücsök cirpelve az úrhajó fölött. Ez nem tartott tovább egy percnél, de a szemem már káprázott, és a fülem is csengett. Aztán minden elcsendesedett. A tánc és ének visszavonult az ujjakból a kezekbe, a kezekből a vállakba, onnan az arcba, és minden véget ért. Ismét a mozdulatlan álarc tekintett ránk. A fiú könnyedén felállt, átlépett a vesszőnyalábon, és hirtelen a holttérbe került.

– Miért hallgatnak? – nyugtalankodott Komov. – Jakov! Jakov! Hallanak engem?

Miért hallgatnak?

Felocsúdtam, és tekintetemmel Komovot kerestem. A xenopszichológus feszült testtartásban állt, arccal az úrhajó felé, és lábától a homokra hosszú árnyék vetült.

Vanderhouse megköszöri a torkát, és megszólalt:

– Hallom.

– Mi történt?

Vanderhouse késlekedett a válasszal.

– El sem tudom mondani – jelentette ki. – Talán ti, gyerekek?!

– Megszólalt! – mondta fojtott hangon Majka. – Beszélgetett!

– Figyeljete csak ide – mondtam. – Nem a fedélzeti nyíláshoz jött?

– Lehetséges – hagyta rá Vanderhouse. – Gennagyij, a fiú holttérbe került. Talán a fedélzeti nyílásnál van...

– Figyeljék a bejáratot – utasított bennünket sietősen Komov. – Ha belép, azonnal közöljék velem, maguk pedig zárkózzanak be a parancsnoki fülkébe... Hallgatott egy sort. – Egy óra múlva várom magukat – szólalt meg aztán valami új hanglejtéssel, megszokott nyugodt, gyakorlatias hangon, s mintha elfordult volna a mikrofontól. – Egy óra alatt elkészülnek?

– Nem értettem. – mondtá Vanderhouse.

– Zárkózzanak be! – kiáltotta a mikrofonba ingerülten Komov. – Értik? Zárkózzanak be, ha a fiú belép az úrhajóba!

– Ezt értettem – válaszolta Vanderhouse. – De hol vár bennünket egy óra múlva?

Csend lett.

– Egy óra múlva várom magukat – ismételte Komov gyakorlatiasan, ismét nem közvetlenül a mikrofonba beszélve. – Egy óra alatt elkészülnek?

– Hol? – kérdezte Vanderhouse. – Hol vár bennünket?

– Jakov, hall engem? – kérdezte aggódva és sigen hangosan Komov.

– Pompásan hallom – felelte Vanderhouse, és zavartan pillantott ránk. – Azt mondtá, hogy egy óra múlva vár bennünket. Hol?

– Én ezt nem mondtam... – kezdte Komov, de ekkor közbeszólt Vanderhouse hangja, éppen olyan tompán, mintha a mikrofontól jókora távolságban beszélne:

– Nem kellene valamit harapnunk? Sztasz bizonyára már unatkozik, mi a véleményed Majka?

Majka idegesen felvihogott.

– Ez ő... – mondtá, és ujjával a képernyőre bökött. – Hiszen ez ő... ott...

– Mi történt, Jakov? – förmedt ránk Komov.

Egy furcsa hang válaszolt – az első pillanatban nem is tudtam, kié...

– Majd kigyógyítalak én téged, öregem, talpra állítalak, embert faragok belőled...

Majka a tenyerébe temette az arcát, csuklott az ideges vihorászástól, a térdét egészen

az álláig húzta fel.

– Semmi különös nem történt, Gennagyij – szólalt meg Vanderhouse, és verejtékes homlokát letörölgette zsebkendőjével. – Egy kis félreértés. A vendégünk a mi hangunkon beszélget. Külső akusztikai csatornán keresztül hallottuk a hangját. Egy kis félreértés, Gennagyij.

– Látják is?

– Nem... Egyébként most ismét megjelent.

A fiú ismét ott állt a vesszőnyaláb mellett, de már másik, szintén valami kényelmetlen testtartásban. Ismét egyenesen a szemünk közé meredt. Aztán kinyitotta a száját, az ajkai furesán eltorzultak, kivillant az ínye és szája bal sarkában a fogsora, majd felcsendült Majka hangja:

– Elvégre ha nekem is olyan pofaszakállam lenne, mint magának, talán én is másképpen nézném az életet...

– Most Majka hangján beszél – közölte rendíthetetlen nyugalommal Vanderhouse. – Most pedig arrafelé néz, ahol maga áll. Még most sem látja?

Komov hallgatott. A kölyök egy helyben állt, és Komov felé nézett, teljesen mozdulatlanul, mintha kővé dermedt volna – különös figura a sűrűsödő alkonyaiban. És ekkor rádöbbsentem, hogy ez nem a fiú. A figura szétfoslott. Mögötte feltűnt a sötét víztükör.

– Aha, most már látom – jelentette ki elégedetten Komov. – Vagy húszlépésnyire áll az úrhajótól, ugye?

– Igen – válaszolta Vanderhouse.

– Nem – szólaltam meg.

Vanderhouse jobban szemügyre vette.

– No, igen, lehet, hogy nem – hagyta rám. – Ez inkább... minek nevezné ezt, Gennagyij? Fantomnak?

– Egy pillanat – szólt közbe Komov. – Most már én is valóságosan látom. Elindult felém.

– Te is látod? – kérdezte tőlem Majka.

– Nem – feleltem. – Már besötétedett.

– Nem a sötétség a lényeg – tiltakozott Majka.

Valószínűleg igaza volt. Persze a nap már lement, a szürkület is egyre jobban sűrűsödött, de Komovot pompásan láttam a képernyőn, láttam a szétfosló fantomot is meg a felszállópályát és a jéghegyet a távolban, de a fiút már nem láttam.

Aztán észrevettem, hogy Komov leült.

– Közeledik – közölte halkán. – Most majd nem érek rá. Ne vonják el a figyelmemet. Figyeljék alaposan a környéket, de ne alkalmazzanak semmiféle lokátort, egyáltalán semmiféle aktív eszközt. Próbálják meg infralokátor nélkül. Befejeztem.

– Jó vadászatot – mondta Vanderhouse a mikrofonba, és felállt.

Diadalmasan körülnézett. Szigorúan tekintett ránk, megszokott lágy mozdulattal belekapott a pofaszakállába, és megszólalt:

– A nyáj benn van az istállóban, most már reggelig szabadok vagyunk.

Majka idegesen ásított egyet, és kijelentette:

– Álmos lennék? Vagy csak az idegeim?

– Egyébként nem sokat fogunk aludni most – jegyezte meg Vanderhouse. – Tudjátok

mit? Most menjen pihenni Majka. Én a képernyőnél maradok, Sztasz pedig aludjon a rádiónál. Négy óra múlva felébresztem Sztaszt, mi a véleményed, Sztasz?

Nem tiltakoztam, bár kételkedtem abban, hogy Komov olyan sokáig kint fog üldögélni a fagyban. Majka tovább ásítózott, ő sem tiltakozott. Amikor elvonult, azt ajánlottam Vanderhousénak, hogy főzök egy kávét, de ő valami nevetséges ürüggyel elhárította – bizonyára azt akarta, hogy én is aludjak egyet. Akkor aztán elhelyezkedtem a rádió mellett, átnéztem az új táviratokat, nem találtam egyetlen sürgőset sem, de mindet átadtam Vanderhousénak.

Egy ideig hallgatott. Én egy cseppet sem voltam álmos. Egyre azon morfondíroztam, milyen lények nevelhették fel Pierre Szemjonovot. A farkas nevelte embergyerek négykézláb fut, és tagolatlan hangokat ad ki. A medveember szintén. Egyáltalán a nevelés teljesen meghatározza bármely élőlény modus vivendijét. Azaz hogy nem teljesen, de döntően. Voltaképpen miért maradt a mi Mauglink két lábon járó lény? Ez meghatározott irányba tereli a töprengéseinket. Két lábon jár, szabadon használja a kezét, ez nem vele született tulajdonság, hanem a nevelés eredménye. Tud beszélni. Persze nem érti, mit mond, de nyilvánvaló, hogy az agy beszédközpontja pompásan működik... Hiszen egy hallásra megjegyyez minden szöveget! Furcsa, nagyon furcsa! Azok a nem humanoidák, amelyeket én ismerek, teljesen képtelenek így felnevelni egy embergyereket. Táplálni, idomítani – azt megtették volna. Meg tudták volna figyelni hatalmas és működő bélsatornák modelljére emlékeztető különös laboratóriumaikban – ezt is megtették volna. De meglátni benne az embert, azonosítani az emberrel, megőrizni benne az embert -aligha. Vagy talán mégis humanoidák? Semmit sem értek.

– Mindenesetre a szó legtágabb értelmében humánusok – szólalt meg váratlanul Vanderhouse. – Ha egyszer megmentették a kisgyerek életét. És zseniálisak is, mert emberhez hasonlónak fel tudták nevelni, pedig talán fogalmuk sem volt a kézről meg a lábról. Mi a véleményed, Sztasz? Tétován dörmögtem valamit, mire ő elhallgatott.

A fülkében csönd volt. A Bázis nem zavarkodott, Komov sem lépett velünk kapcsolatba: a sötét képernyőn csak az északi fény színes pászmái villóztak, olvadoztak, s áttetsző fényüknél alig lehetett észrevenni Komovot, aki tökéletesen moccanatlanul ült. A fiút pedig egyáltalán egyetlenegyszer sem sikerült felfedeznünk. De szemlátomást minden rendben ment náluk, mert a fedélzeti nagy számítógép időnként halkán kattogott és percegett, megemészte és rendszerezve az információkat, amelyeket a transzlátortól kapott. Aztán elbóbiskoltam, s ha jól emlékszem, azt álmodtam, hogy valamiféle borotvátlan és komor, nyolckarú polipok kék sportöltözékben és esernyővel járnak tanítottak, nekem meg olyan nevelhetnének támadt, hogy minduntalan hasra estem, ami rendkívül elégedetlenné tette őket. Arra riadtam fel, hogy kellemetlenül dobog a szívem. Valami történt. Vanderhouse a képernyőhöz hajolva ült, mindkét kezével belekapaszkodott a szék karfájába.

– Sztasz! – szólított halkán.

– Tessék?

– Nézd csak a képernyőt.

A felszólítás nélkül is a képernyőre meredtem, de egyelőre semmi különöset nem vettem észre. Az égi fények változatlanul fel-felvillantak, és egymásba olvadtak.

Komov is változatlan testtartásban ült, a távoli jéghegy is rózsaszínűen és zölden fénylett. Aztán megláttam.

– A hegyek fölött? – kérdeztem suttogva.

– Igen. Pontosan a hegyek fölött.

– Ez micsoda?

– Nem tudom.

– Már régóta látni?

– Nem tudom. Vagy két perccel ezelőtt vettem észre. Azt hittem, szélvihar...

Először én is azt hittem, hogy szélvihar. A hegygerinc sápadt, csipkézett vonala fölött, a színpompás északi fény háttere előtt valamiféle hosszú, vékony korbács magasodott fel – egy fekete vonal, mintha a képernyő elrepedt volna. A korbács alig észrevehetően remegett, meggörbödött, néha szinte összegömbölyödött, majd ismét kiegyenesedett, s látni lehetett, hogy nem sima, hanem göbök csomósodnak rajta, mint a bambuszrúdon. Ott meredezett a hegygerinc fölött, amely legalább tíz kilométerre húzódott tőlünk, mintha a csúcsok mögül valaki egy óriási horgászbót lengetne. A már ismert táj irreális bábszínházdíszletnek látszott a képernyőn. Valahogy természetellenes és félelmetesen nevetséges látvány volt, mintha a csúcsok fölött egy hihetetlen és gigantikus ábrázat jelent volna meg. Egyáltalán az egész felülmúlt minden méretet, volt benne valami lehetetlen, valami képzeleten túli aránytalanság.

– Ezek ők? – kérdeztem suttogva.

– Lehetetlen, hogy ez természeti jelenség legyen... – súgta Vanderhouse. – És az is lehetetlen, hogy ez mesterséges legyen.

Én is ugyanezt éreztem.

– Közölni kell Komovval – mondtam.

– Komov kikapcsolta a készülékét – válaszolta Vanderhouse. Megnézte a távolságmérőt. – A távolság nem változott. Tizennégy kilométer. Rettenetesen vibrál az az izé, egyre csak remeg. Az amplitúdója legalább néhány száz méter... Teljesen hihetetlen.

– Milyen magas? – kérdeztem dörmögve.

– Körülbelül hatszáz méter.

– Az ördögbe is – jegyeztem meg.

Vanderhouse váratlanul felpattant, és lenyomott két billentyűt: a külső vészjelzőt, amelynek felhangzásakor “mindenkinek azonnal vissza kell térni az űrhajóra“, és a belső jelzést: “mindenki a parancsnoki fülkébe!“ Aztán felém fordult, és szokatlanul szaggatott hangon vezényelte:

– Sztasz! Futás az AB órállásba! Készenléti állapot az orr MEÁ-nál. Maradj ott, és várj! Parancs nélkül semmit se tégy.

Kiugrottam a folyosóra. A kajüt ajtaja mögül fojtottan hallatszottak a gyülekezést elrendelő szaggatott csengetések – Majka rohant velem szemben, menet közben ráncigálta magára a zekéjét. A papucsát mezítlábra rántotta fel.

– Mi történt? – kérdezte már messziről álmos hangon.

Legyintettem, és lefelé zúdultam a lépcsőn, az Aktív Beavatkozás órállásába. Kissé rázott a hideg, de egyébként nyugodt voltam. Bizonyos értelemben még büszke is voltam: ritka helyzet alakult ki. Annyira ritka, hogy meg voltam róla győződve, az

úrhajó startja óta senki sem lépett be az AB órallásba – talán csak az űrrepülőterek szerelői, hogy biztonságból ellenőrizzék az automatikai

Lerogytam a karosszékbe, felvillantottam a körképernyőt, kikapcsoltam a MEÁ automatikáját, s nyomban blokkoltam a tatberendezést, nehogy a nagy felfordulásban belelőjek a nadir-ba. Aztán csavarni kezdtem a finombeállító kézi irányítóját, és a fekete hajszálkereszt mögött végigpásztáztam a tájat: rátaláltam a fogazott tetejű jéghegyre, a lóp fölött terjengő ködgomolyra, Komovra – most már állt, az északi fény beragyogta, háttal fordult felénk, és a hegyek felé figyelt... Egy kicsit feljebb. Megvan. Fekete, remegő, ostoba, teljesen elképzelhetetlen valami. Mellette egy másik, egy kissé kurtább, de szemlátomást növekszik, nyújtózkodik, hajladozik... Az ördögbe is, hogyan csinálják? Micsoda hatalmas energia kell ehhez, és miféle anyag? Pompás látvány, azt meg kell adni!... Most úgy festett, mintha egy óriási csótány rejtőzködne a hegyek mögött, és csápjait nyújtogatná onnan. Kiszámítottam a löelemeket, és úgy állítottam be a hajszálkeresztet, hogy egyetlen lövéssel mindkét célt eltaláljam. Most már csak rá kellett taposnom a pedálra...

– Halló, AB órallás – harsant fel Vanderhouse hangja.

– Itt AB órallás – válaszoltam.

– Készenléti állapot!

– Értettem, készenléti állapot!

Szerintem ment minden, mint a karikacsapás.

– Mindkét célt látod? – tudakolta közömbös hangon Vanderhouse.

– Igen. Egyetlen impulzussal mindkettőre lecsapok.

– Figyelj csak: negyven fokkal keletre ott a harmadik célpont.

A képernyőre pillantottam: valóban még egy hatalmas csáp szökkent elő, és lengedezett az északi fény halvány szikrázásában. Ez már sehogyan sem tetszett. Sikerül-e egyszerre mind a kettőt eltalálnom?! Az ördögbe is, sikerülni kell... Gondolatban elpróbáltam, hogyan is eresztem rá az impulzushullámot, s aztán két mozdulattal ráirányítom az ágyút a harmadik célpontra. Semmi baj, sikerülni fog.

– Látom a harmadik célpontot – közöltem.

– Rendben van – mondta Vanderhouse. – De azért ne heveskedj. Csak a parancsomra tüzelj.

És ha nekimegy az úrhajónak ezzel a... ezzel a térgörbülettel, akkor aztán várhatom a parancsot. Észrevehetően rázott a hideg. Összeszorítottam az öklömet, hogy összeszedjem magamat. ' Aztán megnéztem, mit csinál Komov. Pompásan megvolt. Ismét az előbbi testhelyzetben ült, oldalt fordult a gigantikus csótánynak. Azonnal megnyugodtam, annál is inkább, mert végül is felfedeztem Komov mellett a parányi fekete alakot. Még egy kissé feszélyezve is éreztem magamat.

Ugyan minek ez a pánik? Voltaképpen miért rémültünk meg így? No, rendben van, kidugta a csápjait... Nem vitatom, hatalmas csápok, sőt azt mondanám – észvesztőén óriási csápok.

Végül azonban ezek nyilvánvalóan egyáltalán nem csápok, hanem valamiféle antennák. Talán egyszerűen megfigyelnek bennünket. Mi őket figyeljük, ők meg minket. Sőt valószínűleg nem is minket figyelnek, hanem neveltjüket, Pierre Alekszandroviics Szemjonovot, hogy érzi itt magát, nem bántjuk-e...

Egyébként ha belegondolunk, a meteorelhárító ágyú szörnyű fegyver, nem is nagyon

szerettem volna itt bevetni. Más dolog a földdel egyenlővé tenni valamilyen sziklát, hogy helyet csináljunk a leszállópályának, vagy mondjuk betemessünk egy szurdokot, ha édesvízi tárolóra van szükségünk, és egészen más dolog, ha mint most, élő célpontra irányítjuk... Egyáltalán nem is tudom, alkalmazták-e a MEÁ-t, mint védelmi fegyvert. Azt hiszem, igen. Először is annak idején valahol egy teherszállító automatának elromlott a kormány szerkezete, és rá akart zuhanni a táborra – akkor fel kellett gyűjtani. Aztán tárgyaltak egy olyan esetet is, emlékszem rá, amikor egy biológiailag aktív planétán a felderítő űrhajót megtámadta a bioszféra leküzdhetetlen vonzása. .. Azaz hogy megtámadta-e vagy sem, máig sem tudjuk, de a kapitány kijelentette, hogy megtámadta, mire tüzet vezényelt az orrágyúból. Maga körül mindent felégetett, ameddig a szem ellátott, aztán amikor a szakértők kiszálltak, ő csak a vállát vonogatta. Ha jól emlékszem, a kapitányt jó időre felmentették a repülés alól... Mit is mondjak, rettenetes fegyver ez a MEÁ. A végső eszköz.

Hogy eltereljem a figyelmemet a hasonló gondolatokról, lemértem a céltávolságot, kiszámítottam a magasságát és vastagságát. A távolságról kiderült, hogy tizennégy, tizennégy és fél meg tizenhat kilométer. Magassága öt-hétszáz méter, a vastagsága körülbelül mindenütt egyenlő: a talapzatánál mintegy ötven méter, a csáp végén egy méterrel ha kevesebb. És mindegyik valóban szinte ízekből állt, akár a bambuszrúd vagy a kihúzható antenna.

Ezenfelül úgy rémlett, hogy a felületén bizonyos mozgást látok, alulról felfelé. Valamiféle perisztaltika lehetett ez, vagy talán csak a fény játéka. Megpróbáltam meghatározni a képződmények anyagát – de csak valami hülyeség jött ki. Hát igen, a mintavevő lokátorral nem tapogathattam le.. Nem tudhatjuk, hogyan fogadnák. Nem is ez a leglényegesebb. A leglényegesebb az, hogy az itteni civilizáció műszaki jellegű. Igen fejlett civilizáció. De ezt még be kell bizonyítani. Csak az az érthetetlen, miért bújtak a föld alá, miért engedték át szülőplanétájukat a csöndnek és pusztaságnak. Egyébként ha belegondolunk, minden civilizációnak más és más az elképzelése a rendezettségéről. Például a Tagorén...

– AB órallás! – csattant fel Vanderhouse hangja közvetlenül a fülem mellett, úgyhogy összerezzentem. – Jól látod a célpontokat?

– Látom a célpontokat... – kezdtem gépiesen, de elakadt a szavam: a csápok már nem hajladoztak ott a hegy fölött. – A célpontok eltűntek ... – jelentettem ki csüggedten.

– Alszol az órallásban?!

– Egyáltalán nem alszom... Az előbb még itt voltak, a saját szememmel láttam...

– Mit láttál a saját szemeddel? – érdeklődött Vanderhouse.

– A célpontokat, mind a három célpontot.

– És aztán?

– Most már nincsenek.

– Hm... – hümmögött Vanderhouse. – Furcsán zajlott le, mi a véleményed?

– Hát igen – mondtam együttérzéssel. – Nagyon furcsán. Itt voltak, aztán se szó, se beszéd, eltűntek.

– Komov jön visszafelé – közölte Vanderhouse. – Talán ő érti a történeteket.

Valóban, a különféle tokokkal megrakott Komov esetlen léptekkel – nyilván elszibbadt a lába – közeledett az űrhajó felé. Időnként hátrafordult, nyilván Pierre

Alekszandrovicstól búcsúzott, de magát Pierre Alekszandrovicstól már nem lehetett látni.

– Riadó lefújva – mondta Vanderhouse. – Hagyj ott mindent úgy, ahogy van, és rohanj a hajókonyhába, készíts valami meleg ételt és frissítőt. Gennagyij bizonyára átfázott, akár egy jégcsap. Egyébként a hangja elégedetten csengett, mi a véleményed, Majka?

Egy szempillantás alatt a konyhában termettem, és elkészítettem a forralt bort, kávét meg egy kis könnyű harapnivalót. Egyetlen szót sem szerettem volna elmulasztani abból, amit majd Komov mesél. Amikor a kis asztalkát futva betoltam a parancsnoki fülkébe, Komov még nem beszélt. Ott állt az asztalnál, dermedt arcát dörgölgette.

Az asztalon körzetünk legnagyobb és legrészletesebb térképe volt kiterítve, és Majka az ujjával bökődött rá azokra a helyekre, ahonnan a csápantennák az imént előnyúltak.

– Itt semmi sincs! – magyarázta izgatottan Majka. – Csak fagyos sziklák és száz méter mély kanyonok, vulkanikus szakadékok, de semmi jele az életnek. Egy tucatszor is elrepültem a körzet fölött. Még bozótok sincsenek.

Komov szórakozottan és hálásan bólintott felém, mindkét kezével átfogta a forralt borral teli csészét, föléje hajolt, és zajosan szürcsölni kezdte, krakogott a forró italtól, miközben nagy élvezettel fújtatott.

– A talaj sem szilárd errefelé – folytatta Majka. – Nem bírna el efféle szerkezeteket. Hiszen ez több tíz- vagy talán több százezer tonna súlyú!

– Igen – szólalt meg Komov, és nagy koppanással az asztalra rakta a csészét. – Akárhogyan van is, mindenképpen furcsa. – Erősen összedörzsölte a tenyerét. – Átfáztam, mint a kutya – közölte. Most megint egy másik Komov állt előttünk: pirosposzsgás, vörös orrú, jó szándékú, ragyogó, vidám szemű. – Furcsa ez, fiúk, nagyon furcsa. De nem ez a legfurcsább, hiszen nagyon sok furcsa dolog lehetséges idegen planétákon. – Leroskadtt a karosszékbe, és kinyújtózta a lábát. – Ma már igen nehéz engem elképeszteni.

Most négy óra alatt annyi mindent hallottam...

Egyet-mást persze ellenőriznem kell, de két alapvető tény, hogy úgy mondjam, már a felszínre bukkant. Először is a kölyök... már megtanult folyékonyan beszélni, és gyakorlatilag mindent megért, amit neki mondunk. Pedig mióta az eszébe tudja ez a fiú, soha, egyetlenegyszer sem társalgott emberekkel!

– Mit jelent, hogy folyékonyán? – kérdezte hitetlenkedve Majka. – Négyórai oktatás után folyékonyán társalog?

– Igen, négyórai oktatás után folyékonyán beszél! – erősítette meg diadalmasan Komov. – De ez csak az első tény. Másodszor pedig a fiú tökéletesen meg van róla győződve, hogy ő a planéta egyetlen lakója.

Nem értettük.

– Hogyhogy egyetlen lakója? – firtattam. – Hogy lehetne egyetlen lakó?

– A fiú tökéletesen meg van róla győződve – folytatta nyomatékosan Komov -, hogy rajta kívül ezen a planétán egyetlen értelmes bennszülött sem él.

Csönd lett. Komov felállt.

– Rengeteg munkám van még – mondta – hozzám reggel a fiú hivatalos látogatásra jön

HATODIK FEJEZET NEM EMBEREK ÉS KÉRDÉSEK

Egész éjszaka dolgoztunk. A közös kajütben felszereltünk egy rögtönzött diagnosztagepét, amelyen emócióindikátor is volt. Vanderhouseval valósággal a semmiből barkácsoltuk össze. Kis teljesítményű lett a készülék, silány minőségű, csapnivaló érzékenységű, de egy-két fiziológiai paramétert többé-kevésbé tűrhetően mutatott, ami pedig az indikátort illeti, csupán három alapvető magatartást jelzett: a világosan kifejezett negatív érzelmeket (vörös lámpa kigyullad a műszerpulton), a világosan kifejezett pozitív érzelmeket (zöld lámpa) és minden egyéb érzelmet (fehér lámpa). Mit tehattunk? Az egészségügyi szektorban ott állt a pompás diagnosztagep, de nagyon jól tudtuk, hogy a fiú a világ minden kincséért sem lenne hajlandó belefeküdni a halványfehér szarkofágba, amelynek nehéz fedele légmentesen csukódott. Egyébként kilenc órára valahogy csak elkészültünk, de ekkor teljes komolysággal ránk szakadt a kérdés: mi legyen az AB órallással?

Vanderhouse, mint az úrhajó kapitánya, aki felelős a biztonságért és sértetlenségért meg minden egyébért, határozottan ellenezte, hogy megszüntessük az öröködést. Majka, aki átüldögélte az éjszaka második felét az órallásban, természetesen abban reménykedett, hogy feltétlenül jelen lesz a hivatalos látogatáson. Ám keservesen csalódnia kellett. Kiderült, hogy a diagnosztagepét csak Vanderhouse tudja szakértelemmel kezelni. Aztán az is kiderült, hogy a diagnosztagepét, amely minden pillanatban leállással fenyegethetett, csak én tudom működőképes állapotban tartani. És végül az is kiderült, hogy bizonyos magasabb xenopszichológiai szempontok miatt Komov nem tartja kívánatosnak, hogy nő is jelen legyen, amikor először beszélgetünk a fiúval. Szó, ami szó, a dühtől sápadt Majka ismét visszamászott az órallásba, de azért megőrizte a hidegvérét. Vanderhouse nem mulasztotta el Majkára is ráakasztani a diagnosztagep csövét, úgyhogy mindnyájan meggyőződhattünk róla: az emócióindikátor működik – a vörös lámpa mindaddig égett, míg Majka el nem tűnt a folyosón. Egyébként az AB órallásban, a belső kommunikációs csatornán az erősítővel hallani lehetett, amit a közös kajütben mondanak.

Fedélzeti idő szerint kilenc-tizenötkor Komov kilépett a közös kajüt közepére, és körülnézett. Minden készen állt. A diagnosztagep működésre készen zümmögött. Az asztalon édességgel megrakott tál tündökölt: a világítást a helyi nappali fény erejére állítottuk be. Komov röviden elismételte, hogyan kell viselkednünk a kapcsolatfelvétel közben, bekapcsolta a regisztráló készüléket, és felkért bennünket, foglaljuk el helyünket. Komov meg én az ajtóval átellenben, az asztal mellé ültünk, Vanderhouse a diagnosztagep lemezére telepedett rá, és elkezdtünk várni.

Fedélzeti idő szerint kilenc negyvenkor jelent meg.

Megállt az ajtóban, bal kezével az ajtófélfába kapaszkodott, s a jobb lábát felhúzta. Bizonyára egy egész percig állt ott, sorra szemügyre vett bennünket halotti merevségű maszkiának résén át. Akkora csönd volt, hogy hallottam a lélegzését – kimért, szabad és erőteljes lélegzés, mintha egy jól szabályozott gépezet működne. Közről és az erős fényben még furcsábban festett. Minden furcsa volt rajta: a teljesen természetellenes, mégis fesztelen testtartása, a szinte lakkfényű, zöldeskék,

csillogó bőre, meg az izmok és inak aránytalan elosztása, a szokatlanul hatalmas térdkalácsok és a csodálatosan keskeny és vékony talpak. És az, hogy nem is volt olyan alacsony termetű – elérte Majka magasságát. És hogy bal kezének az ujjain nem voltak körmök. És hogy a jobb öklében egy marék friss levelet szorongatott.

Tekintete végül is Vanderhousén állapodott meg. Olyan hosszan és olyan merően nézett rá, hogy vad gondolat villant át az agyamon: lehet, hogy a kölyök kitalálta a diagnosztagep rendeltetését – amikor derék kapitányunk végül is behajlított ujjával kissé idegesen beletúrt a pofa-szakállába, és az utasítástól eltérően könnyedén biccentett.

– Fenomenális! – szólalt meg a fiú hangosan és tagoltan Vanderhouse hangján. Az indikátoron kigyulladt a zöld lámpa.

A kapitány ismét idegesen tépdeste a pofaszakállát, és behízselgően elmosolyodott. És akkor ' a fiú arca azonnal felderült. Vanderhousét egy sor pillanatonként változó, szörnyű fintorral jutalmazta. Vanderhouse homlokát kiverte a hideg veríték. Nem tudom, hogyan végződött volna az ügy, de ekkor a kölyök végül elrugaszkodott az ajtófélfától, végigcsúszott a fal mentén, és megállt a videofon képernyője előtt.

– Mi ez? – kérdezte.

– Videofon – felelte Komov.

– Igen – jegyezte meg a fiú. – Minden mozog, és semmi sem. Képek.

– Tessék, itt az ennivaló – kínálta Komov. – Akarsz enni?

– Ennivaló, külön? – kérdezte értetlenül, és odalépett az asztalhoz. – Ez ennivaló? Nem hasonlít. Talány.

– Mire nem hasonlít?

– Nem hasonlít az ennivalóra.

– De azért próbáld meg – tanácsolta Komov, és közelebb tolt a habcsókkal megrakott tálat.

Ekkor a fiú hirtelen térdre esett, kinyújtotta a kezét, és kitátotta a száját. Elképedve mindnyájan hallgattunk. A kölyök nem moccant. A szemét lehunyta. Ez mindössze néhány másodpercig tartott, aztán váratlanul lágyan a hátára zuhant, felült, és éles mozdulatokkal kiszórta maga elé az összegyűrt leveleket. Arcán ismét ritmikus rángás futott végig. Ujjainak nagyon pontos mozdulatával és rendkívül sebesen ideoda tologatta a leveleket, időnként a lábával is segített. Komov meg én felpattantunk a karosszékből, és nyakunkat nyújtogatva figyeltük mozdulatait. A levelek szinte önmaguktól furcsa és kétségtelenül szabályos kacsaringókba rendeződtek, de mégsem ébresztettek bennünk semmiféle asszociációt. Egy pillanatra a fiú szinte kővé dermedt, majd egyetlen heves mozdulattal egy halomba seperte a leveleket. Az arca megkövült.

– Értem – magyarázta -, ez a ti ennivalótok. Én nem eszem ilyet.

– Nézd csak meg, hogyan kell enni mondta Komov.

Kinyújtotta a kezét, megfogott egy habcsókot; és szándékosan lassú mozdulattal a szájához emelte, óvatosan beleharapott, és szemléltetően rágni kezdte. A fiú halotti merev arcán ideges rángás futott át.

– Nem szabad! – mondta szinte kiáltva: – Semmit sem szabad kézzel a szájba tenni. Rossz lesz!

– Próbáld csak meg – ajánlotta ismét Komov, és a diagnosztagepre pillantott, mire

elakadt a szava. – Igazad van, nem szükséges. Akkor mit csinálunk most?

A fiú a bal sarkára ült, és álmos bariton hangon bejelentette:

– Amit a tücsök mesél. Badarság. Magyarázd meg ismét: mikor mentek el innen?

– Most nehéz ezt megmagyarázni – felelte szelíden Komov. – Nagyon-nagyon fontos, hogy mindent megtudjunk rólad. Hiszen te eddig még semmit sem meséltél magadról. Amikor majd mindent megtudunk rólad, elmegyünk, ha te is úgy akarod.

– Mindent tudsz rólam – jelentette ki Komov hangján a fiú. – Tudod, hogyan keletkeztem. Tudod, hogyan kerültem ide. Tudod, miért jöttem el hozzád. Mindent tudsz rólam.

Tágra nyílt a szemem, de Komov szemlátomást egyáltalán nem csodálkozott.

– Miből gondolod, hogy mindezt tudom rólad? – kérdezte nyugodtan.

– Gondolkodtam. És kitaláltam.

– Ez fenomenális — jelentette ki nyugodtan Komov. – De ez nem egészen így van. Semmit sem tudok arról, hogyan éltél, mielőtt én megjelentem.

– Azonnal elmentek, ha mindent megtudtok rólam?

– Igen, ha te is úgy akarod.

– Akkor kérdezz – mondta a fiú. – Kérdezz gyorsan, mert én is kérdezni akarok tőled.

Az indikátorra néztem. Csak úgy odapillantottam. És egyszeriben meghűlt bennem a vér.

Az előbb még a semleges fehér lámpa égett, most pedig élénk rubinvörös színnel villogott a negatív emóciók jele. Fél szemmel azt is észrevettem, hogy Vanderhouse arca szintén riadt lett.

– Először azt meséld el, miért rejtőzködtél ilyen sokáig – mondta Komov.

– Görbületmérő – jelentette ki tagoltan a fiú, és átült a jobb sarkára. – Már régen tudtam, hogy az emberek megint eljönnek. Vártam, rosszul éreztem magam. Aztán láttam: megjöttek az emberek. Gondolkodni kezdtem és rájöttem, hogy megmondom az emberéknek: menjenek el, és megint jó lesz. Feltétlenül elmennek, de nem tudtam, mikor. Négy ember. Nagyon sok. Még egy is nagyon sok, de jobb, mint négy. Odamentem az egyikhez, és éjszaka beszélgettem vele. Talány. Akkor azt gondoltam: egy ember nem tud beszélni. Eljöttem a négy emberhez. Nagyon vidám dolog volt, játszottunk a képekkel, futottunk, mint a hullám. Ismét talány. Este láttam: az egyik külön ül. Te. Gondolkodtam és megértettem: engem vársz. Odamentem. Kotnyeles kandúr! Így történt.

Élesen és szaggatottan beszélt Komov hangján, és csak az oda nem való érthetetlen szavakat mondta azon az ízes, ismeretlen bariton hangon. Keze, ujjai egyetlen másodpercre sem nyugodtak, s ő maga is állandóan fészkelődött, de mozdulatai erélyesek és felfoghatatlanul lágyak voltak, szinte egyik testtartásból a másikba hullámozott át. Fantasztikus látványt nyújtott: a közös kajüt jól ismert falai, a sütemények vaníliaillata, minden olyan megszokott, olyan otthonos – kivéve a furcsa lilás fényt és a fényben a padlón ülő hajlékony, hullámozó és fickándozó kicsinyke szörnyeteget. És a riadt rubinvörös fényt a műszerpulton.

– Honnan tudad, hogy megint eljönnek az emberek? – kérdezte Komov.

– Gondolkodtam és kitaláltam.

– Lehet, hogy valaki mesélt neked erről?

– Kicsoda? A kövek? A nap? A bokrok? Egyedül vagyok. Én és a képeim. De ők hallgatnak. Velük csak játszani lehet. Nem. Az emberek jöttek és elmentek. – Gyors mozdulattal átrendezett néhány levelet a padlón. – Gondolkodtam és megértettem: ismét eljönnek.

– És miért volt rossz neked?

– Mert itt vannak az emberek.

– Az emberek soha senkinek nem ártanak. Az emberek azt akarják, hogy körös-körül minden jó legyen.

– Tudom-mondta a fiú. – Hiszen én is mondtam: az emberek elmennek, és minden jó lesz.

– Mit csinálnak az emberek, ami neked rossz?

– Mindent. Vannak vagy eljöhetnek, ez nekem rossz. Végképp elmennek, ez nekem jó.

A műszerpulton a vörös fény felkavarta a lelkemet. Nem bírtam tovább, és az asztal alatt csendben bokán rúgtam Komovot.

– Honnan tudtad, hogy ha azt mondd az embereknek, menjenek el, ők elmennek? – kérdezte Komov, és rám sem hederített.

– Tudtam: az emberek azt akarják, hogy körös-körül minden jó legyen.

– De hogyan tudtad meg? Hiszen soha nem beszélgettél emberekkel.

– Sokat gondolkodtam. Sokáig nem értettem. Aztán megértettem.

– Mikor értetted meg? Régen?

– Nem. Nem régen. Amikor eljöttél a tótól, megfogtam egy halat. Nagyon csodálkoztam. Valahogyan meghalt. Gondolkodni kezdtem, és megértettem, hogy feltétlenül elmentek, ha szólok nektek.

Komov beharapta az alsó ajkát.

– Egyszer elaludtam az óceán partján – kezdte Komov váratlanul. – Amikor felébredtem, láttam, hogy a nedves homokban mellettem emberi lábnyomok vannak. Gondolkodtam és megértettem: amíg aludtam, egy ember ment el mellettem. Honnan tudtad meg? Hiszen nem láttam az embert, csak a nyomait láttam. Töprengtem: az előbb még nem voltak nyomok, most már vannak nyomok, tehát addig jelentek meg, amíg aludtam. Ezek emberi nyomok, nem a hullám nyomai, nem a kő nyomai, amelyik a hegyről gördül alá. Úgy látszik, mellettem elment egy ember. Amíg aludtam, elment mellettem egy ember. Mi így gondolkodunk. De hogyan gondolkodsz te? Például idejöttek az emberek. Semmit sem tudsz róluk. De kitaláltad és megtudtad, hogy végképp elmennek, ha beszélsz velük. Hogyan gondolkodsz te?

A kölyök sokáig hallgatott – legalább három percig. Az arcán és a mellén ismét táncra perdültek az izmok. Fürge ujjai ide-oda rakosgatták a leveleket. Aztán odébb rúgta mindet, és harsány, ízes bariton hangon megszólalt:

– Ez itt a kérdés. Fel a felsudár vitorlát!

Vanderhouse görcsösen köhögni kezdett a sarokba, mire a fiú nyomban rátekintett.

– Fenomenális! – kiáltotta ugyanazon a bariton hangon. – Mindig szerettem volna tudni, miért nő hosszú haj az arcon.

Csönd lett. És váratlanul észrevettem, hogy a rubinvörös fény kialszik, és helyette a smaragdszínű gyullad ki.

- Válaszoljon neki, Jakov – kérte nyugodtan Komov.
 - Hm... – kezdte elvörösödve Vanderhouse.
 - Hogy is magyarázzam meg neked, kisleányom...
 - Gépiesen beletúrt a pofaszakállába. – Ez szép, nekem tetszik... Szerintem ez elegendő magyarázat, mi a véleményed?
 - Szép... tetszik... – ismételte a fiú. – Kis csengettyűm! – tette hozzá váratlanul gyengéden. – Nem, nem magyaráztad meg. De ez megesik. Miért csak az arcon? Miért nem az orron?
 - Az orron nem szép – magyarázta oktatóan Vanderhouse. – Beleér a szádba, amikor eszel...
 - Helyes – hagyta rá a fiú. – De ha az arcon van, és a bokrokon át megy, akkor beleakad. Nekem a hajam mindig beleakad, pedig fent van, a fejem tetején.
 - Hm – hümmögött Vanderhouse. – Látnod, én ritkán megyek át a bokrokon.
 - Ne menj át a bokrokon – jelentette ki a fiú. – Fájni fog. Amit a tücsök mesél.
- Vanderhouse nem tudott hirtelenjében mit válaszolni, de látszott rajta, hogy elégedett. Az indikátorra smaragdzöld fény világított, a fiú nyilván elfelejtkezett gondjairól, és derék kapitányunk, aki imádta a gyerekeket, kétségtelenül ellágyult. Ráadásul nyilván hízelgett neki, hogy pofaszakállá, amely mind ez ideig többé-kevésbé lapos élcelődések tárgyául szolgált, most ilyen fontos szerepet játszik a kapcsolatfelvételnél. De ekkor rá került a sor. A kölyök váratlanul a szemem közé nézett, és nekem szegezte a kérdést:
- Este?
 - Hogyhogy én? – kérdeztem zavartan és éppen ezért támadóan.

Komov nyomban nyilvánvaló elégedettséggel bökött a lapockám közé.

- Kérdezek tőled valamit – jelentette be a fiú.
- Téged is mindig kérdeztelek. De te féltél. Egyszer majdnem elpusztítottál – sisteregtél, dudáltál, és levegővel oldalba vágta. Egészen a halmokig szaladtam. Mi az a nagy, meleg csupa fény, ami simává teszi a földet?
- Gépek – mondtam, és megköszörültem a torkomat. – Kiberek.
- Kiberek – ismételte a fiú. – Élnek?
- Nem – mondtam. – Ezek gépek. Mi csináltuk őket.
- Ti csináltátok? Ilyen nagyokat? És mozognak is? Fenomenális! De hiszen ezek nagyon nagyok!
- Vannak még nagyobbak is – mondtam.
- Még nagyobbak?
- Sokkal nagyobbak – szólt közbe Komov.
- Nagyobbak, mint a jéghegy.
- És azok is mozognak?
- Nem – felelte Komov. – De gondolkodnak.

Komov elkezdte magyarázni, milyenek is azok a kibernetikus gépek. Nagyon nehéz volt eligazodnom a fiú lelki világában. Ha abból a feltételezésből indulunk ki, hogy a lelki mozgások többé-kevésbé testi mozgásokban is kifejeződnek, akkor azt lehetett mondani, hogy a fiú tökéletesen elképedt, ide-oda ficánkolt a kajüt közepén, akárcsak Tom Sawyer kandúrja, amelyik Fájdalom balzsamot ivott. Amikor Komov elmagyarázta neki, miért nem lehet az én kiberjeimet sem élőknek, sem halottnak

tekinteni, a fiú felmászott a kajüt mennyezetére, és onnan csüngött le ernyedten, tenyerével és talpával tapadva a műanyag falhoz. A közlésre, hogy vannak olyan gépek, olyan gigantikus gépek, amelyek gyorsabban gondolkodnak, mint az emberek, gyorsabban számolnak, mint az emberek, milliószor gyorsabban válaszolnak a kérdésekre, mint az emberek, a fiú gombócba gömbölyödött, majd kinyúlt, kiröppent a folyosóra, és egy pillanat múlva ismét a lábunk elé viharzott, zihálva lélegzett, hatalmas, elsötétülő szemével kétségbeesetten hunyorgott. Se azelőtt, se azóta nem találkoztam ilyen hálás publikummal. A műszerpulton csak úgy vakított a smaragdzöld lámpa, akár a macska szeme, Komov pedig csak beszélt, beszélt, pontos, világos, igen egyszerű mondatokkal, nyugodt, kimért hangon, s időnként közbeszúrt egy-egy érdekfeszítő megjegyzést: “Erre majd még részletesen kitérünk“, vagy: “Ez voltaképpen sokkal bonyolultabb és érdekesebb, de te most még nem tudod, mi az a hemosztatika.“ Komov alig fejezte be, a fiú máris felugrott a karosszékre, hosszú, inas karjával átkarolta a térdét, és megkérdezte:

- Azt meg lehet úgy csinálni, hogy én beszélek, és a kiberék hallgatnak rám?
- Te már meg is csináltad – jelentettem ki.

A fiú nesztelenül, akár az árnyék, az asztalra támaszkodott, elibém.

- Mikor?
- Ugráltál előttünk, és a legnagyobb kiber, Tomnak hívják, megállt, és megkérdezte tőled, milyen utasításaid vannak.
- Miért nem hallottam a kérdést?
- Láttad a kérdést. Emlékszel, vörös lámpa világított rajta. Ez volt a kérdés. Tom a maga módján tette fel a kérdést.

A fiú a padlóra hengeredett.

- Fenomenális! – mondta halkán, nagyon halkán, az én hangomon. – Micsoda játék! Fenomenális játék. Diótörő.
- Mi az, hogy diótörő? – kérdezte váratlanul Komov.
- Nem tudom – válaszolta türelmetlenül a fiú. – Egy szó. Jólesik kimondani. Kotnyeles kandúr. Diótörő.
- Honnan ismered ezeket a szavakat?

– Emlékszem rájuk. Két nagy kedves ember. Sokkal nagyobbak, mint ti... Fel a felsudár vitorlát! Diótörő... Amit a tücsök mesél. Mary! Mary! A tücsök enni kér! Őszintén bevallom, a hideg végigfutott a hátamon, Vanderhouse is elsápadt, s a pofaszakálla lekonyult. A fiú ízes bariton hangon kiabálta ezeket a szavakat: ha az ember behunyja a szemét, maga előtt látja az életvidám, magas férfit, a rettenthetetlen, erős és jóságos férfit... Aztán a fiú hanglejtésében valami megváltozott, és kimondhatatlan gyengédséggel susogta:

- Kiscicám, kis bogaram... – És hirtelen kedves női hangon: – Kis csengettyűm! Ismét nedves vagy...

Elhallgatott, és ujjával az orrát kopogtatta.

- Mindenre emlékszel? – kérdezte kissé megváltozott hangon Komov.
- Persze hogy emlékszem – válaszolta Komov hangján. – Miért, te nem emlékszel mindenre?
- Nem – felelte Komov.
- Ez azért van, mert nem úgy gondolkodsz, mint én -jelentette ki magabiztosan. – Én

mindenre emlékszem. Ami körülöttem történt, akár milyen régen volt is, én nem felejttem el. És amikor elfelejttem, csak gondolkodnom kell egy kicsit, és minden eszembe jut. Ha érdekel, akkor később mesélek neked. De most arra felelj: mi van odafent? Tegnap azt mondtad, hogy csillagok. Mik azok a csillagok? Fönről víz esik. Néha nem akarom, mégis esik. Honnan jön? És honnan jönnek az úrhajók? Nagyon sok kérdés, de sokat gondolkodtam. Annyi sok felelet van, hogy semmit sem értek. Nem, nem így van. Sok különféle válasz van, de mindegyik összekeveredik, akár a levelek... – Összevissza kupacba halmozta a leveleket a padlón. – Elfedik egymást, zavarják egymást. Válaszolsz?

Komov mesélni kezdett, és a fiú ismét ide-oda dobálta magát, repesett a lelkesedéstől. A szemem káprázni kezdett, hunyorogtam, és arra gondoltam, hogy a bennszülöttek vajon miért nem magyarázták meg neki ezeket a kézenfekvő tényeket; és hogyan sikerült ilyen ravaszul ekkora tudatlanságban tartani, hogy még csak nem is sejti a létezésüket; és hogyan tud a fiú mindenre ilyen pontosan visszaemlékezni, amit gyerekkorában hallott; és hogy ez voltaképpen milyen szörnyűséges – különösen az, hogy semmit sem ért abból, amit megjegyzett.

Ekkor Komov váratlanul elhallgatott, és az orromat megcsapta a szalmiákszesz szűrős szaga, mire kinyitottam a szememet.

A fiú már nem volt ott a közös kajütben, csupán egy gyenge, egészen áttetsző fantom olvadozott sebesen a szétszórt levelek fölött. És a távolban halkán kattant a fedélzeti nyílás zárja. Majka hangja nyugtalanul érdeklődött a belső kommunikációs rendszeren:

– Hová illant el? Történt valami?

Komovra pillantottam. Ő zajosan dörzsölte a tenyerét, és töprengve mosolygott.

– Hát igen! – szólalt meg. – Érdekesen alakul a helyzet... Maja! – szólt. – A csápok megjelentek?

– Nyolc darab -jelentette Majka. – Csak most tűntek el, egyébként az egész hegygerinc hosszúságában meredeztek, színesek voltak, sárgák, zöldek... Készítettem néhány felvételt.

– Bravó – dicsérte meg Komov. – Most arra figyeljen, Maja, hogy a következő találkozásnál maga is jelen lesz... Jakov, szedje össze a regisztrációs adatokat, és jöjjön be hozzám. Maga pedig, Sztasz... – Felállt, és a sarokba indult, ahol a videofonográf állt. – Tessék, itt a kazetta, Sztasz, továbbítsa az egészet sürgős impulzusokkal a Központba. A másodpéldányt én veszem magamhoz, még ki kell elemeznem... Hol is láttam a vetítőt? Persze, itt van. Azt hiszem, van még három-négy óránk, aztán ismét, megjelenik ... Hogy el ne felejtsem, Sztasz! Nézze meg egyúttal a rádiótávíratokat is. Ha van köztük valami fontos... Csak a Központból vagy a Bázisról vagy személy szerint Gorbovszkijtől vagy Mbogától...

– Megkért, hogy szóljak – mondtam és felálltam. – Még beszélnie kell Mihail Albertoviccsal.

– Persze, persze! – Komov arca bűnbánó lett. – Tudja, Sztasz, ez nem egészen törvényes dolog... Legyen olyan jó, a jelentést egyszerre két csatornán továbbítsa: nemcsak a Központnak, hanem a Bázisnak is, személy szerint és bizalmasan Szidorovnak. Az én felelősségemre.

– A magam felelősségére, is megtehetem – dohogtam már az ajtón kívül.

Alighogy beléptem a parancsnoki fülkébe, beraktam a kazettát az automatába, bekapcsoltam a továbbító adagolót, s átnéztem a rádiótáviratokat. Most alig érkezett néhány – mindössze három; a Központ szemlátomást intézkedett. Az egyik távirat az Információbankból érkezett, és csupa számot közölt, a görög ábécét megkülönbéztetve, amelyeket csak akkor láttam, amikor a nyomdagépet beigazítottam. A második távirat a Központból jött: Bader továbbra is makacsul kérte, közöljük az előzetes elképzeléseinket a bennszülöttek lakóhelyének lehetséges zónáiról, valamint a küszöbönálló találkozás feltételezett típusainak a leírását Bülow osztályozása szerint és más efféléket. A harmadik táviratot a Bázisról kaptuk, Szidorovtól: Szidorov hivatalosan kérte Komovot, közölje, milyen sorrendben szállítsák a kért berendezéseket a kapcsolat zónájába. Megerőltettem az agyamat, és úgy döntöttem, hogy az első táviratra Komovnak nincs szüksége; a harmadikat nem illendő Mihail Albertovics előtt átadni; ami pedig Badert illeti, a távirata hadd heverjen egy darabig. Miféle előzetes elképzeléseink lehetnek itt?

Félóra múlva a közvetítő automata jelezte, hogy a továbbítást befejezte. Kiszedtem a kazettát, felkaptam a két táviratot, és Komovhoz indultam. Amikor beléptem, Komov és Vanderhouse éppen a vetítő előtt ültek. A képernyőn villámként cikázott a kölyök, s feltűnt a mi feszült arcunk is. Vanderhouse egészen közel hajolt a képernyőhöz, az asztalra könyökölt, és összeszorított öklébe markolta pofaszakállát.

– ... hirtelen hőmérséklet-emelkedés – motyogta. – Eléri a negyvenhárom fokot... Most figyeljen az encefalogramra, Gennagyij... Itt van, nézze a Peters-görbét, ismét megjelent...

Az asztalon a diagnosztagep szalagjai heverték kiterítve, és már rengeteg szalag hanyódott szanaszét a padlón és a heverőn.

– Aha... – jelentette ki elábrándozva Komov, miközben ujjával a szalagon mutatott valamit.

– Aha... Egy pillanat, mi is történt ekkor?

Megállította a vetítőt, megfordult, hogy felvegye az egyik szalagtekercset, s ekkor észrevett engem.

– Nos? – mondta elégedetlenül.

Leraktam eléje a rádiótáviratokat.

– Mi ez? – kérdezte türelmetlenül. – Aha...

– Átfutotta az Információbankból érkező papírlapot, felnevetett és félredobta. – Ez nem az igazi – mondta. – Egyébként honnan is tudnák...

– Aztán egy pillantást vetett Szidorov táviratába, és rám tekintett. – Elküldte neki?

– Igen – feleltem.

Rendben van, köszönöm. A nevemben fogalmazzon meg egy táviratot, hogy a berendezésekre egyelőre nincs szükség, csak ha ismét kérjük.

– Értettem – mondtam és kimentem.

Megfogalmaztam és továbbítottam a táviratot a Bázisra, aztán elhatároztam, hogy megnézem, mit csinál Majka. Komor volt, a finombeállítót tekergette nagy figyelmesen. Ha nem tévedek, azt gyakorolta, hogyan lehet egymástól távol ál-, ló célpontokra beprogramozni az ágyút.

– Reménytelen ügy – jelentette ki, amikor észrevett. – Ha egyszerre törnek ránk, nekünk befellegzett. Egészen egyszerűen nem lesz elég időnk.

– Először is növelni lehet a szóródási szöveget – mondtam, és odaléptem hozzá. – A hatékonyság persze három nagyságrenddel csökken, vagy négyvel, de azért be lehet fogni a látóhatár egynegyedét, és itt nincsenek nagy távolságok... Másodszor pedig, valóban azt hiszed, hogy ránk törnek?

– És te?

– Nem úgy fest a helyzet...

– Ha nem úgy fest a helyzet, akkor miért ülök itt?

Leültem a karosszéke mellé a padlóra.

– Bevallom őszintén, hogy nem tudom – mondtam. – Mindegy, a megfigyelést nem szabad abbahagyni. Ha egyszer a planéta biológiailag aktív, akkor végre kell hajtani az utasításokat. Hiszen nem engedik, hogy az őrfelderítőt kiküldjük...

Hallgattunk.

– Sajnálod őt? – kérdezte váratlanul Majka.

– Nem is tudom – válaszoltam. – Miért sajnálnám? Inkább azt mondanám, hogy félek. De sajnálni... Voltaképpen miért kellene sajnálnom? Vidám, eleven... egyáltalán nem szájalomra méltó.

– Nem erről beszélek. Nem tudom, hogyan fogalmazzam meg... Csak hallgattam a beszélgetést, és valahogy émelyegtem attól, ahogyan Komov bánt vele. Hiszen egyáltalán semmibe veszi a fiút...

– Mit jelent az, hogy semmibe veszi? Komovnak fel kell vennie a kapcsolatot. Meghatározott stratégia szerint jár el... Hiszen te is tudod, hogy a fiú nélkül nem vehetjük fel a kapcsolatot...

– Tudom, tudom. Talán éppen emiatt émelygek. A kölyök semmit sem tud a bennszülöttekről... Vak eszköz!

– Hát erről nem vagyok meggyőződve – mondtam. – Szerintem téged elfogott az érzelgősség. Hiszen ő mégsem ember. Bennszülött. És megpróbáljuk felvenni vele a kapcsolatot. És ennek érdekében mindenféle akadályt le kell győznünk, megkell oldanunk minden rejtélyt... Józanul kell mindent mérlegelnünk, gyakorlatiasan. Az érzelmekre itt nem lehetünk tekintettel. Ő sem érez irántunk valami nagy szeretetet, ezt meg kell nyíltan vallanunk. És nem is érezhet. Végül is mi a kapcsolatfelvétel? Két stratégia összecsapása.

– Ó, milyen unalmasán beszélsz – mondta Majka. – Szárazon. Neked nem való más, csak programokat összeállítani. Igazi kibertechnikus vagy.

Nem sértődtem meg. Láttam, hogy voltaképpen nincs ellenérvem, s éreztem, hogy Majkát valóban gyöttri valami.

– Megint előérzetek gyötörnek téged – mondtam. – Pedig nagyon is jól tudod, hogy a fiú az egyetlen szál, amely összeköt bennünket ezek kel a láthatatlan lényekkel. Ha neki nem tetszünk meg, ha nem hódíthatjuk meg...

– Hát éppen ez az – tiltakozott Majka. – Éppen ez a lényeg. Komov bármit mond, bármit tesz, rögtön érezni: csak egy dolog érdekli – a kapcsolatfelvétel. Mindent a vertikális fejlődés zseniális eszméje szolgálatába állít.

– Hogyan kellene viselkednie? – kérdeztem.

Majka vállat vont.

– Nem tudom. Talán úgy, mint Jakovnak... Mindenesetre közületek csak Jakov beszélt emberségesen vele.

– No hát tudod... – válaszoltam kissé sértődötten. – Kapcsolatfelvétel pofaszakáll szinten, nem mondom, egyébként...

Hallgattunk, fújtunk egymásra. Majka fokozott buzgalommal tekerte a finombeállítót, és a fekete hajszálderesztet a hegygerinc havas csipkéire irányította.

– De igazán, Majka – böktem ki végül. – Igazán nem akarod, hogy a kapcsolat létrejöjjön?

– Dehogynem, bizonyára akarom – felelte Majka minden lelkesedés nélkül. – Te magad láttad, mennyire megörültem, amikor megértettük hogyan kapcsolódnak a dolgok... De ahogy most végighallgattam ezt a beszélgetést... nem tudom. Talán azért van ez így, mert még soha nem vettem részt kapcsolatfelvételben ... Nem így képzeltem el.

– Nem, nem ez itt a lényeg – feleltem. – Sejttem én, hogy mi történt veled. Azt gondolod, hogy ez a kölyök: ember...

– Hiszen te is ezt mondtad – válaszolta Majka.

– Nem, hallgass csak végig. Neked egyre csak az emberi vonások tűnnek fel. De közelítsd meg a másik oldalról is. Most ne is beszéljünk a fantomokról meg a mimikrikről. Mi a közös vonása velünk? Bizonyos mértékben a külseje, az, hogy két lábon jár. Meg a hangszálak... És még? Az izomzata sem hasonlít a miénkre, ez pedig a génekből ered... Téged csak az zavar meg, hogy a fiú tud beszélni. Valóban pompásan beszél... De hát végül is ez mégsem emberi vonás! Egyetlen ember sem képes négy óra alatt megtanulni folyékonyan beszélni. És itt nem is a szókészletről van szó, meg kell tanulnia a hanglejtést, a kifejezéseket... Ördögfióka ez, ha tudni akarod! Nem ember. Mesteri utánzat. Gondolj csak bele: visszaemlékezik a csecsemőkorára, ki tudja, hátha még arra is emlékezik, ami az anyja méhében történt vele... Vajon ez emberi vonás? Láttál már valaha androidokat? Nem láttál, persze, de én láttam.

– És aztán? – firtatta komoran Majka.

– Ideális androidot csak emberekből lehet felépíteni. Akkor aztán szuperész lesz, szupererő, szuperérzelem, amit csak akarsz, minden szuper, ebben az értelemben szuperember, de nem ember...

– Azt akarod mondani, hogy a bennszülöttek robottá változtatták? – kérdezte Majka, és erőltetetten mosolygott.

– Ugyan, dehogy – mondtam bosszúsan. – Csak arról akarlak meggyőzni, hogy a fiúban minden emberi vonás csak esetleges, csupán az alapanyag tulajdonsága... és hogy nem kell akkora érzelmeskedést csapni körülötte. Vedd úgy, hogy ezekkel a színes csápokkal társalogsz...

Majka váratlanul vállon ragadott, és halkán megszólalt:

– Nézd csak, visszajött!

Felálltam, és a képernyőre pillantottam. A lép felől egyenesen az úrhajó irányába, gyorsan kapkodva a lábát, ahogy csak a tüdeje bírta, rohant a csapott vállú kis alak. Kurta fekete, lila árnyéka előtte gomolygott a talajon, feje búbján a piszkos hajcsimbók vörösen fénylett. A fiú visszajött. A fiú rohant, Hosszú karjaival a hasához valamiféle fonott kosarat szorított, amely színültig kővel volt megrakva. Bizonyára igen nehéz volt a kosár.

Majka bekapcsolta a belső kommunikációs rendszert.

- AB órallás Komovnak – szólalt meg harsányan. – A fiú közeledik.
- Értettem – válaszolt azonnal Komov. – Jakov, mindenki a helyére... Popov, váltsa fel Glumovát az AB óralláson. Maja, a közös kajütbe.

Majka kelletlenül feltápáskodott.

- Menj csak, menj csak – biztattam. – Nézd meg közelebbről, te bánatfazék.

Majka dühösen fújt egyet, és lerohant a lépcsőn. A helyére ültem. A fiú már egészen közel járt. Most meglassította futását, és az úrhajóra pillantott, s ismét az az érzésem támadt, mintha pontosan a szemembe nézne.

És ekkor megláttam: a hegyerinc fölött, a sűrű-lila égen szinte a semmiből jelentek meg a szörnyű csótányok szörnyű csápjai. Mint az előző alkalommal, most is lassan hajladoztak, remegtek, összehúzódtak. Hatot számláltam össze.

- AB órallás! – hívott Komov. – Hány csáp van a látóhatáron?

- Hat – feleltem. – Három fehér, két vörös és egy zöld.

- No látja, Jakov, szigorú szabályszerűség – jelentette ki Komov. – A fiú megjelenik nálunk, és a csápok is feltűnnek.

Vanderhouse fojtott hangon válaszolt:

- Becsülöm az éleselméjűségét, Gennagyij, de azért egyelőre feltétlenül szükségesnek tartom az örökösödést.

- Jogában áll – válaszolt kurtán Komov. – Maja ide üljön.

Jelentettem:

- A fiú eltűnt a holttérben. Egy kövekkel meg rakott jókora kosarat cipel magával.

- Értem – mondta Komov. – Kollégák, felkészülni!

Csupa fül lettem, s erősen összereztem, amikor a belső kommunikációs rendszerben dübörgés hangzott fel. Nem fogtam fel azonnal, hogy a fiú borította ki a padlóra a köveit. Hallottam zihálását, és hirtelen egy egészen kisgyermekhang szólalt meg:

- Mama! – Aztán megint: – Mama! Aztán felhangzott a már jól ismert gyereksírás. Valami régi emléktől egész bensőm összerándult, s abban a pillanatban tudtam, mi történt: a fiú meglátta Majkát. Alig egy fél percig tartott az egész; a sírás abbamaradt, és ismét feldübörögtek a kövek. Majd Komov hangja szólalt meg gyakorlatiasan:

- Ez itt a kérdés. Miért érdekel minden? Körös-körül. Miért vannak állandóan kérdéseim? Hiszen ez nekem rossz. Az egész testem beleborzad. Sok kérdés van. Naponta tíz kérdés, naponta húsz kérdés. Igyekszem menekülni: futok, egész nap futok vagy úszom, de nem segít. Akkor gondolkodni kezdek. Néha megjön a válasz. Akkor jó nekem. Néha sok válasz jön, és nem tudok választani. Ez rossz. Néha nem jön válasz. Ez baj. Nagyon borzongok. Talány. Először úgy gondoltam, a kérdések belülről jönnek. De gondolkodtam és megértettem: ami belülről jön, az mind jó nekem. Tehát a kérdések kívülről jönnek? Ugye? Én is gondolkodom, akárcsak te. De hát akkor hol vannak a kérdések, hol függenek, hol bújnak meg?

Szünet. Aztán ismét felhangzott Komov hangja – a valódi Komové. Nagyon hasonlított az előbbi hangra, csak nem beszélt olyan szaggatottan, és a hangja nem csengett olyan élesen. Egyébként meg lehetett őket különböztetni, ha az ember tudta, hogy miről van szó.

- Már most válaszolhatnék a kérdésedre – mondta elnyújtottan Komov. – De nem akarok tévedni. Attól félek, hogy helytelenül vagy nem pontosan felelek neked. Ha

majd mindent megtudok rólad, akkor hibátlanul tudok neked válaszolni.

Szünet. Feldübörögtek és nyikorogtak a padlón ide-oda tologatott kövek.

– Részlet – szólalt meg a fiú. – Még egy kérdés. Honnan jönnek a válaszok? Arra készíted, hogy gondolkodjam. Mindig azt hittem: ha van válasz, akkor ez jó, ha nincs válasz, akkor ez baj. Elmondtad, te hogyan gondolkodsz. Én is emlékeztem és visszaemlékeztem, hogy én is gyakran így gondolkodtam, és gyakran jön a válasz. Most már tudom, hogy jön a válasz. Így csinállok helyet a köveknek. Ilyet, ni! (“Kosarat” – segítette ki Komov.) Igen, kosarat. Egyik vessző belefönődik a másikba, a második a harmadikba, a harmadik és így tovább, és megvan a... kosár. Tudom, hogyan, de én sokkal többször gondolkodom – ismét feldübörögtek a kövek -, és a válasz készen van. Van egy rakás vessző, és hirtelen készen van a kosár. Miért?

– Erre a kérdésre is csak akkor tudok válaszolni – mondta Komov -, ha már mindent tudok rólad.

– Akkor tudj meg mindent! Tudj meg mindent, minél előbb! Miért nem tudsz mindent? Én magam mondom el. Volt egy úrhajó, csak sokkal nagyobb, mint a tiéd, most már kicsi, de igen nagy volt. Ezt te is tudod. Aztán ilyen lett.

A belső kommunikációs rendszeren recsegés-ropogás és csattanás hallatszott, s most már elkeseredetten, elviselhetetlenül magas hangon felsivített egy kisgyerek. És a sivalkodáson, az elhalkuló ropogásokon és zuhanásokon, széttörő üvegcsörömpölésen át elhaló férfihang hörögte: – Mary... Mary... Ma-ry... A gyerek zokogott, elcsukló hangon sírt, és egy ideig semmi mást nem lehetett hallani. Aztán valamiféle surrogás hangzott fel, elfojtott nyögés. Valaki mászott a törmeléssel és cserepekkel teli padlón, valami csörömpölve gurult. És egy rettenetesen ismerős női hang nyögte:

– Sura... Hol vagy, Sura?... Nagyon fáj... Mi történt? Hol vagy? Semmit sem látok, Sura... Válaszolj már, Sura! Rettenetesen fáj! Segíts! Semmit sem látok...

És mindez a szünni nem akaró csecsemősíráson át hangzott fel. Aztán az asszony hangja elcsendesedett, kis idő múltán a kisgyerek is elcsitult. Fellélegeztem, és felfedeztem, hogy az öklömet összeszorítom, a körmeim mélyen belevágódnak a tenyerembe. Az állkapcsom is szinte elzsibbadt.

– Sokáig így volt – mondta ünnepélyesen a fiú. – Belefáradtam a kiabálásba. Elaludtam.

Amikor felébredtem, sötét volt, akárcsak korábban. Fáztam. Éhes voltam. Nagyon akartam enni, meg hogy meleg legyen, és végül úgy lett. A belső kommunikációs rendszerből valóságos hangkavalkád zúgott elő – teljesen ismeretlen hangok. Egyre erősödő, egyhangú zúgás, sűrű kattogás, visszhangra emlékeztető öblös bugás, s a hallhatóság határán mozgó mély dörmögés; sivítás, csikorgás, zörömbölés, érces hangú ütések, rezgés... Mindez sokáig tartott, néhány percig. Aztán egyszerre minden elcsendesedett, és a fiú kissé elfulladva megszólalt:

– Nem. Így nem lehet elmesélni. Így annyi ideig mondom, ameddig élek. Mit csináljak?

– Enni adtak? Megmelengettek? – kérdezte nyugodt hangon Komov.

– Minden úgy lett, ahogy akartam. És azóta is mindig úgy van, ahogyan akarom. Amíg meg nem érkezett az első úrhajó.

– És ez mi volt? – érdeklődött Komov, és véleményem szerint igen ügyesen utánozta azt a hangzavart, amit az imént hallottunk.

Szünet.

– Aha, értem – mondta a fiú. – Nem jól csinálod, de én megértettelek, de nem tudok válaszolni. Hiszen neked sincs rá szavad, hogy megnevezd. Pedig te több szót ismersz, mint én. Adj nekem szavakat. Már sok értékes szót adtál, de ezek nem azok.

Szünet.

– Milyen színű volt? – kérdezte Komov.

– Semmilyen. A szín csak akkor van, ha szemmel nézed. Ott nem lehet szemmel nézni.

– Hol ott?

– Nálam. Mélyen. A földben.

– Milyen a tapintása?

– Pompás! Kotnyeles kandúr! Nagyon jó! És jó volt, amíg nem jöttek az emberek.

– Ott alszol? – folytatta a kérdezősködést Komov.

– Mindent ott csinállok. Alszom, eszem, gondolkodom. Csak játszani játszom itt, ha a szememmel is akarok nézni. Olyan, mint a vízben, csak szorosabb a hely.

– De hát a vízben nem lehet lélegezni – jegyezte meg Komov.

– Miért nem lehet? Lehet. És játszani is lehet. Csak szoros a hely.

Szünet.

– Most már mindent tudsz rólam? – firtatta a fiú.

– Nem – jelentette ki határozottan Komov. – Semmit sem tudtam meg rólad. Hiszen látod, hogy nincsenek meg a közös szavaink. Talán neked vannak saját szavaid?

Szavak... – ismételte lassan a fiú. – Ez az, amikor mozog a száj, és aztán a fülemmel hallom. Nem. Ez csak az embereknél van így. Tudtam, hogy vannak szavak, mert emlékszem rájuk. Fel a felsudár vitorlát! Ez micsoda? Nem tudom, de most már tudom, mire kell a sok szó. Eddig nem tudtam. Jó volt beszélni. Játék volt.

– Most már tudod, mit jelent az a szó, hogy óceán – mondta Komov. – De az óceánt már eddig is láttad. Hogyan nevezted? Hallgatlak.

– Mit hallgatsz? Minek? Megmondtam a nevét, de így nem lehet hallani. Csak belülről.

Talán meg tudnád mutatni? – kérdezte Komov. – Vannak köveid, vesszőid...

A kövek meg vesszők nem arra valók, hogy mutogassunk velük – jelentette ki a fiú, úgy tetszett, haragosan. – A kövek meg vesszők arra valók, hogy gondolkodjam. Ha van egy nehéz kérdés, akkor előveszem a köveket meg a vesszőket. Ha nem tudom a kérdést, akkor a leveleket. Itt sok ilyesmi van. Víz, jég, ez nagyon jól olvad, éppen ezért... – A fiú elhallgatott. – Nincs rá szó – közölte aztán. – Sok ilyesmi van itt. Haj... és sok minden, amire nincs szó. De ez csak ott van nálam.

Elnyújtott, nehéz sóhaj hallatszott. Szerintem Vanderhouse sóhajtott. Majka váratlanul megkérdezte:

– És amikor az arcodat mozgatod? Az micsoda?

– Mama... – mondta a fiú gyöngéd, hízelgő hangon. – Az arc, a kéz, a test – folytatta most már Majka hangján -, ezek is gondolkodásra valók. Sok ilyesmi van. Sokáig tart, amíg megnevezem mindet.

Szünet.

– Mit csináljak? – kérdezte a fiú. – Kigondoltad?

– Kigondoltam – válaszolta Komov. – Elviszel engem magadhoz. Megnézem, és egyszerre

sok mindent megértetek. Talán mindent.

– Erről gondolkodtam én is. Tudom, hogy el akarsz jönni hozzám. Én is akarom, de nem tehetem. Ez itt a kérdés. Ha akarok valamit, akkor meg is tehetem. De nem az emberekkel. Nem akarom, hogy legyenek, és mégis vannak. Azt akarom, hogy gyere el hozzám, de nem tehetem. Az emberek bajt jelentenek.

– Értem – mondta Komov. – Akkor téged viszlek el magamhoz. Akarod?

– Hová?

– Magamhoz. Oda, ahonnan idejöttem. A Földre, ahol az emberek élnek. Ott is mindent

megtudhatok rólad, és eléggé gyorsan.

– De hiszen az messze van – szólalt meg a fiú. – Vagy nem értettelek meg?

– Igen, az nagyon messze van – felelte Komov. – De az én úrhajóm...

– Nem! – jelentette ki a fiú. – Nem értesz engem. Én nem mehetek el messzire. Még nem nagyon messze sem mehetek, de nagyon messze egyáltalán nem mehetek. Egyszer a jégtáblákon játszottam. Elaludtam. Arra ébredtem fel, hogy félek. Nagyon-nagyon, rettenetesen féltem. Még kiabáltam is. Töredék! A jégtábla elúszott, és én csak a hegyek csúcsát láttam. Azt gondoltam, hogy a tenger elnyelte a földet. Aztán persze visszajöttem. Nagyon akartam, és a jégtábla azonnal visszajött a parthoz. De most már tudom, hogy nem mehetek nagyon messzire. És nemcsak féltem. Rosszul voltam. Mint az éhségtől, de sokkal rosszabb volt. Nem, én nem mehetek el hozzád.

– No jól van – jelentette ki erőltetett vidám hangon Komov. – Bizonyára már unalmas válaszolgatni a kérdéseimre. Tudom, hogy szeretsz kérdéseket feltenni. Kérdezz, most én felelek.

– Nem – mondta a fiú. – Nekem sok kérdésem van. Miért esik le a kő? Mi az a forró víz? Miért van tíz ujj a kézen, amikor a számoláshoz csak egy kell? Sok kérdésem van, de most nem kérdezek. Most rossz nekem. Nem jöhetsz el hozzám, én nem mehetek el hozzád, nincsenek szavak. Egyszóval nem tudsz meg rólam semmit. Talány! Tehát nem mehetsz el. Kérlek, gondolkodj, mit lehet csinálni. Ha te magad nem tudsz gyorsan gondolkodni, akkor gondolkozzanak a gépeid egymilliószor gyorsabban. Most elmegyek, Nem lehet gondolkodni, amikor beszélgetek. Gondolkozz gyorsabban, mert nekem rosszabb, mint tegnap. És tegnap rosszabb volt, mint tegnapelőtt.

A padlón feldübörgött egy végighengeredő kő. Vanderhouse elnyújtottan és mélyen ismét felsóhajtott. S mire felocsúdott, a fiú már viharként száguldott az építési területen át a halmok felé. Láttam, amikor átszökkent a leszállópályán, és egyszerre eltűnt, mintha itt sem járt volna. És ebben a pillanatban mintegy parancsszóra eltűntek a színes csápok is a hegyerinc fölött.

– Hát ez a helyzet – jelentette ki Komov. – Nincs mit tenni. Jakov, kérem, küldjön rádiótáviratot Szidorovnak, szállítsák ide a készüléket. Már látom, hogy mentoszkóp nélkül nem boldogulunk.

– Rendben van – felelte Vanderhouse. – De szeretném felhívni a figyelmét, Gennagyij, hogy... Az egész beszélgetés alatt az indikátoron egyetlenegyszer sem gyulladt ki a zöld lámpa.

- Láttam – válaszolta Komov.
- De ez nem egyszerűen negatív emóciótartalom, hanem világosan megfogalmazott negatív emóciók...

Komov válaszát nem hallottam.

Egész este és fél éjszaka ott üldögéltem az őrállásban. A fiú sem este, sem éjszaka nem jelentkezett. A csápok sem másztak elő. És Majka sem.

HETEDIK FEJEZET KÉRDÉSEK ÉS KÉTSÉGEK

Reggelinél Komov igen beszédesnek mutatkozott. Szerintem éjszaka le sem hunyta a szemét, teljesen kivörösödött mindkét szeme, az arca beesett, de vidám volt és izgatott. Teleitta magát erős teával, és kifejtette előzetes elképzeléseit és következtetéseit.

Szavaiból most egyértelműen az derült ki, hogy a bennszülöttek a kisfiú szervezetét gyökeresen átalakították. Rendkívül bátor és hozzáértő kísérletezőnek bizonyultak: megváltoztatták a fiú fiziológiáját és részben az anatómiáját, hihetetlenül kitérítették agyának aktív állományát, és új fiziológiai mechanizmusokkal látták el, amelyeket a szokásos emberi szervezet és a földi tudomány mai állása szerint egyelőre képtelenek vagyunk kifejleszteni. Az anatómiai és fiziológiai változtatások célja talán kézenfekvő: a gyámoltalan embergyereket a bennszülöttek egészen egyszerűen csak alkalmassá akarták tenni világuk egyáltalán nem emberi életkörülményeinek az elviselésére. Az azonban nem egészen világos, miért avatkoztak be ilyen alapvetően a központi, idegrendszer működésébe. Persze azt is feltételezhetjük, hogy ez csak véletlenül alakult így, az anatómiai és fiziológiai változtatások mellékhatásaként. De azt is feltételezhetjük, hogy céltudatosan használták fel az emberi agy tartalékait. Akkor viszont ebből egy egész sereg feltételezés következik. Például igyekeztek megőrizni a fiú gyerekkori emlékeit és élményeit, hogy ezzel is megkönnyítsék az adaptációs visszacsatolást, ha majd ismét emberi környezetbe kerül. Valóban, a fiú hallatlanul könnyedén összebarátkozott velünk, úgyhogy nem tekint bennünket sem nyomoréknak, sem szörnyetegnek. Ám az sem kizárt dolog, hogy óriási emlékezőtehetsége és hangképző központjának fenomenális fejlettsége is csupán mellékhatása annak a beavatkozásnak, amelyet a bennszülöttek az agyán végrehajtottak. Az is lehetséges, hogy a bennszülöttek mindenekelőtt állandó és tartós pszichikai kapcsolatot akartak létesíteni maguk és a fiú központi idegrendszere között. Az, hogy ilyen kapcsolat létezik, a legnagyobb mértékben valószínű. Mindenesetre egyébként nehéz megmagyarázni az olyan tényeket, mint a fiú spontán – a logikán túl fekvő – válaszait a kérdésekre; tudatos és tudatalatti kívánságainak a feltétlen teljesítését; a fiú helyhez kötöttségét. Bizonyára ide tartozik még az az erős pszichikai feszültség is, amely elfogja őt az emberek jelenlétében. Ő maga képtelen megmagyarázni, miért zavarják az emberek. Nyilvánvaló, hogy nem őt zavarjuk. A bennszülötteket zavarjuk. És itt egészen közel jutottunk a kérdéshez: milyenek a bennszülöttek?

Az egyszerű logika alapján azt feltételezhetjük, hogy a bennszülöttek vagy

mikroszkopikusán kicsik, vagy óriások – így vagy úgy, de mindenképpen rendkívül eltérők a fiú fizikai méreteitől. Éppen ezért őket magukat és a megjelenésüket természeti jelenségként, a természet részeként fogja fel, amely gyerekkora óta a környezetéhez tartozik. (“Amikor a csápok felől érdeklődtem, a fiú eléggé közönyösen azt válaszolta, hogy most látja őket először, de hiszen mindennap van valami, amit akkor lát először. A hasonló jelenség megnevezésére képtelenek voltunk kifejezést találni.”) Személy szerint Komov hajlamos volt azt feltételezni, hogy a bennszülöttek valamiféle óriási szuperlények, amelyek igen távol esnek mind a humanoidáktól, mind a nem humanoid struktúráktól, s amelyekkel az ember most találkozik első ízben. Egyelőre elképesztően keveset tudunk róluk. Láttuk, hogy a látóhatár fölött megjelenő szörnyű szerkezetek (vagy képződmények?) feltűnése és eltűnése nyilván összefüggésben van a fiú látogatásaival. Hallottuk a semmihez sem hasonlítható hangokat, amelyeket a fiú reprodukált, amikor leírta a “házát”. Megértettük, hogy a bennszülöttek hihetetlenül magas elméleti és gyakorlati tudásszintre jutottak, ha csak abból ítélünk, mivé tudták átalakítani ezt a hétköznapi embergyereket. Ennyi az egész. Egyelőre még kérdésünk is kevés van, bár ezek a kérdések alapvetőek. A bennszülöttek miért mentették meg a gyereket, és miért tartják, miért érdekli őket, és mi közük van hozzá? Honnan ismerik az embereket – és honnan ismerik ilyen jól, hiszen eligazodnak pszichológiájuk és szociológiájuk alapjaiban. És ha ez így van, akkor miért zárkoznak el mégis a kapcsolatfelvételtől? Hogyan lehet összeegyeztetni a nyilvánvalóan magas tudásszintet azzal, hogy semmiféle nyomát nem látjuk az értelmes tevékenységnek? Vagy pedig a planéta jelenlegi siralmas állapota éppen ennek a tevékenységnek a következménye? Vagy pedig csak a mi tudásszintünkről nézve látszik siralmasnak a planéta állapota? És ezek alapján a legfontosabb kérdések. Komov tartogat valamiféle elképzeléseket ezzel kapcsolatban is, de úgy véli, hogy egyelőre még korai beszélni róla.

Mindenesetre az már világos, hogy ez a felfedezés igen jelentős, és feltétlenül szükséges realizálni, ám ez a realizálás csakis a fiú segítségével történhet meg. Hamarosan megérkezik a mentoszkóp és egy csomó különleges műszer. De csak akkor használhatjuk fel mindet százszázalékosan, ha a fiú teljes mértékben bízik bennünk, sőt érezni fogja, hogy igen nagy szüksége van ránk.

– Úgy határoztam, hogy ma már nem lépek vele kapcsolatba – szólalt meg Komov, és félretolta az üres poharat. – Most magukon a sor. Sztasz, maga megmutatja neki Tomot. Maja, maga labdázni fog vele, és repülnek egyet a siklón. Fiúk, ne legyenek félénkek, viselkedjenek vidáman és egyszerűen!... Képzeljék azt, hogy a testvéröccsük ez a csodagyerek... Jakov, most maga fog örködni. Végül is maga rendelte el az ügyeletet... És ha a fiú felbukkan, valamiképpen erőltesse meg magát, és engedje meg neki, hogy megráncigálja a pofaszakállát, rettenetesen érdekli. Én meg majd lesben állok, mint a pók, mindent megfigyelek és rögzítek. Éppen ezért, gyerekek, lássák el magukat “harmadik szemmel”. Ha a fiú felőlem kérdezősködik, mondják meg neki, hogy gondolkodom. Énekeljenek neki, mutassák meg a mozit... Sztasz, mutassa meg neki a számítógépet, mesélje el, hogyan működik, próbáljon kiszámítani valamit, versenyezve vele. Gondolom, itt egy-két meglepetés vár majd magára. És a fiú kérdezzen minél többet. Minél többet, annál jobb... Mindenki a helyére, gyerekek, a helyére! Felpattant és kiment. Egymásra néztünk, –

Kiberteknikus, van valami kérdése? – érdeklődött Majka. Hűvösen hangzott a kérdés, egyáltalán nem barátián. Ma reggel most szólalt meg először. Reggel még csak nem is köszönt.

– Nincs, szállásmester-válaszoltam. – Kérdésem nincs, szállásmester. Látom magát, de nem hallom.

– Mindez persze nagyon jó dolog – jegyezte meg töprengve Vanderhouse. – Én nem féltem a pofaszakállamat, de azért...

– Éppen ez az! – mondta Majka, és felállt. – Ez a de azért.

– El akarom mondani – folytatta Vanderhouse -, hogy tegnap este Gorbovszkijtől kaptunk rádiótávíratot. Igen tapintatosan, de teljesen egyértelműen arra kérte Komovot, hogy ne erőltesse a kapcsolatot. És ismét célzott arra, hogy szívesen csatlakozna hozzánk.

– Mire Komov? – kérdeztem.

Vanderhouse felvágta a fejét, és bal pofaszakállát simogatva rám tekintett.

– Komov igen tiszteletlenül nyilatkozott erről – mondta. – Szóbelileg, persze. Valami olyasmit felelt, hogy köszöni a tanácsot.

– És? – firtattam. Nagyon szerettem volna látni Gorbovszkijt. Még soha nem találkoztam vele.

– Nincs tovább – felelte Vanderhouse, és szintén felállt.

Majkával lementem a fegyvertárba, ahol kikerestük és a homlokunkra erősítettük a széles plasztikgyűrűt, amelyen a "harmadik szem" volt. Tudják, ezt a hordozható televízióadót a magányos felderítők számára készítették, hogy állandóan közölhessék a vizuális és akusztikus információkat, mindazt, amit a felderítő maga is lát és hall. Egyszerű, de elmés szerkezet, nemrég egészítették ki vele az ER felszerelését. Egy darabig vesződtünk vele, amíg sikerült úgy forgatnunk a gyűrűt, hogy ne nyomja a halántékunkat, és ne csússzon az orrunkra, és hogy az objektívet ne árnyékolja le a csuklyánk. Amíg ezzel bajlódtunk, mindenféle keserves szellemességet mondtam, igyekeztem kicsiholni Majkából holmi tréfálkozást, s egyébként is belementem minden léhaságba, csak hogy kissé felrázzam. Minden hiába – Majka továbbra is komor maradt, nagyokat hallgatott, és csak odavetett szavakkal válaszolt. Egyébként ez Majkával gyakran előfordul, sokszor elfogja a spleen, és ilyenkor legajánlatosabb békén hagyni. Ám most úgy rémlett, Majka nem egyszerűen spleenes, hanem dühöng, és pontosan énrám dühöng; valamiképpen hibásnak éreztem magamat, és fogalmam sem volt, mihez kezdjek.

Aztán Majka visszament a kajütjébe, hogy előkeresse a labdát, én meg kieresztettem Tomot, és a leszállópályára irányítottam. A nap már felkelt, az éjszakai fagy mérséklődött, de azért továbbra is elég hideg maradt az idő. Az orrom azonnal elzsibbadt a hidegtől. Ráadásul könnyed, de igen csípős szél fújt az óceán felől. A fiú nem volt sehhol.

Tomot egy darabig ide-oda hajkurásztam a leszállópályán, hogy belejőjön a mozgásba. Nagyon elbűvölte ez a figyelmesség, és állandóan kérdezgette, milyen utasításaim vannak. Aztán Majka meghozta a labdát, és nehogy megfagyjunk, vagy öt percig jót labdáztunk – becsületszavamra, nagyon jólesett. Abban reménykedtem, hogy szokása szerint Majkát elfogja a játékszenvedély, de itt is fiaskót vallottam. Végül is én untam meg a dolgot, és nyíltan megtudakoltam, mi történt. Majka

leállította a labdát, ráült, magára terítette a bundát, és elszontyolodva hallgatott.

– Mégis mi baj? – kérdeztem ismét. Majka rám nézett, majd elfordult.

– Esetleg mégiscsak válaszolsz? – kérdeztem felcsattanva.

– Fúj a szél -jegyezte meg Majka, és szórakozottan nézegette az eget.

– Tessék? – kérdeztem. – Miféle szél?

Majka az ujjával megkocogtatta a homlokán a “harmadik szem” lencséjét, és kijelentette:

– Hü-vü-lye-ve. Ha-val-ga-vat-na-vak mi-vin-ke-vet.

– Te-ve va-vagy a-va hü-vü-lye-ve – válaszoltam. – O-vott va-van a-va tra-van-szlá-vá-to-vor.

– Ez is igaz – mondta Majka. – De én csak annyit mondtam, hogy fúj a szél.

– Úgy van – hagytam rá. – Ha fúj, akkor fúj.

Ott álldogáltam még egy darabig, és pokolian feszélyezve éreztem magamat, igyekeztem kitalálni valami semleges beszédtemát, de a szélen kívül az égvilágon semmi nem jutott eszembe, amikor végül kieszeltem, hogy jó volna egyet sétálni. Hiszen még soha nem kószáltam a környéken, már majdnem egy hete tartózkodom itt, de voltaképpen még nem járkáltam, csak a képernyőn át figyeltem. Ráadásul, ha szerencsém van, még bele is botolhatok a fiúba itt valahol a bozótosban, különösen ha ő is így akarja, s ez már nemcsak kellemes, hanem hasznos is lett volna a számomra: megszokott környezetében eltársalogni vele. Mindezt kifejtettem Majkának. Ő szótlanul felkelt, és elindult a láp felé, én pedig orromat a bunda prémes gallérijába rejtve, kezemet még mélyebbre süllyesztve a zsebembe, utána eredtem. Nagy nekibuzdulásában Tom is utánam akart indulni, de ráparancsoltam, hogy maradjon a helyén, és várja meg a további utasításokat.

A lápba persze nem másztunk bele, de a bozótoson átcsörtetve megkerültük. Csenevész volt itt a növényzet, halovány és száradt, fémes színű, kékes, fonnyadt levélzettel, törékeny, gubancos szárok és foltos, narancsszínű kéreg. A bokrok csak ritkán nőttek embermagasságúra, úgyhogy Vanderhouse pofaszakállát egyáltalán nem fenyegették volna. Lábunk alatt rugalmasan besüppedt a lehullott levelek vastag szőnyege, amely elkeveredett a homokkal. Az árnyékban szikrázott a zúzmará. Ennek ellenére a növényzet valahogy tiszteletet parancsolt. Bizonyára igen nehezen nőtt meg ilyen nagyra. Éjszaka a hőmérséklet legalább mínusz húsz fokra süllyedt, nappal is ritkán emelkedett fagypont fölé, a gyökerek pedig csak a tiszta sós homokba kapaszkodhattak meg. Nem hiszem, hogy bármilyen földi növény képes lett volna alkalmazkodni ezekhez a mostoha körülményekhez. És nagyon furcsa volt elképzelni, hogy itt, a didergő bokrok között, a zúzmarás talajon mezítláb bolyong egy meztelen emberke.

Úgy rémlett, jobbra valami moco rog a bokorban. Megálltam és felkiáltottam: “Öcsi!” – de senki nem válaszolt. Fagyott, jeges csönd vett körül bennünket. Nem zizegtek a levelek, nem duruzsoltak a rovarok – mindez azt a váratlan érzést szülte, mintha színházi kulisszák között tévedtünk volna el. Megkerültük a párolgó lápból áradó hosszú ködfelhőt, és felfelé kaptattunk a domboldalon, a bokrokkal benőtt homokdűnén. Minél magasabbra értünk, a homok felülete annál szilárdabb lett a lábunk alatt. A domb gerincéről szétnéztünk. Az úrhajót eltakarta a ködfelhő, de a leszállópályát világosan láttuk. Vidáman és fényesen csillogott a napsütésben a beton,

közepén feketén árválkodott az otthagyt labda, s a testes Tom tétován toporgott körülötte – nyilván az erejét meghaladó feladattal birkózott: eltakarítsa-e a leszállópályáról ezt az oda nem illő holmit, vagy pedig felügyeljen az ember által otthagyt tárgyra.

Ekkor a fagyos homokban lábnyomokat fedeztem fel – az ezüstös zúzvara között sötét, nedves foltokat. A fiú erre járt, és nem is olyan régen. Itt üldögélt a dombgerincen, aztán felkelt, és lefelé indult a lejtőn, egyre távolodott az úrhajótól. A nyomok láncolata a sűrűbe vezetett, amely a dúnék közti mélyedés fenekén nőtt. “Öcsi!” – hívtam ismét, de ő most sem válaszolt. Ekkor nekivágtam lefelé a kis völgynek.

Egykettőre rátaláltam. Teljes hosszában elnyúlva hason feküdt, arcát a földhöz szorította, és két kezével átfogta a fejét. Rendkívül furcsa és hihetetlen volt itt ebben a környezetben, sehogy sem illett a jeges tájba. Kirítt belőle. Első pillanatban megrettentem, nem történt-e vele valami baj. Itt túlságosan hideg és rideg volt. Melléje guggoltam, megszólítottam, majd amikor nem válaszolt, könnyedén megpaskoltam sovány tomporát. Most először érintettem meg, s a váratlan élménytől szinte felordítottam, a teste olyan forró volt, akár a vasaló.

– Kigondolt már valamit? – kérdezte a fiú, de a fejét nem emelte fel.

– Most gondolkodik – mondtam. – Nehéz kérdés.

– Hogyan tudom meg, hogy kigondolt valamit?

– Odajössz, és ő azonnal megmondja.

– Mama! – mondta váratlanul a fiú.

Feltekintettem, Majka állt mellettünk.

– Mama! – ismételte a fiú, de nem moccant.

– Igen, kis csengettyűm! – felelte halkán Majka.

A fiú felült – fekvő helyzetből átgurult ülő testtartásba.

– Mondd még egyszer! – követelte.

– Igen, kis csengettyűm! – ismételte Majka.

Arca teljesen elsápadt, kiütköztek rajta a szeplői.

– Fenomenális! – szólalt meg a fiú, és felnézett Majkára. – Diótörő!

Megköszörültem a torkomat.

– Vártunk téged, Öcsi -jelentettem ki.

Ekkor engem kezdett nézni. Nagy nehezen kibírtam, hogy ne vegyem le róla a tekintetemet. Mégiscsak ijesztő volt az arca.

– Miért vártál?

– Hát hogy is mondjam neked... – Kissé zavarba estem, de rögtön eszembe ötlött a megoldás. – Unatkoztunk nélküled. Rossz nélküled. Nem jó, érted?

A kölyök felugrott, de nyomban vissza is ült. Rendkívül kényelmetlen helyzetbe – én egy másodpercig sem tudnék így ülni.

– Neked rossz nélkülem?

– Igen – feleltem határozottan.

– Fenomenális! – mondta ismét. – Neked rossz nélkülem, nekem rossz nélküled. Talány!

– Miért lenne ez talány? – keseredtem el. – Ha nem lehetnénk együtt, az lenne a talány. De most találkoztunk és játszhatunk... Te szeretsz játszani, de eddig mindig

egyedül játszottál...

– Nem – tiltakozott Öcsi. – Csak az elején játszottam egyedül. Aztán a tóban játszottam, és megláttam a képeket a vízben. Játszani akartam vele, de az szétesett. És akkor nagyon akartam, hogy legyen képmásom, nagyon sok képmásom, hogy játsszam velük. És így is lett.

Felpattant, és könnyedén körbefutott, ijesztő fantomokat hagyva maga után – fekete, fehér, sárga, vörös árnyalakokat, majd a kör közepén leült, és diadalmasan körülnézett. Meg kell adni, pompás látvány volt: egy meztelen kisfiú ül a homokban, és körülötte különféle testtartásban tucatnyi színes szobor.

– Fenomenális! – mondtam, és Majkára pillantottam, kérve, hogy valamiképpen vegyen részt a beszélgetésünkben. Feszélyezett, hogy egész idő alatt csak én beszélek, ő meg hallgat. De Majka nem szólt egy szót sem, csak komoran pillogott, a fantomok pedig ingatagon hajladoztak, és lassan-lassan főszladoztak, közben szalmiákszeszszagot árasztottak.

– Mindig meg akartam kérdezni, miért burkolóztok be – mondta a fiú. – Mi ez? – Odaugrott

hozzám, és megrántotta a bunda alját.

– Ruha – mondtam.

– Ruha – ismételte. – Minek kell?

Beszéltem neki a ruháról. Nem vagyok Komov. Még soha nem tartottam előadást, különösen a ruházatról nem. De álszerénység nélkül állíthatom, az előadásom sikert aratott.

– Minden emberen van ruha? – kérdezte elálmélkodva.

– Igen – feleltem, hogy befejezhessem a témát

Nem egészen értettem, miért álmélkodik ennyire.

– És nagyon sok ember van? Hány ember van?

– Tizenötmilliárd.

– Tizenötmilliárd – ismételte, és maga elé nyújtva köröm nélküli ujját, behajlítgatta és kiegyenesítette. – Tizenötmilliárd! – mondta, és a fantomok áttetsző maradványaira pillantott. – És mindegyiken ruha van... És aztán?

– Nem értem.

– Mit csinálnak még?

Mély lélegzetet vettem, és nekiláttam elmesélni, mit csinálnak még az emberek. Persze különös, de eddig még soha nem töprengtem ezen. Attól tartok, a fiúnak olyan véleménye alakult ki, hogy az emberiség zöme kibertechnikával foglalkozik. Egyébként úgy véltem, kezdetnek ez nem is rossz. Igaz, a fiú nem dobálta magát úgy, mint amikor Komovot hallgatta, nem is kunkorodott egy kupacba, de azért megbüvölten figyelt. Amikor már teljesen belezavarodtam és nekikeseredtem, amiért nem tudom jól megmagyarázni neki a művészet lényegét, s befejeztem az előadásomat, a fiú nyomban új kérdést tett fel.

– Egyszóval sok munkájuk van – jelentette ki.

– Ti miért jöttetek ide?

– Majka, mondd el neki – esedeztem rekedten.

– Nekem már egészen elfagyott az orrom...

Majka idegenkedve tekintett rám, de azért mégis nekikezdett a mesélésnek, ernyedten

és szerintem teljesen érdektelenül, s beszámolt az áldott emlékü Bárka tervről. Nem álltam meg és közbekotyogtam, igyekeztem színes leírásokkal élénkíteni az előadást, itt-ott kijavítottam, míg végül kiderült, hogy ismét csak én beszélek. Úgy véltem, valamiféle erkölcsi tanulsággal kell zárnom az előadást.

– Te magad láthatod – magyaráztam. – Nekikezdtünk egy nagy munkának, de amikor megértettük, hogy a planétád foglalt, azonnal lemondunk a tervünkről.

– Tehát az emberek tudják, hogy mi lesz? – kérdezte a fiú. – De ez nem így van. Ha az emberek tudnák, mi lesz, akkor már régen elmentek volna.

Nem tudtam hirtelenjében mit válaszolni. A téma kissé veszélyesnek ígérkezett.

– Tudod mit, Öcsi – feleltem vidáman. – Gyere, játszunk! Majd meglátod, milyen érdekes játszani az emberekkel.

A fiú hallgatott. Dühödten néztem Majkára: mit képzelsz végül is, én egyedül nem vállalhatom magamra az egész kapcsolatfelvételt.

– Gyere játszani, Öcsi – sietett mégis a segítségemre Majka, de minden lelkesedés nélkül... – Vagy ha akarod, szétnézhetünk a repülőgépről.

– Repülni fogsz a levegőben – tódítottam –, minden alattad lesz a hegyek, a láp, a jéghegy...

– Nem – jelentette ki a fiú. – A repülést megszoktam. Én magam is tudok repülni.

Felugrottam.

– Hogyhogy magad is tudsz repülni?

Az arcán átsuhant egy rángás, a válla felemelkedett, majd lesüllyedt.

– Nincs rá szó – mondta. – Amikor akarok, repülök.

– Akkor repülj most! – tört ki belőlem.

– Most nem akarok – válaszolta türelmetlenül. – Nekem most veletek jó. –

Felpattant. – Játszani akarok! – jelentette be. – Hol játszunk?

– Fussunk az űrhajóhoz -javasoltam.

Velőtrázó sivításban tört ki, és a visszhang még el sem csitult a dűnék között, mi már kergetőzve loholtunk a bokrok között. Majkáról végképp lemondtam: tegyen azt, amit akar.

A kölyök napsugárként villant át a bokrokon. Szerintem egyetlen ághoz sem ért hozzá, és egyáltalán a földet sem érte a lába. Villanyfűtéses bundámban én úgy csörtettem toronyiránt, mint valami sivatagi tank, körös-körül minden recsegett-rofogott. Megpróbáltam utolérni, de minduntalan megtévesztettek a fantomjai, amelyeket újra meg újra maga mögött hagyott.

A bozótos egy tisztásán a fiú megállt, megvárta, és azt kérdezte:

– Veled is így szokott lenni? Felébredsz és visszaemlékezel, mintha láttál volna valamit. Néha ez nagyon jó. Például amikor repülök. Néha egészen új dolog, amit még sohasem láttam.

– Igen, velem is előfordul – feleltem lélegzetvisszafojtva. – Ezt álomnak nevezik. Alszol, és közben álmod látsz.

Egymás mellett lépkedtünk. Valahol mögöttünk Majka törtetett át a bokrokon.

– Ez honnan van? – kérdezte a fiú. – Mi az, hogy álom?

– Megtörtént események meg nem történt kombinációja – vágtam rá.

A fiú persze nem értette, s újabb hosszú előadást kellett tartanom arról, mi is az az álom, hogyan keletkezik, mire jó, és hogy milyen rossz lenne az embernek, ha nem

volna álom.

– Kotnyeles kandúr! De azért még most sem értem, álmomban miért látom azt, amit soha nem láttam.

Majka utolért bennünket, és szótlánul lépkedett mellettünk.

– Például? – érdeklődtem.

– Néha azt álmodom, hogy hatalmas, nagyon hatalmas vagyok, és gondolkodom, a kérdések meg egymás után jönnek, nagyon világos kérdések, csodálatos kérdések, és én megtalálom a válaszokat, csodálatos válaszokat, és ilyenkor pontosan tudom, hogyan születik a kérdésből a válasz. Ez nagyon-nagyon jó, amikor tudom, hogyan születik a kérdésből a válasz. De amikor felébredek, nem emlékszem sem a kérdésre, sem a válaszra. Csak arra emlékszem, hogy jó volt.

– No igen – feleltem kitérően. – Érdekes álom. De én nem tudom megmagyarázni neked. Kérdezd meg Komovtól. Talán ő meg tudja magyarázni.

– Komovtól... Mi az, hogy Komov?

Most meg egész névadási rendszerünket kellett elmagyaráznom. Már megkerültük a lápot, s feltűnt előttünk az úrhajó meg a leszállópálya. Amikor befejeztem a magyarázatot, a kölyök minden átmenet nélkül azt mondta:

– Furcsa. Még soha nem volt így velem.

– Hogyan?

– Hogy akarok valamit, és nem tudom megcsinálni.

– És most mit akarsz?

– Kétfelé akarok válni. Most egy vagyok, de azt akarom, hogy kettő legyek.

– No, öregem, ezt kár is akarni — mondtam. – Ezt nem lehet megcsinálni.

– De hátha lehetséges? Rossz ez vagy jó?

– Persze hogy rossz – feleltem. – De nem is értem pontosan, mit akarsz mondani...

Kettészakadni lehet. De ez nagyon rossz. Meg lehet betegedni: ezt úgy nevezik, hogy tudathasadás. Ez is rossz, de meg lehet gyógyítani.

– Fájdalmas? – kérdezte.

Már a betonon haladtunk. Tom elénk gördült, maga előtt kergetve a labdát, és örvendezve pislogott jelzőlámpáival.

– Ne törődj ezzel – mondtam. – Te így egészben is jó vagy.

– Nem, nem vagyok jó – tiltakozott, de Tom odaért hozzánk, és megkezdődött a mókázás.

A fiúból csak úgy dőltek a kérdések. Alig győztem felelgetni. Tómnak sem volt érkezése teljesíteni a parancsokat. A labdának sem volt ideje a földre hullani.

Csak a kölyöknek sikerült minden.

Kívülálló számára ez nyilván nagyon mulatságos lehetett. Mi is jól mulattunk, végül még Majka is felengedett. Bizonyára pajkos kamaszokra hasonlítottunk, akik meglógtak az órától, és most a tenger partján játszanak. Eleinte még volt bennem valami féltékenység, annak tudata, hogy nem is játszunk, hanem dolgozunk, hogy minden mozdulatunkat figyelik, s hogy köztünk és a fiú között továbbra is ott emelkedik valami súlyos, kimondatlan akadály, de aztán mindenről elfelejtkeztünk. Csak a labda maradt, a felénk szálló labda és a jól eltalált dobás öröme meg a bosszankodás az esetlen Tom miatt és a merész rikkantások visszhangja a fülünkben meg a kölyök éles, szaggatott hahotája – akkor először hallottuk a nevetését, önfeledt,

teljesen gyermeki nevetését...

Furcsa játék volt ez, a fiú játék közben találta ki a szabályait. Rendkívül fáradhatatlannak és merésznek bizonyult, egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy bemutassa előttünk fizikai fölényét, versengésre készítetett bennünket, s magától úgy alakult a helyzet, hogy ő egyedül játszott hármónk ellen, de mi mindannyiszor veszítettünk. Eleinte azért nyert, mert hagytuk. Aztán meg azért nyert, mert nem értettük meg a játékszabályait. Majd megértettük a szabályokat, de Majkát meg engem zavart a bunda. Később úgy véltük, Tom túlságosan nehezen forgolódik, ezért elkergettük. Majkát elfogta a játékszenvedély, teljes erőbedobással játszott, én is megtettem minden tőlem telhetőt, de egyik pontot a másik után veszítettük. Nem tudtunk mit kezdeni ezzel a villámgyors ördögfiókéval, aki minden labdánkat elcsípte, ő maga pedig erősen és pontosan dobott, s elégedetlenül visított, ha a labda egyetlen másodperccel tovább maradt a kezünkben, és tökéletesen megkevert bennünket a fantomjaival vagy azzal a trükkjével, hogy egy pillanat alatt eltűnt, majd éppen olyan villámgyorsan egy másik helyen bukkant fel. Persze mi sem adtuk meg magunkat egykönnyen – dőlt belőlünk a párafelhő, kifulladtunk, verejtékeztünk, kiabáltunk egymásra, de a végsőkig küzdöttünk. Aztán egyszerre minden véget ért.

A fiú megállt, tekintetével elkísérte a repülő labdát, és leült a homokba.

– Ez jó volt -jelentette ki. – Sohasem tudtam, hogy ilyen jó is lehet.

– Mi a jó? – kiáltottam kifulladásra. – Elfáradtál, Öcsi?

– Nem. Eszembe jutott valami. Nem tudom elfelejteni. Semmiféle jó nem segít. Ezután ne hívj engem játszani. Rossz nekem, és most még rosszabb. Mondd meg neki, hogy minél előbb gondoljon ki valamit. Kettészakadok, ha nem gondol ki gyorsan valamit. Belül mindenem fáj. Ketté akarok szakadni, de félek. Éppen ezért nem bírok kettészakadni. Ha nagyon fájni fog, akkor majd nem félek. De ő gondolkodjon gyorsan.

– Igazán mi van veled, Öcsi?! – mondtam kedvetlenül. Nem egészen érttem, mi történik vele, de láttam, hogy valóban rosszul érzi magát. – Verd ki a fejedből az egészséget! Egészen egyszerűen nem szoktál hozzá az emberekhez. Gyakrabban kell találkozunk, még többet játszanunk...

– Nem – mondta, és felugrott. – Többet nem jövök.

– De hát miért nem? – kiáltottam. – Hiszen jó volt! És még jobb lesz! Vannak más játékok is, nemcsak a labda... Karika meg szárnyak!

A fiú lassan elindult.

– Van még sakk is! – kiáltottam utána sietve. – Tudod, mi az a sakk? Ez a legpompásabb játék, már ezer éve játsszák!

Megtorpant. Hadarva és lelkesen magyarázni kezdtem, mi az a sakk – az egyszerű sakk, a háromdimenziós sakk és az n kitevős sakk... A fiú csak állt, hallgatott, és nem nézett ránk. Amikor végeztem a sakkal, beszélni kezdtem a pókerről. Izgatottan idéztem fel emlékezetemben minden játékot, amiről valaha is hallottam.

– Igen – szólalt meg. – Majd eljövök.

És meg sem állva most már nekivágott, egymás elé rakva a lábát, ment a lép felé. Egy ideig szótlánul bámultunk utána, aztán Majka felkiáltott: "Öcsi!" Szaladni kezdett utána, utolérte, és aztán mellette bandukolt tovább. Felkaptam a bundámat, magamra kanyarítottam, megkerestem Majka bundáját is, és tétován utánuk indultam. Lelkem

mélyén valami kellemetlen érzés kavargott, de nem tudtam, mi az. Látszólag minden jól végződött. A fiú megígérte, hogy visszajön, tehát mégis kötődik hozzánk, tehát nélkülünk most már sokkal rosszabb neki, mint velünk... “Majd megszokik – ismételtettem magamban. – Semmi baj, majd megszokik...” Észrevettem, hogy Majka megáll, de a fiú tovább sétál. Majka megfordult, kezével melengette a vállát, és elém futott. Rásegítettem a bundát, és megkérdeztem:

– Nos, mi újság?

– Minden rendben van – mondta Majka. Szeme áttetszően és valahogy elszántan csillogott.

– Úgy vélem, hogy végül is... – kezdtem, de elakadt a szavam. – Majka – mondtam -, elvesztetted a “harmadik szemet”.

– Nem vesztettem el – felelte Majka.

NYOLCADIK FEJEZET KÉTSÉGEK ÉS DÖNTÉSEK

A fiú nyugat felé távolodott az úrhajótól a partszegély mentén, egyenesen a dűnéken és bozóton át. Eleinte érdekelte a “harmadik szem”. Meg-megállt, levette a gyűrűt, a kezében forgatta, s akkor a képernyőnkön hol a sápadt égbolt, hol a kékeszöld maszkarc tűnt fel, hol pedig a zúzmarás homok. Aztán később békén hagyta a készülék gyűrűjét. Nem tudom, a szokásostól eltérően haladt-e vagy a gyűrűt nem rakta fel egészen pontosan, de az volt az érzésünk, hogy a lencse nem egyenesen előrenéz, hanem kissé jobb felé. A képernyőn remegve feltűntek az egyhangú dűnék, didergő bokrok, néha előbukkantak a szürkés hegycsúcsok, vagy hirtelen megjelent a fekete óceán a csillogó jéghegyekkel a látóhatáron.

Szerintem a fiú minden meghatározott cél nélkül kóborolt – csak ment, amerre látott, hogy minél távolabb kerüljön tőlünk. Néhányszor felért a dűnék gerincére, és mifelénk nézett. Képernyőnkön ilyenkor feltűnt az ER-2 vakítóan fényes szivarteste, a leszállópálya ezüstös szalagja, a narancsszínű Tom, aki magányosan támaszkodott a félbemaradt meteorológiai állomás falának. A megfigyelő képernyőn azonban képtelenek voltunk a fiút felfedezni.

Körülbelül egy óra múlva a kölyök élesen a hegyek felé kanyarodott. A nap most pontosan belesütött a lencsébe – rosszabbodtak a látási viszonyok. A dűnék hamarosan eltűntek, a fiú valamiféle ligetben lépdelt, korhadt ágak között ment előre, bütykös fatörzsek között haladt, amelyeknek a kérge csupa folt volt, jeges nedvességgel átítatott vörösesbarna talajon törtetett előre. Egy ízben felkapaszkodott egy magányos gránittömbre, elálldogált egy darabig, körbenézett, aztán leugrott róla, a földről felemelt két csuszamos, fekete faágat, és tovább-baktatott, miközben a két faágat egymáshoz verdeste. A kopogtatás eleinte zavaros volt, aztán megjelent benne a ritmus, és a ritmushoz valamiféle zúgás és duruzsolás is társult. Ez az állandó és kellemetlen hang mind hangosabb lett. Valószínűleg maga a fiú zúgott és duruzsolt – talán ez dal volt, vagy talán saját magával társalgóit.

Így ment tovább, zümmögve, dudálva. A fák között egyre gyakrabban tűntek fel kőrakások, betemetett görgelékkövek, hatalmas sziklaomladékok. Aztán a képernyőn hirtelen egy tó bukkant elő. A fiú meg sem lassítva lépteit, belegázolt, s egy pillanatig

csak a zavaros vizet láttuk, majd a kép elhomályosult és eltűnt – a kölyök víz alá merült.

Nagyon sokáig tartózkodott a víz alatt, már-már azt hittem, hogy elsüllyesztette a készüléket, és soha többé nem látjuk, de vagy tíz perc múlva a kép ismét megjelent, zavarosan, elmosódottan és szemcsésen. Eleinte szinte alig vettünk ki valamit, de a képernyő jobb oldalán csakhamar felbukkant egy tenyér, amelyen fickándozva ugrált egy Pantárol származó, undorító hal.

Amikor a “szem” lencséje végképp kitisztult, a kölyök már száguldott. Fatörzsek rohantak velünk szembe, és az utolsó pillanatban hol jobbra, hol balra tértek ki. A fiú rendkívül sebesen futott, de nem hallottuk sem a lábdobogást, sem a zihálást – csak a szél zúgott, és a nap villant elő minduntalan a kopár ágak szövevénye között. És váratlanul érthetetlen dolog történt: a fiú földbe gyökerezett lábbal megtorpant egy szürke szikla előtt, és karját könyékig beleeresztette. Nem tudom, talán valami jól álcázott üreg lehetett ott. De szerintem nem volt ott semmiféle üreg. Amikor néhány másodperc múlva előhúzta a karját, az csupa fekete volt és csillogott, s ez a fekete és csillogó valami lefelé csurgott az ujjá hegyéről, és jól kivehető nedves koppanással súlyosan csepegett le a földre. Aztán a két kar eltűnt a látótérből, és a fiú továbbszáguldott. Végül egy elvadult alkotmány előtt állt meg, amely egy roskatag bástyára emlékeztetett, s csak nagy nehezen ismertem rá: ez a szétzúzódott Pelikán. Most a saját szememmel láthattam, milyen szörnyűségesen tönkretette a zuhanás, és mi lett belőle a hosszú évek alatt. Nem volt valami kellemes látvány. Közben a fiú óvatosan megközelítette az úrhajót, bekukucskált a fedélzeti nyílás hasadékán – a képernyő egy pillanattal belemerült az áthatolhatatlan sötétségbe -, aztán éppen olyan lassan megkerülte az egész szerencsétlen úrhajót. Ismét megállt a fedélzeti nyílás előtt, felemelte a karját, és kiterpesztett ujjú fekete tenyerét az erózió rágta lemezre tapasztotta, így állt ott vagy egy percig, aztán ismét meghallottuk a zümmögését és zúgását, s nekem úgy rémlett, hogy szétterpesztett ujjai közül kékes füstcsíkok gomolyognak elő. Végül elvette onnan a kezét, és hátralépett. A megfeketedett, halott fémköpenyen jól előrajzolódott a kidomborodó lenyomat – a kiterjesztett ujjú tenyér.

– Ó, te kis tücskőm! – hangzott fel az ízes bariton.

– Kis csengettyűm! – válaszolt a gyengéd női hang.

– Kis bőgőmasina! – mondta szinte suttogva a bariton. – Bőgőmasinám!

Felsírt egy gyerek.

A tenyér lenyomata félresuhant és eltűnt. A képernyőn most hegyoldal bukkant fel – szakadék szabdalta gránit, ősi kőtörmelékek, egymásra halmozott zúzalékkövek, amelyeknek szikráztak a törésfelületei, hitvány, érdes fűcsomók, át-hatolhatatlanul fekete és mély szurdokok. A fiú felfelé kapaszkodott a kaptatón, láttuk a kiszögellésekbe kapaszkodó kezét, a morzsalékos szikla lefelé pergett, hallatszott egyenletes zihálása, aztán a mozgása lágy lett és sebes, majd hirtelen káprázni kezdett a szemem, a hegyoldal váratlanul eltávolodott, valahova oldalt és lefelé zuhant, mi pedig meghallottuk a fiú éles és rekedt nevetését, amely nyomban abba is maradt: a kölyök repült, ez kétségtelen volt.

A képernyőn a szürke-lila ég fénylett, oldalt valamiféle zavaros, félig áttetsző gomolyagok lüktettek, mint valami tüllfátyol poros rongyai. A képernyőn lassan keresztbe úszott a vakítóan lila napkorong, a poros tüllfüggöny mindent elborított,

majd rögtön el is tűnt. Messze lent a mélyben orgonaszínű ködben úszó lapos fennsíkot pillantottunk meg, mélységes mély szurdokok örök hó fedte szörnyű sebhelyeit, valóságosan élénk csúcokat – vigasztalan jégvilág volt ez, halott, töredezett és ágas-bogas világ, amely messze túl terjedt a látóhatáron is. Megpillantottuk a fiú lakkszerűen fénylő, hatalmas térdét, amely a mélység fölött függött, és fekete kezét, amely erősen belekapaszkodott a kitapintható semmibe.

Őszintén szólva ebben a percben én magam sem hittem a saját szememnek, megnéztem, rögzíti-e a készülék a képeket. Rögzítette. Vanderhouse arca is gondterhelt volt, Majka pedig hitetlenkedve hunyorgott, és forgatta a nyakát, mintha zavarná a bunda gallérja. Csak Komov maradt tökéletesen nyugodt és rendíthetetlen – a műszertábla előtt ült, rákönyökölt, és állat összefont ujjain nyugtatta.

A fiú már lefelé zuhant. A kőszivárgó rohamosan közeledett, könnyedén forgott a láthatatlan tengely körül, és jól lehetett látni, hová vezet ez a tengely – a sziklatörmelékkel borított, vörösesbarna síkságot átszelő egyik fekete hasadékba. A nyiladék nőttön-nőtt, szélesedett, napsütötte széle simának és teljesen függőlegesnek rémlett, s arról szó sem lehetett, hogy a fenekéig le lehessen látni – odalent vaksötétség honolt. Ebbe a sötétségbe tört be száguldva a fiú; a kép eltűnt. Majka pedig kezét kinyújtva bekapcsolta az erősítőt, de így sem lehetett látni semmit sem, csak a képernyőn húzódó bizonytalan, szürke csíkokat. Aztán a fiú áthatóan felsivített, és a mozgás megszűnt. “Összezúzta magát!” – gondoltam elszörnyedve. Majka minden erejéből a csuklóba markolt,

A képernyőn most zavaros és mozdulatlan foltok látszottak, minden szürke és fekete volt, és különös hangok hallatszottak – bugyborékolás, rekedt fortyogás, sípolás. Felbukkant a kiterpesztett ujjú kéz jól ismert fekete sziluettje, majd eltűnt. A zavaros foltok mozgásba lendültek, váltakoztak, a fortyogás és bugyborékolás hol erősödött, hol elhalkult, narancsszínű fény villant fel, de kialudt, aztán még egy és egyre újabbak. .. Valami élesen felbődült, és sokszoros visszhangot keltett. “Gyerünk az infrával” – morogta a foga között Komov. Majka megragadta az infraerősítő fogantyúját, és ütközésig elfordította. A képernyő nyomban kivilágosodott, de változatlanul semmit sem értettem.

Az egész térséget foszforeszkáló köd töltötte be. Igaz, ez nem egyszerű köd volt, valamiféle szerkezetet is fel lehetett benne fedezni – akárcsak a mikroszkóp lencséje alatt az élő szövet metszetén -, és ebben a strukturális ködben itt-ott világosabb tömörülések voltak, sötét, vibráló magvak gyülekezései, s mindez szinte a levegőben függött, néha teljesen elhalványodott, majd ismét feltűnt. A fiú pedig ezen a ködön keresztül haladt előre, mintha a valóságban semmi sem lenne ott, előrenyújtotta kiterpesztett ujjú kezét, körötte pedig minden bugyborékol, rekedten zihált, fortyogott, csengve-bongva ketyegett.

Sokáig haladt előre, s nem vettük észre, mikor kezdett halványodni, szétolvadni a köd szerkezete, de a képernyőn egyszerre csak tejszerű fény maradt, és a fiú kiterjesztett ujjainak alig észrevehető körvonala. A fiú ekkor megállt. Ezt abból értettük meg, hogy a hangok most már nem közeledtek és nem távolodtak. Azok a bizonyos hangok. A hangok egész zuhataga, valóságos lavinája. Rekedt zúgások, basszus hangú dörmögések, elfojtott sívítások... valami csattanva szétpukkadt, és zengő fröccsenéssel szertesztét repült ... zümmögés, csikorgás, érces csapások... Aztán az

egyenletes ragyogásban fekete foltok bukkantak fel, tucatnyi sötét folt, nagyok és kicsik; eleinte zavarosak, majd egyre határozottabb körvonalakat öltöttek, egyre inkább hasonlónak lettek valami rettenetesen ismerős dologhoz, s hirtelen felfedeztem, mihez. Ez teljesen lehetetlennek rémlett, de már nem tudtam elhessegetni magamtól ezt a gondolatot. Emberek. Sok tucat, sok száz ember, egész tömeg szabályos rendben felsorakozva, akiket kissé felülről láthattunk... És ekkor történt valami. A másodperc egyetlen töredékére a kép teljesen kivilágosodott. Egyébként nem olyan sokáig, hogy bármit is meg lehessen különböztetni. Aztán kétségbeesett ordítás harsant, a kép tótágast állt, majd teljesen eltűnt. S nyomban felhangzott Komov dühödt kiáltása:

– Miért csinálta ezt?

A képernyő kihunytt. Komov természetellenesen kiegyenesedve állt, összeszorított öklével a műszerpultra támaszkodott. Majkára nézett. Majka sápadt volt, de nyugodt. O is felállt, és most farkasszemet nézett Komovval. Hallgatott.

– Mi történt? – érdeklődött óvatosan Vanderhouse. Szemlátomást fogalma sem volt, mi történt.

– Maga vagy felelőtlen, vagy... – Komov elharapta a szót. – Kizárom a kapcsolatfelvétel csoportjából. Megtiltom, hogy elhagyja az úrhajót, nem léphet be a parancsnoki
fülkébe, sem az AB órallásba. Most pedig takarodjon innen!

Majka változatlanul nem szólt egy szót sem, megfordult és távozott. Egy pillanatot sem habozva utána indultam.

– Popov! – förmedt rám Komov.

Megtorpantam.

– Kérem, azonnal továbbítsa ezt az üzenetet a Központba. Sürgős.

Egyenesen a szemembe nézett, és én kényelmetlenül éreztem magamat. Még soha nem láttam ilyennek Komovot. Ennek a Komovnak kétségtelenül joga volt parancsolni, bárkit házi őrizetbe venni és egyáltalán csírájában elfojtani mindenféle lázadást. Az volt az érzésem, hogy nyomban kettészakadok. “Mint Öcsi“ – villant át az agyamon.

Vänderhouse megköszöri a torkát, majd így szól:

– Izé, Gennagyij, talán mégsem a Központba kellene. Hiszen Gorbovszkij már a Bázison tartózkodik. Talán mégis inkább a Bázisnak kellene küldeni, mi a véleménye?

Komov nem vette le rólam a tekintetét, összehúzott szeme jegesen meredt rám.

– Igen, természetesen – mondta tökéletesen nyugodtan. – A másolatot a Bázisnak, Gorbovszkijnek. Köszönöm, Jakov. Lászon munkához, Popov.

Mit volt mit tenni, munkához láttam. De elégedetlen voltam. Ha egyensapkát viselünk, mint hajdan, most megfordítottam volna. De nem volt rajtam egyensapka, s ezért csak annyit tettem, hogy amikor kiemeltem a kazettát a felvevőgépből, kihívóan megtudakoltam:

– Voltaképpen mi történt? Mit követett el Majka?

Komov egy ideig hallgatott. Már ismét a karosszékében ült, és az ajkát rágva a szék karfáján dobolt. Vanderhouse a pofaszakállát borzolva szintén várakozóan tekintett rá.

– Bekapcsolta a fényszórót – mondta végül Komov.

Mindent rögtön megértettem.

– Milyen fényszórót?

Komov nem válaszolt, csak a lenyomott billentyűre mutatott.

– Aha – nyögte ki csüggedten Vanderhouse.

Én semmit sem szoltam. Fogtam a kazettát, és a rádióhoz ültem. Tulajdonképpen nem is szólhattam egy szót sem. Sokkal kisebb mulasztásért is szégyenteljesen és nagy lármával kipenderítettek már embereket a kozmoszból. Majka bekapcsolta a “harmadik szem” gyűrűjébe épített vészjelző villanólámpát. El lehet képzelni, mit éltek át a barlang lakói, amikor az örök sötétségben egy pillanatra felvillant az aprócska nap. Ha egy felderítő eszméletét veszti, e villanás alapján lehet felfedezni az égitest körüli röppályáról, még ha a planéta nappali oldalán van is... sőt ha a talaj eltemette... A fényszóró hatása az ultraviola tartománytól egészen az ultrarövid hullámú sugárzásig terjedt. Eddig még minden felderítőnek sikerült ennek segítségével elriasztania a legvadabb, legvérszomjasabb állatokat is. Még a tahorgok is, amelyek pedig az égvilágon semmitől sem riadnak vissza, még azok is lefékeznek hátsó lábukkal, megtorpannak feltartóztathatatlan száguldásukban... “Elment az esze – gondoltam csüggedten. – Teljesen megőrült...” Fennhangon azonban csak annyit mondtam, miközben a készülékhez telepedtem:

– És aztán! Rossz billentyűt nyomott le, tévedett...

– Igen! Valóban – jelentette ki Vanderhouse. – Bizonyára így történt. Nyilván az infravörös fényszórót akarta bekapcsolni... A két billentyű egymás mellett van... Mi a véleménye, Gennagyij?

Komov hallgatott. Valamit matatott a műszerpulton. Nem akartam látni, és bekapcsoltam az automatát, s tüntetőén elfordítottam a fejemet.

– Kellemetlen, persze – dörmögte Vanderhouse. – Ajajaj... Voltaképpen ez megmutatkozhat. Aktív beavatkozás... Nem lehetett valami kellemes... Hm... Mindnyájunknak feszült az idegállapota az utóbbi időben, Gennagyij. Nem lehet csodálkozni, hogy a kislány tévedett... Én magam is szerettem volna, tudja-e, csinálni valamit... valahogy élesíteni a képet... Szegény Öcsi. Szerintem ő kiáltott...

– Tessék – mondta Komov. – Gyönyörködhetnek benne. Három és fél filmkocka.

Hallani lehetett, amint Vanderhouse gondterhelten szuszog. Nem bírtam tovább, és rájuk pillantottam. Összehajoló fejüktől semmit sem lehetett látni, éppen ezért felálltam, és közelebb léptem. A képernyő ugyanazt mutatta, amit az utolsó pillanatban láttunk, de akkor nem tudtam felfogni. A kép minősége pompás volt, ám ennek ellenére nem értettem, mit ábrázol. Rengeteg ember, töméntelen sok fekete alak, tökéletesen egyforma figurák, sakktáblaszerűen felsorakozva. Mintha valami sima és jól megvilágított téren álltak volna. Az elől lévők nagyobbak voltak, a hátul állók pedig a perspektíva törvényei szerint kisebbek. Egyébként a sorok végtelen messzire nyúltak, s valahol a távolban sűrű fekete sávra olvadtak össze.

– Ez a kölyök – jegyezte meg Komov. – Felismerik?

Észbe kaptam: valóban Öcsi volt, mintha végtelenül sok tükörben, végtelen sokszor megismétlődne.

– Olyan, mint a sokszoros tükörkép – dörmögte Vanderhouse.

– Tükörkép... – ismételte Komov. – De akkor hol van a fényszóró tükörképe? És hol

van

Öcsi árnyéka?

– Nem tudom – ismerte el őszintén Vanderhouse. – Valóban, árnyéknak lennie kellene.

– Maga mit gondol, Sztasz? – kérdezte Komov hozzám fordulva.

– Semmit-közöltem kurtán, és visszamentem a helyemre.

A valóságban azonban persze hogy törtem a fejemet, csak úgy recsegett az agyam – egyre gondolkodtam, de semmire sem jöttem rá. Leginkább valamiféle formalista tollrajzra emlékeztetett az egész.

– Hát igen, nem sokat tudtunk meg – jelentette ki Komov. – Egy hajszállal sem jutottunk tovább...

– Ej, ej, ej – mondta Vanderhouse. Nehézkesen feltápáskodott és kiment.

Nagyon szerettem volna utána sietni és megnézni, mi van Majkával. De a kronométerre pillantottam, és láttam, hogy az adás még legalább tíz percig tart. Komov a hátam mögött tett-vett, piszmogott. Aztán a keze átnyúlt a vállam fölött, és a műszerpultra letette a rádiótávírat kék úrlapját.

– Ez a kiegészítő magyarázat – mondta. – A feljegyzés továbbítása után ezt is azonnal küldje el.

Elolvastam a táviratot.

ER-2 KOMOV – BÁZIS GORBOVSZKUNAK MÁSOLAT KÖZPONT BADERNAK – HSZ TÍPUSÚ ADÓ FELVÉTELE HORDOZÓJA A FIÚ A FELVÉTEL 13.46-TŐL 17.02-IG KÉSZÜLT FEDÉLZETI IDŐ SZERINT MEGSZAKADT MULASZTÁSOM FOLYTÁN A VILLANÓ FÉNYSZÓRÓ VÉLETLEN BEKAPCSOLÁSA MIATT JELENLEGI HELYZET BIZONYTALAN

Nem értettem, és még egyszer átolvastam a táviratot. Aztán Komovra pillantottam. Az előbbi testtartásban ült, állat összefont ujjain nyugtatta, és a képernyőt figyelte. Nem mondom, hogy a hála forró áradata öntött el. Nem, semmi ilyesmit nem éreztem. Ahhoz nem szerettem eléggé ezt az embert. De minden elismerést meg kellett neki adni. Ilyen helyzetben nem sokan jártak volna el ilyen határozottan és egyszerűen. Voltaképpen nem is érdekes, miért tette ezt: mert megsajnálta Majkát (ez aligha hihető), vagy megbánta hevesességét (ez inkább lehetséges), vagy mert a vezetőknek ahhoz a fajtájához tartozik, akik a beosztottjaik mulasztásait őszintén a saját mulasztásuknak tekintik. Mindenesetre jelentősen csökkent annak a veszélye, hogy Majkát kipenderítik a kozmoszból, de Komov helyzete és tekintélye észrevehetően rosszabbodott. Rendben van, Gennagyij Jurjevics, alkalomadtán erre majd tekintettel leszünk. Az efféle tetteket mindenféleképpen ösztönözni kell. Majkával pedig majd még beszélek. Az ördögbe is, mit akart? Már nem gyerek! Babával akart itt játszózni?

Az automata kattant és kikapcsolódott, mire nekiláttam a távirat továbbításának. Belépett Vanderhouse, maga előtt egy kis kerek asztalt tolt. Tökéletesen nesztelenül és szokatlan könnyedséggel, amely a legmagasabb típusú kibernek is becsületére vált volna, Komov jobb könyöke mellé helyezett egy tányért. Komov szórakozottan megköszönte. Én egy pohár paradicsomlét vettem el magamnak,

felhajtottam, majd töltöttem még egy pohárral.

– És salátát? – kérdezte leverten Vanderhouse.

A fejemet ingattam, és Komov hátának beszélve kijelentettem:

– Mindennel elkészültem. Eltávozhatok?

– Igen – felelte Komov hátra sem fordulva. – Az úrhajót ne hagyja el.

A folyosón Vanderhouse közölte velem:

– Majka ebédel.

– Hisztérika – mondtam dühösen.

– Ellenkezőleg. Én inkább azt mondanám, nyugodt és elégedett. És a megbánásnak egy csepp jelét sem mutatja.

Együtt bementünk a közös kajútba. Majka az asztalnál ült, a levest kanalazta, és egy könyvet olvasott.

– Adj' isten, fogoly – mondtam, és leültem vele szemben. A poharat magam elé tettem.

Majka felpillantott a könyvből, s egyik szemével hunyorítva rám nézett.

– Hogy van a főnökség? – érdeklődött.

– Mélységesen töpreng – feleltem; és vizsgálódva néztem rá. – Úgy vélekedik, hogy haladéktalanul felkötött az előtörzs vitorlarúdra, vagy a Duyrra szállíttat, ahol láncra vernek.

– És a látóhatár?

– Minden változatlan.

– Értem – mondta Majka. – Most már nem jön ide többé.

Ezt szemlétem elégedetten jelentette ki. Tekintete vidám volt és elszánt, mint annak előtte. Kortyoltam a paradicsomléből, és Vanderhouse-ra sandítottam, aki fancsali képpel majszolta a salátámat. Hirtelen az ötlött eszembe, hogy a kapitányunk rettenetesen örül, amiért ma nem ő parancsnokol.

– Igen – mondtam. – Minden valószínűség szerint meghiúsítottad a kapcsolatfelvételt.

– Bűnös vagyok – felelte kurtán Majka, és ismét a könyvbe mélyedt. De nem olvasott. Várta a folytatást.

– Reméljük, a helyzet azért nem ilyen kilátástalan – jegyezte meg Vanderhouse. – Reméljük, hogy ez csak ideiglenes fennakadás.

– Úgy hiszi, Öcsi még visszatér? – kérdeztem.

– Azt hiszem, igen – mondta sóhajtva Vanderhouse. – Túlságosan szeret kérdezgetni.

És most egy sereg új kérdése támadt. – Végzett a salátával, és felállt. – Bemegyek a parancsnoki fülkébe -közölte. – Az igazat megvallva, csúnya história az egész. Értelek én téged, Majka, de egy cséppel sem helyeslem, amit tettél. Tudod, ez megengedhetetlen...

Majka nem válaszolt, Vanderhouse pedig eltávozott, maga előtt tolván a kis asztalkát. Amint a léptei elhaltak, igyekeztem udvarias, de szigorú lenni, s megkérdeztem:

– Szándékosan vagy véletlenül csináltad?

– Te mit gondolsz? – kérdezte Majka, és továbbra is beletemetkezett a könyvbe.

– Komov magára vállalta – mondtam.

– Hogyhogya?

– A villanó fényszóró az ő mulasztása miatt kapcsolódott be.

– Nagyon kedves tőle – jegyezte meg Majka. Félretette a könyvet, és nagyot nyújtózkodott. – Lenyűgöző gesztus.

– Csak ennyi a mondanivalód?

– Voltaképpen mit vársz tőlem? Töredelmes vallomást? Bűnbánatot? A melledre borulva zokogjak?

Ismét kortyoltam egyet a paradicsomléből. Fékeztem magamat.

– Mindenekelőtt meg akartam tudni, véletlenül vagy szándékosan tetted.

– Szándékosan. És aztán?

– Aztán azt szeretném tudni, miért tetted.

– Azért tettem, hogy egyszer s mindenkorra véget vessek ennek a felháborító ügynek. És aztán?

– Miféle felháborító ügynek? Miről beszélsz?

– Olyan undorító az egész! – jelentette ki meggyőződéssel Majka. – Mert ez az egész embertelen volt... Mert nem ülhettem ölbe tett kézzel, és nem nézhettem, hogy ez az aljas komédia mint változik át tragédiává. – Félresöpörte a könyvet. – Hiába is meresztgeted rám a szemedet! És kár is kiállni értem! Micsoda nagylelkűség! Mboga doktor kedvence! Akárhogyan van is, én elmegyek. Elmegyek egy iskolába, és tani-tani fogom a gyerekeket, hogy idejében lefogják az elvont eszmények fanatikusainak a kezét, meg a bolondokét, akik egy húron pendülnek velük! , Az a nemes szándék vezérelt, hogy a végsőkig tartom magamat az udvarias, korrekt társalgási ' hangnemhez. De most szertefoszlott a türelmem. Egyébként is eléggé hadilábon állok a türelemmel.

– Pimaszság! -tört ki belőlem, és alig találtam szavakat. – Pimaszul viselkedsz! Pimaszul!

Megpróbáltam még egyet kortyolni a paradicsomléből, de kiderült, hogy a pohár már üres. Észre sem vettem, és megittam az egészet.

– És aztán? – kérdezte megvetően mosolyogva Majka.

– Ez minden – mondtam zordonan, és az üres poharat vizsgálgattam. Valóban nem volt több mondanivalóm. Minden patronomat ellövöldöztem. Bizonyára nem is azért kerestem fel Majkát, hogy bármit is tisztázzak, hanem hogy jól összeszidjam.

– Ha ez minden, akkor menj a parancsnoki fülkébe – jelentette ki Majka -, és csókolózz össze a Komovoddal. Meg Tómmal is és az egész kibernetikáddal. Tudod, mi csak egyszerű emberek vagyunk, és tőlünk semmi emberi nem idegen.

Félretoltam a poharat, és felálltam. Nem volt tovább miről beszélgetnünk. Minden világos. Volt barátom – nincs barátom. No mindegy, majd túléljük.

– Jó étvágyat – mondtam, és merev lábakkal visszaindultam a folyosóra.

Szaporán vert a szívem, a szám széle undorítóan remegett. Bezárkóztam a kajütömbbe, ledőltem az ágyra, és arccal a párnába temetkeztem. Agyamban kimondatlan szavak forogtak keservesen, ütköztek össze és hullottak szét feneketlen mély sűrűségben. Ostobaság! Ostobaság! No, rendben van, nem tetszik ez a terv. Nem vagy egyedül ezzel a véleményeddel! Végül is nem hívtak ide, véletlenül csöppentél bele, akkor hát viselkedj illendően! Hiszen fogalmad sincs, mi az a kapcsolatfelvétel, te szerencsétlen szállásmester ... Csináld meg koszos tervrajzaidat, és tedd, amit mondanak! Mit értesz te az elvont eszményekhez? És egyáltalán hol láttál már ilyeneket? Hiszen ami ma még elvont eszmény, holnapra már a történelem sem

haladhat nélküle... No, rendben van, nem tetszik neked. Akkor lépj vissza! Pedig minden olyan jól ment, Öcsivel is már majdnem összeszoktunk, csodálatos fickó, eszes, az ilyenekkel a hegyet is el lehet hordani! Ej, te szállásmester... És még te vagy az én barátom?... Most aztán se Öcsi, se barát... Komov is megéri a pénzét: törí magát, mint a terepjáró, hegyen-völgyön át, nem is tanácskozik senkivel, s nem is magyaráz meg semmit értelmesen... Nem, abból nem esznek, hogy én még egyszer részt vegyek kapcsolatfelvételen, ezt nekik ! Ha véget ér ez az egész kalamajka, rögtön beadom a kérvényemet a Bárka-2 tervhez, Vagyikkal, Tanyával, a nagyokos Ninonnal egészen másképp fest majd. Dolgozni fogok, mint az állat, nem fecsegek, csak azon jár majd az eszem. Szó se lesz semmiféle kapcsolatfelvételtől! Észrevétlenül elaludtam, és úgy aludtam, mint a mormota, ahogyan dédapám mondta mindig. Ami igaz, az igaz: az utóbbi két nap alig aludtam négy órát. Vanderhouse alig tudott felrázni. Rám került a sor az örökösben.

– És Majka? – kérdeztem félálomban, de rögtön észbe kaptam. Egyébként Vanderhouse úgy tett, mintha nem is hallotta volna.

Lezuhanyoztam, felöltöztem, és átmentem a parancsnoki fülkébe. A közelmúlt kellemetlen érzései ismét elfogtak. Nem volt kedvem senkivel sem társalogni, nem akartam látni senkit sem. Vanderhouse átadta az ügyeletet, de előbb közölte, hogy az űrhajó körül semmi sem történt, és hogy hat óra múlva Komov vált majd fel, majd elment aludni.

Fedélzeti idő szerint pontosan huszonkét óra volt. A képernyőn az északi fény pászmái villogtak a hegygerinc fölött, az óceán felől erős szél fújt, a gőzölgő lép ködsapkáját foszlányokká tépte, a fagyos földre lapította a kopár bokrokat, a partra kicsapta a tajtékot, amely azon nyomban megfagyott. A leszállópályán, kissé meghajolva az erős szélben, a magányos Tom árváldokott. Jelzőlámpái szerint feladat híján nem dolgozott, s készen állt bármely utasítás végrehajtására. Rendkívül szomorú tájkép. Bekapcsoltam a külső akusztikai berendezést, s vagy egy percig hallgattam az óceán üvöltését, a szél füttyülését és zenéjét, a jeges vízcseppek dobálását az űrhajó köpenyén, majd ismét kikapcsoltam.

Igyekeztem elképzelni, mit csinálhat most a fiú, felidéztem a forró, szemcsés ködöt, az elmosódott fénygomolyagokat, jobban mondva nem fény volt ez, persze, hanem hő, meg az egyenletes ragyogást, amelyet furcsa hangok egyvelege töltött meg, aztán a tükörképek rejtélyes ismétlődését, amelyek nem is voltak tükörképek... No, most bizonyára kellemes, meleg, megszokott helyén van, és bőven, de még“ mennyire bőven akác neki miről gondolkodnia. Bizonyára nekicsapódott valami kőszegletnek, és keservesen megszenvedi a sértést, amit Majkától kapott (“Mama...” “Igen, kis csengettyűm“ – idéztem magam elé.) A fiú szemszögéből nézve minden igen becstelennek hatott. Az ő helyében én soha többé nem jönnék ide... Pedig Komov mennyire örült, amikor Majkának sikerült a fiúra szerelnie a “harmadik szem“ gyűrűjét. “Bravó, Majka -mondta. – Ez jó húzás volt. Én nem mertem volna megtenni...” Egyébként az egész ötlet így is, úgy is fiaskót vallott volna. A “harmadik szem“ tervezői sok mindennel nem számoltak. A lencsét például sztereónak kellett volna megépíteni, bár a HSZ-t egészen más feladatokra készítették... Egyet-mást azért mégis sikerült megfigyelnünk. Például azt, hogy a fiú repült. Csakhogy – miképpen repült, miért repült, minek a segítségével repült? És a

jelenet a szétzúzódott Pelikánánál... Láthatatlan lények planétája. Igen, bizonyára nagyon érdekes dolgokat fedezhetnénk fel, ha Komov engedélyt adna, és felbocsáthatnánk az őrfelderítőt. Talán most engedélyezi? Persze nincs is szükség az őrfelderítő-re. Előbb inkább a lokátorral kell végigpásztáznunk a látóhatáron...

Megszólalt a rádió jelzőhívása. Odamentem a készülékekhez. Egy ismeretlen hang, igen udvariasan, sőt szinte félénken Komovot kérte.

– Ki keresi? – tudakoltam meg nem valami szívélyesen.

– A Kapcsolatok Bizottságának vagyok a tagja, a nevem Gorbovszkij. Nagyon szeretnék beszélni Gennagyij Jurjevicssel. Vagy talán alszik?

– Azonnal, Leonyid Andrejevics – mormogtam, és döbenten leültem. – Egy pillanat az egész, Leonyid Andrejevics... – Sietve bekapcsoltam a belső kommunikációs rendszert. – Komov, jöjjön a parancsnoki fülkébe – mondtam. – Sürgősen keresik a Bázisról.

– Nem is olyan sürgős... – tiltakozott Gorbovszkij.

– Leonyid Andrejevics Gorbovszkij keresi! – tettem hozzá ünnepélyesen, hogy Komov ne sokáig vacakoljon.

– Fiatalember... – kezdte Gorbovszkij.

– Az ügyeleten Sztasz Popov kibertechnikus – jelentettem. – Ügyeletem alatt semmi különleges esemény nem történt!

Gorbovszkij hallgatott egy darabig, majd kissé tétován megszólalt:

– Pihenj...

Sietős léptek kopogtak, a parancsnoki fülkébe berobbant Komov. Az arca beesett volt, a szeme üvegesen csillogott, sötét karikák húzódtak alatta. Felálltam, helyet engedtem neki.

– Itt Komov beszél – szólalt meg. – Ön az, Leonyid Andrejevics?

– Igen, én vagyok, üdvözlöm... – válaszolta Gorbovszkij. – Figyeljen csak rám, Gennagyij, nem lehetne elérni, hogy lássuk is egymást? Vannak itt különféle...

Komov csak rám pillantott, s a kezem magától nyúlt a műszerpulthoz, és bekapcsolta a képernyőt is. Mi, rádiósok általában kikapcsoljuk a képernyőt. Különféle okok miatt.

– Aha – mondta elégedetten Gorbovszkij. – Most már kezdem látni magát.

A mi képernyőnkön is megjelent a kép: Leonyid Andrejevicsnek képekről és leírásokból jól ismert hosszúkás, kissé behorpadt arca. Igaz, hogy a képeken jobbra valami antik filozófusra emlékeztetett, most pedig kissé fáradtnak, csalódottnak hatott, széles kacsorán pedig legnagyobb csodálkozásomra egy karcolás is látszott, mégpedig teljesen friss. Amikor a kép kitisztult, visszavonultam, és csendben áttelepedtem az ügyeletesi székbe. Rendkívül erős előérzet fogott el, hogy most mindjárt kikergetnek innen, éppen ezért nagy ügybuzgalommal a hurrikán szaggatta környezetet kezdtem figyelni. Gorbovszkij beszélt.

– Először is nagyon köszönöm, Gennagyij. Átnéztem az anyagait, és meg kell mondanom, hogy ez rendkívül értékes lelet. Észvesztőén érdekes. Eredeti, pompás... váratlan...

– Hízogató a véleménye – szúrta közbe izgatottan Komov. – De?

– Mi az, hogy “de”? – csodálkozott Gorbovszkij. – “És”, akarta mondani, nem? A Bizottság tagjainak zöme szintén ezen a véleményen vari. Nehéz elhinni, hogy ilyen

kolosszális munkát alig két nap alatt végeztek el.

– Erről nem én tehetek -jelentette ki szárazon Komov. – A kedvező körülmények, ez az egész.

– Néni, ne mondja ezt – tiltakozott élénken Gorbovszkij. – Ismerje el, hogy már előre tudta, kivel fog találkozni. Ez pedig nem gyerekjáték, előre tudni mindezt. Később pedig a határozottsága, intuíciója... energiája...

– Nagyon hízelgő a véleménye, Leonyid Andrejevics – ismételte Komov, most már kissé hangosabban.

Gorbovszkij elhallgatott, és váratlanul nagyon halkán megkérdezte:

– Gennagyij, hogyan képzeli el a fiú további sorsát?

Az érzésem, hogy most, rögtön, azonnal, a lehető legnagyobb sebességgel kiröpítenek a parancsnoki fülkéből, elérte tetőpontját. Megborzongtam, és még a lélegzetemet is visszafojtottam.

Komov ezt válaszolta:

– A fiú lesz a közvetítő a Föld és a bennszülöttek között.

– Ezt értem – felelte Gorbovszkij. – Ez pompás lenne. És ha a kapcsolatot nem sikerül felvenni?

– Leonyid Andrejevics – jelentette ki keményen Komov. – Beszéljünk nyíltan. Mondjuk ki hangosan, amire gondolunk, és amitől a leginkább félünk. Megpróbáltam a fiút a Föld fegyverévé változtatni. Ennek a célnak az érdekében minden rendelkezésemre álló eszközzel és teljesen kíméletlenül, ha szabad ezt mondanom, igyekszem helyreállítani benne az embert. A nehézség abban rejlik, hogy az emberi pszichikum és legfőképpen a világgal kifejlesztett földi kapcsolatrendszer, úgy látszik, teljesen idegen a bennszülötteknek, akik felnevelték a fiút. Eltaszítanak maguktól, nem akarnak kapcsolatba lépni velünk. És ez a velünk szemben tanúsított magatartás teljesen átítatta a fiú tudatalattiját. Szerencsénkre vagy balszerencsénkre a bennszülöttek elég sok emberi vonást hagytak meg benne ahhoz, hogy meghódíthassuk a tudatát. A most kialakult helyzet kritikus. A fiú tudata a miénk. A tudatalattija az övék. A konfliktus igen súlyos és veszélyes, ezt nagyon jól tudom, de mi megoldjuk ezt a konfliktust. Csak néhány napra van szükségem, hogy felkészítsem a fiút. Feltárom előtte a helyzet valódi állását, felszabadítom a tudatalattiját, s ő teljesen és maradéktalanul együttműködik velünk. El sem tudja képzelni, Leonyid Andrejevics, milyen értékes számunkra egy ilyen együttműködés... Látom előre a nehézségeket. Például a tudat alatti eltaszítás elvileg kifejlesztheti a fiúban – miután feltárjuk előtte a valódi helyzetet – azt a tudatos törekvést; hogy megvédje tőlünk “otthonát”, a megmentőit és felnevelőit. Talán újabb veszélyes feszültségek is támadnak. De biztos vagyok benne, meg tudjuk róla győzni, hogy a két civilizáció előnyeivel és hátrányaival együtt mégis egyenrangú partner, s akkor ő, mint közvetítő, mindkét életben részt vehet, nem kell tartania egyik féltől sem. Büszke lesz kivételes helyzetére, az élete csupa öröm lesz, és... – Komov elhallgatott. – Meg kell próbálnunk, kötelesek vagyunk kockáztatni. Soha többé nem lesz ilyen alkalmunk. Ez az én álláspontom, Leonyid Andrejevics.

– Értem – válaszolta Gorbovszkij. – Ismerem az ön elképzeléseit, tisztelem is őket. Tudom, minek a nevében javasolja, hogy vállaljuk a kockázatot. De ismerje el, hogy a kockázatvállalást sem szabad túlhajtanunk. Értse meg, én már kezdettől fogva a

maga oldalán voltam. Tudtam, mit kockáztatunk, rettenetes is volt ez nekem, de egyre csak arra gondoltam: és hátha mégis sikerül? Micsoda perspektívák, micsoda lehetőségek! És közben egyre arra gondoltam, hogy majd még marad elég időnk arra, hogy visszavonuljunk. Arra álmomban sem gondoltam, hogy a fiú ilyen közlékeny lesz, s két nap alatt 'ilyen messzire jutunk. – Gorbovszkij hallgatott egy sort. – Gennagyij, ebből a kapcsolatfelvételtől nem lesz semmi. Ideje visszavonulót fűjnünk.

– Meglesz a kapcsolat! -jelentette ki Komov.

– Nem lesz kapcsolat – ismételte szelíden, de állhatatosan Gorbovszkij. – Hiszen maga is nagyon jól tudja, Gennagyij, hogy zárt civilizációval akadtunk össze. Értelmes civilizáció ez, de magába zárkózott.

Ez nem magába zárkózottság – makacskodott Komov. – Ez csak kvázi magába zárkózottság. Sterilizálták a planétát, és nyilván ebben az állapotban akarják tartani. Nem tudni, miért, megmentették és felnevelték a fiút. Végül is elég jól értesültek az emberiségről. Ez csak kvázi magába zárkózottság, Leonyid Andrejevics.

– Nos, Gennagyij, az abszolút magába zárkózottság csupán elméleti idealizálás. Persze mindig marad valamiféle kifelé irányuló funkcionális tevékenység, például az egészségügyi, higiéniai tevékenység. De ami a fiút illeti... Persze mindez csak feltevés, de ha a civilizáció elég öreg, a humanizmusa átváltozhatott feltétlen reflexszé, társadalmi ösztönné. A gyereket csak azért mentették meg, mert szükségük volt ilyen akcióra...

– Mindez lehetséges – mondta Komov. – De most nem feltevésekről van szó. Az a fontos, hogy ez csak kvázi magába zárkózottság, és hogy a kapcsolatfelvétel kibúvói megmaradtak. Persze a közeledés folyamata igen hosszadalmas lesz. Talán másfélszer vagy kétszer annyi idő szükséges, mint a szokásos zárt civilizációknál ... Nem, Leonyid Andrejevics. Erre én is gondoltam, és maga is nagyon jól tudja, hogy most semmi újat nem mondott nekem. Egyszerűen más véleményen van, mint én – ennyi az egész. Azt javasolja, vonuljunk vissza, de én végig ki akarom használni ezt az alkalmat.

– Gennagyij, nemcsak én vélekedem úgy, hogy nem lesz ebből kapcsolatfelvétel – jelentette ki halkán Gorbovszkij.

– Hát még ki? – érdeklődött Komov könnyed iróniával. – August Johann Maria Bader?

– Nem, nemcsak Bader. Őszintén szólva az egyik ütőkártyámat eddig nem fedtem fel maga előtt, Gennagyij... Arra soha nem gondolt, hogy Sura Szemjonov a fedélzeti napló bejegyzéseit nem a planétán törölte le, hanem még a kozmoszban, nem azért, mert értelmes szörnyeket pillantott meg, hanem azért, mert már a kozmoszban megtámadták, s úgy vélekedett, hogy a planétán magas fokú és agresszív civilizáció uralkodik? Mi erre is gondoltunk. Persze nem jöttünk rá azonnal, kezdetben mi is helyes következtetéseket vontunk le a téves premisszákból, akár csak maga. De amikor erre rájöttünk, átkutattuk a planéta környékén a világteret. És alig két órával ezelőtt megkaptuk a hírt, hogy végre felfedezték. – Gorbovszkij elhallgatott.

Óriási erőfeszítéssel megálltam, hogy ne kiáltsak fel: "Kit? Kit fedeztek fel?" Szerintem Gorbovszkij is valami hasonló felkiáltást várt. De hiába. Komov hallgatott. Így aztán Gorbovszkij kénytelen-kelletlen folytatta:

– Rendkívül ügyesen álcázta magát. Majdnem minden sugarat elnyel. Soha nem találtuk volna meg, ha nem külön keressük, de így is időnként egészen új eszközöket kellett alkalmaznunk -megmagyarázták nekem, hogy ez mi volt, de nem érttem pontosan, mi ez, valamiféle vákuumkoncentrátor. Egyszóval kitapogattuk és megcsáklyáztuk. Egy automata volt, holmi fegyveres őr. A szerkezet néhány részletéből ítélve a Zarándokok szerelték össze. Nagyon régen, több százezer évvel ezelőtt. A Bárka terv résztvevőinek a szerencséjére az automata mindössze két töltetet hordozott. Az elsőt még történelem előtti időkben bocsátották ki, ma már nemigen azonosíthatjuk, milyen célra. A második töltet Szemjonovéknak jutott. A Zarándokok tilosnak minősítették ezt a planétát, más magyarázatot nem találok erre. A kérdés az, hogy miért. Annak fényében, amit azóta tudunk, csak egy lehet a válasz: saját tapasztalatukból megértették, hogy a helyi civilizáció kommunikációképtelen, sőt ennél több: zárt civilizáció, sőt a kapcsolatfelvétel súlyos megrázkódtatásokkal járna erre a civilizációra nézve. Ha csak August Johann Mária Bader osztaná az én álláspontomat... de ha jól emlékszem, Gennagyij, maga mindig igen nagy tisztelettel beszélt a Zarándokokról. – Gorbovszkij ismét hallgatott egy ideig. – De nemcsak erről van szó. Ha nem is vennénk figyelembe a Zarándokok véleményét, megkockáztathatnánk, hogy igen óvatosan, fokról fokra kibontakoztassuk ezeket a magukba zárkózott bennszülötteket. Legrosszabb esetben még egy negatív eredménnyel gazdagodnának tapasztalataink. Valamiféle jelt állítanánk és eltakarodnánk innen. Ez csak erre a két civilizációra tartozna... De arról van szó, hogy a két civilizáció között, mint üllő és kalapács között, most egy harmadik is van, és ezért a harmadik civilizációért, amelynek egyetlen képviselője a fiú, néhány napja mi is felelősek vagyunk.

Hallottam, hogy Komov mélyen felsóhajt, mire hosszú csönd következett. Amikor Komov ismét megszólalt, a hangja furcsa volt, kissé megtört. A Zarándokokról beszélt, eleinte azon csodálkozott, hogy a Zarándokok őrszputnyikot hagytak itt, és ezzel olyan kockázatot vállaltak, amely már-már határos a büntettel, de aztán neki is eszébe jutottak egyes közvetett adatok, miszerint a Zarándokok mindig kötelékekben vándoroltak, és a magányos űrhajó csakis automatikus szonda lehetett. Arról is beszélt Komov, hogy a Földön is végéhez közeledik a szabad kutatású magányos űrrepülések fél évszázados barbár korszaka – túl sok áldozatot követelt, túl sok ostoba hibát követtek el, és elég kevés haszonnal járt. “Igen, én is erre gondoltam” – helyeselt Gorbovszkij. Aztán Komov felidézte azokat az eseteket, amikor titokzatos módon eltűnt jó néhány automatikus felderítő, amelyeket bizonyos planétákra irányítottak. “Képtelenek voltunk kielemezni ezeket az eltűnéseket, de most mindegyik új megvilágításba került.” “Így is van! -kapott a szón lelkesedve Gorbovszkij. – Erre nem is gondoltam, de igen érdekes gondolat.” Ezután az őrszputnyikra terelődött a szó, és mindketten igen csodálkoztak azon, hogy mindössze két töltete volt, s azt igyekeztek kitalálni, hogy vajon a Zarándokoknak milyen elképzeléseik lehettek a világtáj népsűrűségéről, s megegyeztek abban, hogy ezek az elképzelések nem sokban különböztek a mieinktől, de önmagától felvetődik a gondolat, hogy a Zarándokok minden bizonnyal vissza akartak térni ide, de nem tudni, miért, nem jöttek vissza – valószínűleg Boroviknak van igaza, miszerint a Zarándokok végképp elhagyták a Galaktikánkat. Komov félig-meddig tréfásan azt

feltételezte, hogy a bennszülöttek a Zarándokok – akik megpihentek, megelégték a sok külső információt, s most visszavonultak önmagukba. Gorbovszkij ismét Komov elméletére célzott, és szintén tréfálkozva arról faggatta, hogyan értékelhető a Zarándokok efféle evolúciója a vertikális fejlődés teóriájának fényében.

Aztán Mboga doktor egészségi állapotáról társalogtak, majd váratlanul egy bizonyos Sziget Birodalom lecsillapodására terelték a szót, s e lecsillapításban főszerepet játszó Karl-Ludwig-ra, akit, nem tudni, miért, szintén Zarándoknak neveztek: Karl-Ludwigról pedig simán, szinte észrevétlenül a Galaktikus Biztonsági Tanács kérdésére tértek át, s megegyeztek abban, hogy csupán a humanoida civilizációk tartoznak az illetékességébe. Hamarosan már egyáltalán nem értettem, miről beszélnek, de a fő az volt, hogy pontosan erről beszélnek. Aztán Gorbovszkij kijelentette:

- Bocsásson meg, Gennagyij, már egészen kimerítettem. Menjen, pihenjen egy kicsit. Nagyon kellemes volt magával beszélgetni. Elég régen láttuk egymást.
- De természetesen hamarosan újra látjuk egymást – mondta szomorúan Komov.
- Igen, azt hiszem, vagy két nap múlva. Bader már úton van, Borovik szintén. Úgy gondolom, hogy a Kapcsolatok Bizottsága holnapután teljes létszámban megérkezik a Bázisra.
- Hát akkor a holnaputáni viszontlátásig – búcsúzott Komov.
- Adja át üdvözlömet az ügyeletesnek... Sztasznek, ha jól emlékszem a nevére. Nagyon... hogy is mondjam... katonás fickó. És Jakovot, Jakovot is üdvözlöm. És természetesen a többieket is...

Elköszöntek.

Csendben ültem, meg sem moccantam, és tovább bámultam bárgyún a megfigyelő képernyőre, de semmit nem láttam, semmit sem értettem. Hátam mögött egyetlen pissenés sem hallatszott. Elviselhetetlenül lassan teltek a percek. Annyira szerettem volna hátrafordulni, hogy a nyakam is belemerevedett, és nyilallott a lapockám. Tökéletesen világosan láttam, hogy Komov vereséget szenvedett. Én mindenesetre tökéletesen le voltam győzve. Komov helyett is válaszokat kerestem, de fejemben csak egyetlen gondolat forgolódott ide-oda értelmetlenül: “Mi közöm van nekem a Zarándokokhoz? Még hogy Zarándokok! Bizonyos fokig én is Zarándok vagyok!...” Komov váratlanul megszólalt:

- Magának mi a véleménye, Sztasz?

Majdnem kiböktem, hogy: “Mi közünk van nekünk a Zarándokokhoz?” – de elharaptam a szót. Egy pillanatig nem moccantam a tekintély kedvéért, aztán a karosszékkal együtt megfordultam. Komov összekulcsolt ujjaira támasztotta állat, úgy bámulta az elsötétült képernyőt. Szemét félig lehunyta, a szája szomorúan legörbedt.

- Úgy látszik, várunk kell... – mondtam. – Mit csináljunk... Meg aztán valószínűleg a fiú sem jelentkezik ezután, legalábbis egyhamar nem jön vissza...

Komov szája szeglete mosolyra torzult.

- A fiú feltétlenül visszajön – jelentette ki. – Nagyon is megkedvelte a kérdezősködést. Tudja-e, mennyi új kérdése lehet?

Szinte szóról szóra ugyanezt mondta a közös kajütben Vanderhouse is.

- Akkor talán... – dörmögtem tétován -, talán mégiscsak jobb lenne, ha...

Mit is mondhattam még? Gorbovszkij után, Komov után mit mondhatott még az egyszerű, jelentéktelen, húszéves kibertechnikus, akinek mindössze hat és fél nap volt a gyakorlati tapasztalata, az a fiatalember, aki talán rendes fickó, munkaszerető, érdeklődő és más efféle, de nyíltan el kell ismerni, hogy nem valami nagy ész, egyszerű ember, egy kissé együgyű is...

– Talán – mondta ernyedten Komov.

Felállt, és csoszogva a kijárat felé indult, de a küszöbön megtorpant. Az arca hirtelen eltorzult. Szinte kiáltotta:

– Valóban senki sem értette meg, hogy a fiú az egyetlen lehetőség, s éppen ezért az egyetlen és az utolsó! Hiszen ez soha többé nem fordul elő. Értik? So-ha töb-bé!

Elment, és én ott maradtam egyedül. A rádiókészüléket bámultam, háttal ültem a képernyőnek, s igyekeztem nemcsak a gondolataimban, hanem az érzelmeimben is eligazodni. Soha többé! Persze hogy soha többé. Hogy belebonyolódtunk mi itt az egészbe! Szegény Komov, szegény Majka, szegény Öcsi... És vajon ki a legsajnálattaméltóbb? Most természetesen elmegyünk innen. A fiú majd megkönnyebbül, Majka felcsap pedagógusnak, úgyhogy a legsajnálattaméltóbb Komov. Csak bele kell gondolni: rábukkan – személyesen rábukkan! – egy egyedülálló helyzetre, egyedülálló lehetőségre, hogy végre kísérleti alapot teremtsen elmélete számára, s váratlanul minden darabokra esik szét! Váratlanul az a fiú, akinek hű segítőtársá kellett volna válnia, felbecsülhetetlen értékű közvetítővé, fő faltörő kossá, aki szétzúz minden akadályt, most ő maga lett a legfőbb kerékkötő... Hiszen nem szabad úgy felállítani a kérdést: Öcsi jövője vagy az emberiség vertikális fejlődése. Itt valami logikai buktató van, mint Zénón aporiája... Vagy nem logikai buktató ez? Vagy pontosan így kell feltenni a kérdést? Mégis csak az emberiségről van szó... Töprengve fordultam székestül a képernyő felé, szórakozottan szemléltem a környéket, s hirtelen felkiáltottam. A fenséges gondolatok egy pillanat alatt kiröppentek a fejből.

A hurrikánnak nyoma sem látszott. Köröskörül minden fehér volt a zúsmarától és a hótól. Tom ott állt az űrhajó közvetlen közelében, a holtter határán, a fedélzet bejárati nyílása előtt, és ebből nyomban felfogtam, hogy a fiú ott ül a hóban, és nem szánja el magát arra, hogy belépjen – egyedül van, két civilizáció között őrlődve...

Felugrottam, és végigszáguldottam a folyosón. A zsilipben már-már gépiesen felkaptam a bundát, de azonnal el is dobtam, s egész testemmel nekirohantam a nyílás zárjának, és kibukfenceztem az űrhajóból. A fiú sehol. Az az ostoba Tom felvillantotta jelzőlámpáját, és utasításokat kért. Minden csupa fehér volt, és csak úgy villogott az északi fény világításánál. De a fedélzeti nyílás előtt, pontosan a lábam előtt valami fekete és kerek tárgy sötétlett. Az ördög tudja, miféle vad gondolatok suhantak át az agyamon egy pillanatig. Még arra sem szántam el magamat, hogy nyomban lehajoljak.

A labdánk volt. És a labdára rákötve a "harmadik szem" gyűrűje. A lencse széttört, és az egész készülék úgy festett, mintha bányaozmladék alól került volna elő.

És a havas síkságon sehol egy lányom.

BEFEJEZÉS

Ha társalogni akar, mindig felhív.

– Szia, Sztasz – mondja. – Beszélgetünk? No, beszéljünk!

Az összeköttetésre naponta négy órát jelöltünk ki, de ő sohasem tartja meg a menetrendet. Egyszerűen nem ismeri el. Hív, amikor alszom, amikor a fürdőkádban ülök, amikor beszámolót írok, amikor a vele folytatandó beszélgetésre készülök, amikor a fiúknak segítek, akik csavarról csavarra szedik szét a Zarándokok őrszputnyik-ját... De én nem haragszom. Őrá nem lehet haragudni.

– Szia, Öcsi – válaszolom. – Persze hogy beszélgetünk. No, rajta!

Hunyorog, mintha elégedett volna, és felteszi - ismétlődő kérdését:

– Te most a valódi Sztasz vagy? Vagy ez csak a hasonmásod?

Bizonygatom neki, hogy én én vagyok, életnagyságban. Sztasz Popov személyesen, mindenféle hasonmás nélkül. Már rengetegszer elmagyaráztam neki, hogy én nem tudok hasonmásokat csinálni. És szerintem ezt ő is réges-rég megértette, de a kérdést mindig elismétli. Talán nála ez tréfa, talán e kérdés nélkül nem tudja elképzelni egymás köszöntését, vagy talán egész egyszerűen tetszik neki a “hasonmás” szó. Vannak kedvenc szavai: “hasonmás”, “fenomenális”, “fel a felsudár vitorlát!”...

– A szem miért lát? – kezdi a kérdéseket.

Elmagyarázom neki, miért lát a szem. Figyelmesen hallgat, hosszú, finom ujjjaival minduntalan a szeméhez nyúl. Nagyszerűen tudja hallgatni az embert, és bár már levetkőzte azt a szokását, hogy ide-oda dobálja magát, ha valami rendkívüli módon tetszik neki, mégis állandóan érzek benne valamiféle hevesiséget, titkolt, viharos szenvedélyt, amelyet sajnos nem tudok leírni, nem tudok megközelíteni, és érzem a tudás iránti végtelen rajongást.

– Fenomenális! – dicsér meg, amikor befejezem a magyarázatot. – Diótörő! Most jól átgondolom, aztán ismét megkérdezem...

Egyébként ezek a magányos elmélkedések a hallottakon (az arcizmok vad tánca, szeszélyes minták a kövekből, vesszőkből, levelekből) néha igen furcsa kérdéseket szülnek. Például:

– Hogyan tudtátok meg, hogy az emberek a fejükkel gondolkodnak? – kérdi.

Kissé sarokba szorulok, és összevissza fecsegek; a fiú változatlan figyelemmel hallgat, én meg fokozatosan kikecmergek a kátyúból, szilárd talajt érzek a lábam alatt, és látszólag minden megy, mint a karikacsapás, látszólag mind a ketten elégedettek vagyunk, de amikor befejezem, ő kijelenti:

– Nem. Ez csak egy eset. Ez nem mindig és nem mindenütt van így. Ha csak a fejemmel gondolkodom, akkor miért nem tudok gondolkodni, ha nincs kezem?

Érzem, hogy csúszós talajra léptünk. A Központ határozottan előírta: mindenképpen kerülni kell minden olyan témát, ami ráébresztené a fiút a bennszülöttek létezésére. S meg kell adni, helyesen tette. Az ilyesféle beszélgetéseket nem lehet teljesen elkerülni, de az utóbbi időben észrevettem, hogy a fiút nagyon fájdalmasan megviseli, ha saját életmódja kerül szóba. Talán kezd az igazságra ráeszmélni? Ki tudja... Már néhány napja várom, hogy nyíltan felteszi a kérdést. Akarom azt a kérdést, de felek is tőle...

– Ti miért tudjátok megtenni, és én miért nem?

– Ezt mi sem értjük – ismerem el, és óvatosan hozzáteszem: – egyes feltételezések szerint te mégsem vagy teljesen ember...

– Akkor mi az, hogy ember? – érdeklődik azonnal. – És mi az, hogy teljesen ember? Nem nagyon tudom, hogyan lehet erre a kérdésre felelni, s azt ígérem neki, hogy majd legközelebb mesélek neki erről. Valóságos enciklopédistát faragott belőlem. Néha éjjel-nappal töröm magamat információkkal, és próbálom megemészteni a tanultakat. A Központi Adatbank csak nekem dolgozik, a legkülönbözőbb tudományágak legkiválóbb szakemberei csak nekem dolgoznak, jogomban áll bármely pillanatban bármelyikükkel kapcsolatba lépni és felvilágosítást kérni a P-absztrakciók modellezéséről, a plutonikus életformák anyagcseréjéről, a sakkfeladványok készítésének módszeréről...

Fáradtnak látszol – jegyzi meg együttérzően Öcsi. – Fáradt vagy?

– Semmiség – mondom. – Ki lehet bírni.

– Furcsa, hogy te elfáradsz – jegyzi meg töprengve. – Én valahogy soha nem fáradok el. Voltaképpen mi is az a fáradtság?

Mély lélegzetet veszek, és nekilátok elmagyarázni, mi az a fáradtság. Öcsi lelkesen hallgatja, kavicsokat rakosgat ki maga elé, amelyeket a jó öreg Tom csiszolt le neki: kockákat, gömböket, paralelepipedonokat, kúpokat és más bonyolult testeket készítve belőlük. Mire befejezem a magyarázatomat, a fiú előtt igen bonyolult építmény alakul ki, amely az égvilágon semmire sem hasonlít, de azért a maga nemében harmonikus, és furcsán értelmes.

– Jól magyaráztál – jelenti ki Öcsi. – Mondd, a beszélgetésünket most feljegyzik?

– Igen, természetesen.

– A hasonmás jó, tiszta? Hasonmás!

– Szokás szerint.

– Akkor nagyapó is nézze meg ezt az ábrát. Nézd csak, nagyapó: a lehülési csomópontok, itt, itt meg itt...

A fiú nagyapja, azaz Pavel Alekszandrovics Szemjonov a' Parsifal-absztrakciók realizálásán dolgozik. Eléggé névtelen tudós, de igen tapasztalt ember, és a fiú állandó alkotói kapcsolatban áll vele. Pavel Alekszandrovics elmondta nekem, hogy Öcsi igen gyakran naivan gondolkodik, de mindig eredetien, és néhány építménye igen érdekes a Parsifal-elv szempontjából.

– Feltétlenül – mondom. – Mindenképpen átadom. Még ma.

– De lehet, hogy ez nem is érdekes – jelenti ki váratlanul, és egyetlen mozdulattal összerontja az egész építményét. – Most mit csinál Léva? – kíváncsiskodik.

Léva a Bázis főmérnöke, nagy tréfamester, és pompásan tud mesélni. Amikor Léva társalog Öcsivel, a planéta környékén a világtér megtelik hahotával és szenvedélyes sikongással, és én ilyenkor valami irigységfélét érzek. A fiú nagyon szereti Lévát, és minden alkalommal feltétlenül érdeklődik felőle. Néha Vanderhouséről is kérdezősködik, s ilyenkor kiderül, hogy a pofaszakáll édes titkát még a mai napig sem fejtette meg, és továbbra is izgatja. Egyszer vagy kétszer Komovról is kérdezősködött, s akkor el kellett magyaráznom neki, mi az a Bárka-2 terv, és hogy ehhez a tervhez miért szükséges xenopszichológus. De Majkáról egyetlenegyszer sem kérdezett egy szót sem. Amikor én magam próbáltam megemlíteni, és elmagyarázni, hogy ha Majka be is csapta, akkor csak az ő, Öcsi, kedvéért tette, és hogy négyünk közül éppen Majka értette meg elsőként, milyen bajban van Öcsi, és hogy segítségre van szüksége, s amikor mindezt megpróbáltam neki elmagyarázni, egészen

egyszerűen felállt és eltávozott. Mint ahogyan felállt és eltávozott, amikor egy ízben szóba került, és én igyekeztem kifejtetni, mi is az a hazugság...

– Léva alszik – mondom. – Nálunk most éjszaka van, jobban mondva a fedélzeti idő szerint éjszaka.

– Egyszóval te is aludtál? Ismét felébresztettelek?

– Ez nem olyan szörnyű – mondom őszintén. – Érdekesebb dolog veled beszélgetni, mint aludni.

– Nem, menj csak, és aludj – utasít erélyesen öcsi. – Mégiscsak furcsa lények vagyunk mi. Feltétlenül aludnunk kell.

Ez a “mi” balzsamként hat a szívemre. Egyébként a fiú az utóbbi időben gyakran mondja, hogy “mi”, s ezt már én is kezdem megszokni.

– Menj aludni -ismétli. – De előbb azt mondd meg: amíg te alszol, senki sem jön ide erre a partra?

– Senki – válaszolom szokás szerint. – Nyugodt lehetsz.

– Ez jó dolog – mondja elégedetten. – Akkor hát aludj, én meg megyek gondolkodni.

– Persze, menj csak – válaszolom.

– Vizontlátásra – mondja a fiú.

– Vizontlátásra – mondom én, és kikapcsolom a készüléket.

De tudom, mi következik ezután, és nem megyek aludni. Teljesen világos, hogy ma sem alszom ki magamat.

Öcsi jól ismert testtartásában ül, amelyet már megszoktam, és amelyet már nem tartok olyan gyötrelmesnek. Egy ideig még bámulja a jó öreg Tom homlokára erősített elsötétült képernyőt, aztán az égre emeli a tekintetét, mintha azt remélné, megláthatja ott, kétszáz kilométeres magasságban a bázisomat, amelyet összekapcsoltunk a Zarándokok szputnyikjával. Mögötte a Bárka, a tiltott planéta ismerős tájai terülnek el: homokdűnék, a gőzölgő láp fölött lengedező ködsapka, a távolban a komor hegygerinc, fölötte pedig a változatlan s ki tudja, talán mindörökre titokzatos képződmények, mint valami szörnyeteg rovar a riadtan csapongó, hajlékony antennáival.

Ott lent, nálunk tavasz van, a bokrokon hatalmas és váratlanul élénk színű virágok nyílnak, a dűnék fölött meleg légáramlatok vonulnak. A fiú szórakozottan körülnéz, ujjai a lecsiszolt kavicsokkal játszadoznak. Visszanéz a hegygerinc felé, majd megfordul, és egy ideig mozdulatlanul ül, fejét lehorgaszta. Aztán elszánja magát, és egyenesen felém nyújtja a kezét, lenyomja a hívóbillentyűt Tom orra alatt...

– Szia, Sztasz – mondja. – Már kialudtad magad?

– Igen – feleltem. Nevetnem kell, hiszen rettenetesen álmos vagyok.

– De jó lenne játszani egy kicsit, Sztasz. Ugye?

– Persze – mondom. – Pompás lenne.

– Amit a tücsök mesél – mondja, és egy darabig hallgat.

Várok.

– No, rendben van – mondja vígan Öcsi. – Akkor beszéljünk megint.

Kezdhetjük?

– Persze – mondom. – Akkor hát kezdjük.